

Faculteit Rechtsgeleerdheid

Universiteit Gent

Academiejaar 2016-2017

**Het beboetingsbeleid van de Afdeling
Milieuhandhaving, Milieuschade en Crisisbeheer
met betrekking tot de prioritaire dossiers inzake
milieubeheerrecht**

Masterproef

‘Master in de rechten’

Ingediend door

Katinka De Clercq

(01206396)

Promotor: Prof. Dr. Luc Lavrysen

Commissaris: Dr. Carole M. Billiet

INHOUDSOPGAVE

LIJST VAN AFKORTINGEN	V
VERKORT GECITEERDE LITERATUUR.....	VII
DANKWOORD.....	VIII
INLEIDING.....	1
I. ALGEMEEN	4
§1. Oorsprong en bevoegdheden.....	4
§2. Structuur.....	6
§3. Bestuurlijke beboetingsbevoegdheid.....	7
A. Bevoegdheidsomschrijving.....	7
1. Algemene bevoegdheidsvoorwaarden	7
1.1. Ratione materiae	7
1.1.1. Materieel bestanddeel	7
1.1.2. Moreel bestanddeel	9
1.2. Ratione personae.....	10
1.3. Ratione temporis	11
2. Discretionaire beboetingsbevoegdheid en grenzen.....	11
2.1. Discretionaire beboetingsbevoegdheid	11
2.2. Grenzen aan de discretionaire beboetingsbevoegdheid	11
2.2.1. Algemene beginselen van behoorlijk bestuur	11
(1) Hoorplicht	12
(2) Redelijke termijn	13
(3) Proportionaliteit	16
(4) Motivering.....	17
(5) Zorgvuldigheid.....	19
(6) Andere beginselen van behoorlijk bestuur.....	20
2.2.2. Strafprocessuele beginselen	21
3. Exclusieve en alternatieve bestuurlijke geldboeten	22
3.1. Begripsomschrijving	22
3.2. Boetebedrag	23

3.2.1. Decretale boetebedragen.....	23
3.2.2. Bepaling van het boetebedrag.....	24
(1) Algemene criteria.....	24
(2) Concrete elementen.....	25
4. Bestuurlijke voordeelontneming.....	25
B. Procedure	26
1. Alternatieve bestuurlijke geldboete	27
2. Exclusieve bestuurlijke geldboete.....	28
3. Inning en invordering van verschuldigde bedragen.....	29
§4. Bestuurlijke transactiebevoegdheid	30
A. Bevoegdheidsomschrijving.....	30
1. Begrip en voorwaarden	30
2. Bedrag	31
B. Procedure	31
§5. Beroep bij het Milieuhandhavingscollege.....	32
II. HET BEWIJS	35
§1. Bewijslast en bewijsmiddelen.....	35
§2. Bewijswaardering	36
A. Proces-verbaal.....	36
B. Verslag van vaststelling	38
C. Aanvullende inlichtingen	39
§3. Bewijs ontoereikend.....	40
§4. Conclusie.....	40
III. HET BEBOETINGSBELEID MET BETREKKING TOT DE	
PRIORITAIRE DOSSIERS INZAKE MILIEUBEHEERRECHT	41
§1. Afbakening onderzoek.....	41
A. Prioritaire dossiers	41
B. Milieubeheerrecht	43
1. Jacht	44
2. Riviervisserij.....	46
3. Bos	48
4. Natuurbehoud.....	52
C. In- en uitstroom.....	59

§2. Beslissing houdt een geldboete in	62
A. Structuur.....	62
B. Soorten en jacht.....	63
1. De ernst van de feiten	64
2. De frequentie.....	67
3. De omstandigheden.....	68
4. De beslissingstermijn	69
5. Het onderling verband.....	70
C. Visvangst.....	74
1. De ernst van de feiten	74
2. De frequentie.....	75
3. De omstandigheden.....	75
4. De beslissingstermijn	76
5. Het onderling verband.....	76
D. Bos	77
1. De ernst van de feiten	78
2. De frequentie.....	81
3. De omstandigheden.....	81
4. De beslissingstermijn	82
5. Het onderling verband.....	83
E. Natuur	86
1. De ernst van de feiten	87
2. De frequentie.....	88
3. De omstandigheden.....	89
4. De beslissingstermijn	90
5. Het onderling verband.....	90
F. Niet naleven opgelegde bestuurlijke maatregel	93
1. De toerekenbaarheid aan de overtreder.....	94
2. De ernst van de feiten	94
3. De frequentie.....	95
4. De omstandigheden.....	95
5. De beslissingstermijn	96
6. Het onderling verband.....	96
G. Voordeelontneming.....	97

H. Conclusie.....	98
1. De ernst van de feiten	98
2. De frequentie.....	99
3. De omstandigheden.....	100
4. De beslissingstermijn	101
5. Het onderling verband.....	102
§3. Beslissing houdt geen geldboete in	102
A. Structuur.....	102
B. Geen misdrijf	103
C. Geen toerekenbaarheid van het misdrijf	103
D. Andere reden.....	105
E. Conclusie.....	106
§4. Beslissing houdt een nulboete in	106
§5. Voorstel tot bestuurlijke transactie.....	106
A. Structuur.....	107
B. Soorten en jacht.....	107
C. Visvangst.....	108
D. Natuur en bos	109
E. Conclusie.....	109
IV. CONCLUSIE.....	111
BIBLIOGRAFIE.....	113
BIJLAGEN	122

LIJST VAN AFKORTINGEN

Afdeling (Milieuhandhaving), AMMC	(vroegere) Afdeling Milieuhandhaving, Milieuschade en Crisisbeheer van het (vroegere) Departement Leefmilieu, Natuur en Energie.
ANB	Agentschap voor Natuur en Bos.
Besluit Riviervisserij	BVR 1 februari 2013 tot uitvoering van de wet van 1 juli 1954 op de riviervisserij, <i>BS</i> 5 maart 2013.
BUPO	Internationaal verdrag 19 december 1966 inzake burgerrechten en politieke rechten, <i>BS</i> 6 juli 1983.
College, MHHC	Milieuhandhavingscollege.
DABM	Decr.VI. 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, <i>BS</i> 3 juni 1995.
EVRM	Verdrag 4 november 1950 tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, <i>BS</i> 19 augustus 1955.
Jachtdecreet	Decr.VI. 24 juli 1991 Jachtdecreet, <i>BS</i> 7 september 1991.
Jachtopeningsbesluit	BVR betreffende de jachtopeningstijden in het Vlaamse Gewest, <i>BS</i> 3 juli 2013, gewijzigd door BVR tot wijziging van diverse bepalingen van het besluit van de Vlaamse regering van 28 juni 2013 betreffende de jachtopeningstijden in het Vlaamse Gewest voor de periode van 1 juli 2013 tot en met 30 juni 2018, <i>BS</i> 21 oktober 2015.
Jachtvoorwaardenbesluit	BVR houdende vaststelling van de voorwaarden waaronder de jacht kan worden uitgeoefend, <i>BS</i> 12 juni 2014.
Milieuhandhavingsbesluit	BVR 12 december 2008 tot uitvoering van titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, <i>BS</i> 10 februari 2009.

Natuurdecreet	Decr.VI. 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, <i>BS</i> 10 januari 1998.
Pootringenbesluit	MB 7 mei 2011 tot vaststelling van de voorwaarden voor de kenmerken en de kwaliteit van pootringen voor vogels, <i>BS</i> 14 juni 2011.
Soortenbesluit	BVR 15 mei 2009 met betrekking tot soortenbescherming en soortenbeheer, <i>BS</i> 13 augustus 2009.
Toegankelijkheidsbesluit	BVR 5 december 2008 betreffende de toegankelijkheid van de bossen en de natuurreservaten, <i>BS</i> 4 februari 2009.
Wet Natuurbehoud	Wet 12 juli 1973 op het natuurbehoud, <i>BS</i> 11 september 1973.
Wet Riviervisserij	Wet 1 juli 1954 op de riviervisserij, <i>BS</i> 29 juli 1954.

VERKORT GECITEERDE LITERATUUR

C.M. BILLIET, “Punitieve handhaving in de bestuursrechtspraak” (2013).

C.M. BILLIET, “Punitieve handhaving in de bestuursrechtspraak: recente rechtspraak van het Milieuhandhavingscollege”, *TMR* 2013, 117-140.

C.M. BILLIET, “Lappendekens in de rechtshandhaving” (2015).

C.M. BILLIET, “Lappendekens in de rechtshandhaving. Naar een publiekrechtelijke sanctionering in het omgevingsrecht” in C.M. BILLIET en L. LAVRYSEN (eds.), *In de roos: doeltreffende sanctionering van omgevingsrecht*, Brugge, die Keure, 2015, 1-77.

C.M. BILLIET, “Kroniek van bestuursrechtspraak” (2016).

C.M. BILLIET, “Kroniek van bestuursrechtspraak inzake bestuurlijke beboeting: de rechtspraak van het Milieuhandhavingscollege in de jaren 2013-2015”, *RW* 2016, 1163-1186.

C.M. BILLIET, “Bestuurlijke geldboeten en de toets van de rechter” (2016).

C.M. BILLIET, “Bestuurlijke geldboeten en de toets van de rechter: brede schets met klemtoon op omgevingsrecht” in *Rechtsbescherming in het publiekrecht: kan er nog gebouwd worden in Vlaanderen?*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2016, 43-93.

P. LEFRANC, “Transigerend handhaven in het omgevingsrecht” (2015).

P. LEFRANC, “Transigerend handhaven in het omgevingsrecht: voor elk wat wils” in C.M. BILLIET en L. LAVRYSEN (eds.), *In de roos: doeltreffende sanctionering van omgevingsrecht*, Brugge, die Keure, 2015, 79-112.

R. MEEUS, “De voortschrijdende verankering van de geldboete in het omgevingsrecht” (2015).

R. MEEUS, “De voortschrijdende verankering van de geldboete in het omgevingsrecht: zelfde script, andere accenten?” in C.M. BILLIET en L. LAVRYSEN (eds.), *In de roos: doeltreffende sanctionering van omgevingsrecht*, Brugge, die Keure, 2015, 113-164.

DANKWOORD

In de eerste plaats dank ik Prof. Dr. Luc Lavrysen om mij dit onderwerp toe te wijzen en mij de kans te geven om mij verder in deze materie te verdiepen.

Verder wil ik graag Dr. Carole Billiet bedanken voor het aanreiken van aanvullend bronnenmateriaal, voor de vele feedbackmomenten en voor de aanmoedigende woorden. U hebt me vanaf het begin geholpen bij het opstellen van mijn onderzoeksplan en ook tijdens het onderzoek gaf u me heel wat inzichten en kon ik altijd bij u terecht.

Daarnaast dank ik Sigrid Raedschelders. Met uw toestemming heb ik 89 dossiers kunnen bestuderen en bespreken. Deze dossiers maakten mijn werk niet alleen veel interessanter, ze waren ook onmisbaar voor de totstandkoming ervan.

Verder dank ik Dries Wouters en Tine Renders om mijn vele vragen te willen beantwoorden. Door ons gesprek kreeg ik een beter zicht op de praktijk en kon ik mijn bevindingen aanvullen met interessante informatie. Dit was eveneens noodzakelijk om mijn werk tot een goed einde te brengen.

Mijn oprechte dank gaat ook uit naar Tine Renders, Katrien Op de Beeck, Deborah De Smet en Pieter Callebaut voor het nalezen van het grootste deel van mijn werk en voor de feedback.

Tenslotte wil ik Quinten, Walter, Nick, Hanne, Ineke, Pauline, Joël en Nele bedanken om tijdens de totstandkoming van dit eindwerk voor de nodige ontspannende momenten te zorgen.

INLEIDING

1. Uit de jaarlijkse Milieuhandhavingsrapporten¹ blijkt dat de Vlaamse parketten steeds meer milieumisdrijven doorsturen naar de afdeling Milieuhandhaving, Milieuschade en Crisisbeheer met oog op bestuurlijke beboeting. Uit diezelfde rapporten blijkt eveneens dat ook het aantal door de afdeling afgehandelde dossiers stijgt. Hoewel we uit deze Milieuhandhavingsrapporten heel wat cijfermateriaal kunnen halen met betrekking tot de dossierin- en uitstroom en de soort beslissingen die de afdeling neemt, geven ze niet weer welke elementen bepalend zijn voor haar besluitvorming.

De beslissingen van de afdeling worden niet gepubliceerd en ook de door haar gehanteerde beslissingsbomen maakt ze niet openbaar. Op de website van het (vroegere) Departement Leefmilieu, Natuur en Energie worden voor de belangrijkste thema's een aantal specifieke criteria opgesomd waarmee de afdeling rekening kan houden bij het bepalen van de hoogte van het boetebedrag. Hieruit kunnen we echter niet afleiden in welke mate deze elementen meespelen bij de boetebepaling.

Daarnaast zijn al heel wat publicaties verschenen betreffende de bestuurlijke beboetingsstelsels op grond van Titel XVI DABM², maar deze zijn ofwel niet recent, ofwel zijn ze zeer theoretisch en bieden ze slechts een beperkte kijk op de praktijk.

¹ VLAAMSE HOGE RAAD VOOR DE MILIEUHANDHAVING, *Milieuhandhavingsrapport 2009*, Brussel, VHRM, 2009, 133-142; VLAAMSE HOGE RAAD VOOR DE MILIEUHANDHAVING, *Milieuhandhavingsrapport 2010*, Brussel, VHRM, 2010, 167-184; VLAAMSE HOGE RAAD VOOR DE MILIEUHANDHAVING, *Milieuhandhavingsrapport 2011*, Brussel, VHRM, 2011, 158-172; VLAAMSE HOGE RAAD VOOR DE MILIEUHANDHAVING, *Milieuhandhavingsrapport 2012*, Brussel, VHRM, 2012, 153-165; VLAAMSE HOGE RAAD VOOR DE MILIEUHANDHAVING, *Milieuhandhavingsrapport 2013*, Brussel, VHRM, 2013, 175-191; VLAAMSE HOGE RAAD VOOR DE MILIEUHANDHAVING, *Milieuhandhavingsrapport 2014*, Brussel, VHRM, 2014, 107-130; VLAAMSE HOGE RAAD VOOR DE MILIEUHANDHAVING, *Milieuhandhavingsrapport 2015*, Brussel, VHRM, 2015, 120-130.

² O.m. J. HEYMAN, "Is er een Copernicaanse wending op til in het Vlaamse milieuhandhavingsbeleid?", *Nullum Crimen* 2008, 303-326; C.M. BILLIET, P. DE SMEDT en H. VAN LANDEGHEM, "Vlaamse milieuhandhaving nieuwe stijl", *TMR* 2009, 326-374; C.M. BILLIET, "Bestraffing van milieucriminaliteit: de beboetingsambtenaar als derde speler op het veld" in L. LAVRYSEN (ed.), *Milieuhandhavingsdecreet in de praktijk. Een jaar nieuwe milieuhandhavingspraktijk onder de loep*, Brugge, die Keure, 2010, 83-132; STAS, A. en RENDERS, T., "Het milieuhandhavingsdecreet: een analyse van de Vlaamse Hoge Raad voor de Milieuhandhaving, het systeem van toezichhouders en de bestuurlijke handhaving (deel II)", *MER* 2011, 165-172; R. MEEUS, "De voortschrijdende verankering van de geldboete in het omgevingsrecht: zelfde script, andere accenten", in C.M. BILLIET en L. LAVRYSEN (eds.), *In de roos: doeltreffende sanctionering van omgevingsrecht*, Brugge, die Keure, 2015, 113-164.

De rechtspraak³ en de werkingsverslagen⁴ van het Milieuhandhavingscollege maken het wel mogelijk om het een en het ander af te leiden met betrekking tot het beboetingsbeleid van de afdeling. In haar rechtspraakchronieken biedt C.M. BILLIET een gestructureerd overzicht van deze rechtspraak in de periode januari 2012 – einde 2015.⁵ Deze bronnen van informatie situeren zich echter niet op het niveau van eerste aanleg.

2. De beboetingspraktijk van de afdeling Milieuhandhaving is nog niet in kaart gebracht. We weten dat de afdeling instaat voor de bestuurlijke beboeting van milieu-inbreuken en milieumisdrijven en dat ze daarbij gebruik maakt van beslissingsbomen. In 2012 heeft GRIET VAN DEN BERGHE in het kader van haar masterproef de beslissingsboom betreffende schendingen van het Soortenbesluit behandeld.⁶ Intussen is dit ook weer vijf jaar geleden en bovendien is de bespreking beperkt tot één categorie van milieuschendingen. Hoe zien de andere beslissingsbomen eruit? Zijn deze stabiel? Zijn deze flexibel? In welke mate beïnvloeden de beoordelingscriteria in artikel 16.4.29 DABM de hoogte van het boetebedrag? Wanneer beslist de AMMC om eveneens een voordeelontneming op te leggen? Waarom wordt er in sommige beslissingen geen geldboete opgelegd? Wanneer doet de afdeling een voorstel tot betaling van een geldsom? Hoe bepaalt ze de hoogte van het transactievoorstel?

3. Om op deze vragen een antwoord te kunnen formuleren, bestudeerden we onuitgegeven boetebeslissingen en transactievoorstellen. Omdat ook het milieubeheerrecht onderbelicht is, ligt het voor de hand om deze materie uit te kiezen. Het milieubeheerrecht omvat de regelgeving inzake soorten, jacht, riviervisserij, natuur en bos. De beslissingen met betrekking tot schendingen van de milieuhygiënewetgeving worden in deze studie niet betrokken. De dossierstudie is beperkt tot de beslissingen genomen op grond van prioritaire processen-verbaal betreffende milieubeheermisdrijven in de periode 1 januari 2015 – 30 juni 2016.

³ Integraal toegankelijk via de website www.dbrc.be.

⁴ MILIEUHANDHAVINGSCOLLEGE, *Werkingsverslag 2009*, Brussel, MHHC, 2009, 21 p.; MILIEUHANDHAVINGSCOLLEGE, *Werkingsverslag 2010*, Brussel, MHHC, 2010, 27 p.; MILIEUHANDHAVINGSCOLLEGE, *Werkingsverslag 2011*, Brussel, MHHC, 2011, 46 p.; MILIEUHANDHAVINGSCOLLEGE, *Werkingsverslag 2012*, Brussel, MHHC, 2012, 58 p.; DIENST VAN DE BESTUURSRECHTSCOLLEGES, *Jaarverslag 2014-2015*, Brussel, DBRC, 2015, 115 p.

⁵ C.M. BILLIET, “Punitieve handhaving in de bestuursrechtspraak: recente rechtspraak van het Milieuhandhavingscollege”, *TMR* 2013, 117-140; C.M. BILLIET, “Kroniek van bestuursrechtspraak inzake bestuurlijke beboeting: de rechtspraak van het Milieuhandhavingscollege in de jaren 2013-2015”, *RW* 2016, 1163-1186.

⁶ VAN DEN BERGHE, G., *De handhaving inzake vogelbescherming in Vlaanderen in een nationaal, Europees en internationaalrechtelijke context*, Masterproef Rechten UGent, 2011-12, 77-84.

4. Voor een goed begrip van het onderzoek geven we in een eerste deel een aantal achtergrondgegevens met betrekking tot de afdeling Milieuhandhaving en haar bevoegdheden. Dit deel is voornamelijk gebaseerd op de bepalingen van Titel XVI DABM en op de bestaande rechtsleer. Voor de nieuwste ontwikkelingen bestudeerden we de rechtspraak van het Milieuhandhavingscollege in de periode 1 januari 2016 – 28 maart 2017. In dit eerste deel overlopen we kort de oorsprong en bevoegdheden van de afdeling (§1) en haar structuur (§2). Dan volgt een bespreking van haar bestuurlijke beboetingsbevoegdheid (§3) en bestuurlijke transactiebevoegdheid (§4). Tot slot behandelen we de mogelijkheid om beroep in te stellen tegen bestuurlijke boetebeslissingen bij het Milieuhandhavingscollege (§5).

In een tweede deel gaan we kort in op de bewijsgeving. In dit deel baseren we ons op de rechtspraak van het Milieuhandhavingscollege, de rechtsleer en het interview met DRIES WOUTERS en TINE RENDERS. We overlopen de bewijslast en bewijsmiddelen (§1) en de bewijswaardering (§2). Dan volgt een bespreking van wat er gebeurt als het bewijs ontoereikend is (§3). Het tweede deel ronden we af met een conclusie (§4).

In een derde en laatste deel behandelen we het beboetingsbeleid van de afdeling Milieuhandhaving met betrekking tot de prioritaire dossiers inzake milieubeheerrecht. Daartoe bestudeerden we 89 boetebeslissingen en transactievoorstellen, die ons door de afdeling ter beschikking werden gesteld en die in de geselecteerde periode zijn genomen. Onze bevindingen konden we vervolgens aanvullen aan de hand van een interview met DRIES WOUTERS en TINE RENDERS. Onder een eerste paragraaf verduidelijken we de afbakening van de dossierstudie (§1). Vervolgens delen we de onderzochte dossiers in naargelang de soort beslissing die de afdeling kan nemen. Achtereenvolgens bespreken we de beslissingen die een geldboete inhouden (§2), de beslissingen die geen geldboete inhouden (§3), de beslissingen die een nulboete inhouden (§4) en de voorstellen tot een bestuurlijke transactie (§5).

De informatieverzameling is afgesloten op 15 april 2017.

I. ALGEMEEN

§1. Oorsprong en bevoegdheden

5. De afdeling Milieuhandhaving, Milieuschade en Crisisbeheer vindt haar oorsprong in het Milieuhandhavingsdecreet, officieel het decreet van 21 december 2007 tot aanvulling van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid met een Titel XVI “Toezicht, handhaving en veiligheidsmaatregelen”.⁷ Deze titel is op 1 mei 2009 in werking getreden voor een groot gedeelte van de milieuhygiënewetgeving⁸ en op 25 juni 2009 voor het milieubeheerrecht en de resterende milieuhygiënewetgeving⁹. Nadien werd het toepassingsgebied van Titel XVI verder uitgebreid¹⁰ en ingeperkt^{11, 12}.

6. Met het Milieuhandhavingsdecreet wilde de Vlaamse decreetgever de versnipperde en verouderde milieuhandhavingswetgeving vereenvoudigen, structureren en actualiseren.¹³ Immers, decennialang werd de administratiefrechtelijke en strafrechtelijke milieuhandhaving gekenmerkt door een brede waaier aan toezichtbepalingen en sancties en een onderlinge incompatibiliteit.¹⁴ Door één Milieuhandhavingsdecreet tot stand te brengen heeft men getracht een transparant kader te bieden en meer eenduidigheid te creëren, zowel bij de uitoefening van het toezicht als bij de sanctionering van het milieurecht.¹⁵

⁷ Decr.VI. 21 december 2007 tot aanvulling van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid met een titel XVI “Toezicht, handhaving en veiligheidsmaatregelen”, *BS* 29 februari 2008 (hierna: “Milieuhandhavingsdecreet”).

⁸ Art. 93 BVR 12 december 2008 tot uitvoering van titel XVI van het Decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, *BS* 10 februari 2009 (hierna: “Milieuhandhavingsbesluit”).

⁹ Decr.VI. 30 april 2009 tot wijziging van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid en tot wijziging aan diverse bepalingen inzake de milieuhandhaving, *BS* 25 juni 2009; art. 51 BVR 30 april 2009 tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2008 tot uitvoering van titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid en tot wijziging van diverse andere besluiten, *BS* 25 juni 2009.

¹⁰ Art. 71 Decr.VI. 8 mei 2009 betreffende de diepe ondergrond, *BS* 6 juli 2009; art. 49 Decr.VI. 23 december 2010 houdende diverse bepalingen inzake leefmilieu en natuur, *BS* 18 februari 2011; art. 12 Decr.VI. 8 februari 2013 houdende duurzaam gebruik van pesticiden in het Vlaamse Gewest, *BS* 22 februari 2013; art. 11 Decr.VI. 28 maart 2014 betreffende de preventie-, surveillance en bestrijding van ziekten bij in het wild levende dieren, *BS* 17 juni 2014; art. 118 Decr.VI. 25 april 2014 betreffende de handhaving van de omgevingsvergunning, *BS* 27 augustus 2014 (inwerkingtreding: onbepaald).

¹¹ Art. 48 en 49 Decr.VI. 28 februari 2014 houdende diverse bepalingen inzake leefmilieu en natuur (1), *BS* 25 maart 2014.

¹² Een aantal bepalingen van Titel XVI DABM wordt gewijzigd door het decreet van 25 april 2014 betreffende de handhaving van de omgevingsvergunning. Dit decreet wordt hier terzijde gelaten. Er wordt gewerkt met de tekstversie van Titel XVI DABM zonder voormelde wijzigingen. Eens het decreet in werking treedt, verandert de naam van het Milieuhandhavingscollege naar “Handhavingscollege”.

¹³ *Parl.St.* VI.Parl. 2006-07, nr. 1249/1, 3.

¹⁴ C.M. BILLIET, “Lappendekens in de rechtshandhaving” (2015), 4.

¹⁵ *Parl.St.* VI.Parl. 2006-07, nr. 1249/1, 7.

7. De decreetgever heeft gekozen voor een tweesporentraject, met enerzijds een strafrechtelijk en anderzijds een bestuurlijk handhavingsspoor.¹⁶ Strafrechtelijke handhaving van milieuregelgeving heeft een bestraffend karakter en is bijkomend gericht op het ongedaan maken van de inbreuk en haar gevolgen.¹⁷ Het hoofdstuk “Strafrechtelijke handhaving” van Titel XVI DABM voorziet in vrijheidsberoving, geldboeten en herstelmaatregelen.¹⁸ Bestuurlijke handhaving daarentegen heeft eerder een probleemverhelpend karakter en bijkomend een punitieve dimensie. Het kan de vorm aannemen van bestuurlijke maatregelen of van bestuurlijke geldboeten.¹⁹ De decreetgever heeft de bestuurlijke beboetingsbevoegdheid gecentraliseerd bij één enkele gewestelijke entiteit, nl. de afdeling Milieuhandhaving, Milieuschade en Crisisbeheer van het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie die als enige bevoegd is voor de bestuurlijke beboeting van milieuschendingen binnen het Vlaamse Gewest.²⁰

8. Het Milieuhandhavingsdecreet bakent de strafrechtelijke en bestuurlijke beboetingsbevoegdheden af aan de hand van het onderscheid tussen milieu-inbreuken en milieumisdrijven.²¹ Milieu-inbreuken worden (volledig) gedepenaliseerd waardoor zij aan de toepassing van het strafrecht zijn onttrokken. De dossiers komen onmiddellijk bij de afdeling Milieuhandhaving terecht, die eventueel een exclusieve bestuurlijke geldboete kan opleggen. Voor wat milieumisdrijven betreft, geeft de Vlaamse decreetgever voorrang aan een penale afhandeling. Het is de procureur des Konings die bepaalt of een milieumisdrijf strafrechtelijk, dan wel administratiefrechtelijk wordt behandeld. Voor milieumisdrijven spreekt men van een zachte depenalisering waarbij het bestuurlijk sanctioneringstraject, via het opleggen van alternatieve bestuurlijke geldboeten, een alternatief vormt voor de dossiers waarin de procureur des Konings beslist om het misdrijf niet strafrechtelijk te vervolgen.²²

9. Wat de bestuurlijke handhaving betreft, verstrekt de afdeling tevens advies aan de Minister in beroepsprocedures ten aanzien van opgelegde bestuurlijke maatregelen²³ of ten

¹⁶ R. MEEUS, “De voortschrijdende verankering van de geldboete in het omgevingsrecht” (2015), 115.

¹⁷ C.M. BILLIET, P. DE SMEDT en H. VAN LANDEGHEM, “Vlaamse milieuhandhaving nieuwe stijl”, *TMR* 2009, 338.

¹⁸ C.M. BILLIET, “Lappendekens in de rechtshandhaving” (2015), 29.

¹⁹ Artikel 16.4.2 DABM; C.M. BILLIET, “Lappendekens in de rechtshandhaving” (2015), 31.

²⁰ C.M. BILLIET, “Kroniek van bestuursrechtspraak” (2016), 1166.

²¹ R. MEEUS, “De voortschrijdende verankering van de geldboete in het omgevingsrecht” (2015), 120.

²² R. MEEUS, “De voortschrijdende verankering van de geldboete in het omgevingsrecht” (2015), 122.

²³ Art. 62, §3, vierde lid Milieuhandhavingsbesluit.

aanzien van geweigerde verzoeken tot het opleggen van bestuurlijke maatregelen^{24, 25}. Daarnaast is ze op grond van het Milieuschadedecreet²⁶ bevoegd voor de coördinatie van de decretaal voorziene opdrachten. De afdeling is o.m. verantwoordelijk voor de beoordeling van de aard, omvang en ernst van de milieuschade, de aanwijzing van de schadeveroorzaker, het behandelen van verzoeken om maatregelen en het sensibiliseren van betrokken actoren en derden over milieuschade. Tot slot staat ze, samen met de crisismanager, in voor de coördinatie en de opvolging van de vereiste acties bij ernstige milieu-incidenten op vraag van de minister of de secretaris-generaal.²⁷ Deze bevoegdheden worden hier verder niet besproken gelet op de begrenzing van het onderwerp van deze masterproef.

10. Op 24 februari 2017²⁸ besliste de Vlaamse regering tot de opname van het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie door het Departement Ruimte Vlaanderen. Samen vormen zij voortaan het Departement Omgeving.²⁹ De zeventien afdelingen van beide departementen gaan op in een structuur met acht afdelingen. Dit heeft tot gevolg dat de afdeling Milieuhandhaving, Milieuschade en Crisisbeheer, de afdeling Milieu-Inspectie en de afdeling Inspectie en Handhaving Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed samen de nieuwe afdeling Handhaving vormen. Deze is bevoegd voor omgevingsinspectie (uitvoering milieuhandhaving, uitvoering handhaving ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed), bestuurlijke handhaving, toepassing van het milieuschadedecreet en milieucrisismanagement.³⁰

§2. Structuur

11. Teneinde de specialisatie die nodig is voor de beoordeling van de verschillende milieuthema's te bevorderen, werden thematische clusters opgericht van telkens 4 personen

²⁴ Art. 66, derde lid Milieuhandhavingsbesluit.

²⁵ VHRM, *Milieuhandhavingsprogramma 2015-2019*, Brussel, VHRM, 2015, 40.

²⁶ Decr.Vl. 21 december 2007 tot aanvulling van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid met een titel XV "Milieuschade" tot omzetting van de Richtlijn 2004/35/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 april 2004 betreffende de milieuaansprakelijkheid met betrekking tot het voorkomen en herstellen van milieuschade, *BS* 12 februari 2008.

²⁷ VHRM, *Milieuhandhavingsprogramma 2015-2019*, 40.

²⁸ BVR 24 februari 2017 tot wijziging van diverse besluiten, wat betreft het beleidsdomein Omgeving, *BS* 28 maart 2017.

²⁹ B.Secretaris-Generaal 1 april 2017 houdende vaststelling van de organisatiestructuur van het Departement Omgeving, *BS* 13 april 2017.

³⁰ In deze masterproef wordt de oude benaming van de afdeling gebruikt. Het onderzoek beperkt zich immers tot het beboetingsbeleid van de AMMC. De bevindingen kunnen evenwel worden doorgetrokken naar de nieuwe afdeling.

met 1 clusterverantwoordelijke. Deze clusters staan in voor het boetebeleid “op maat” van hun thema’s en het behandelen van de boetedossiers. De clusterverantwoordelijken rapporteren aan het diensthoofd bestuurlijke beboeting, met wie ze regelmatig samen overkoepelend clusteroverleg hebben teneinde de algemene beleidslijnen af te stemmen zodat er over de clusters heen uniformiteit wordt bewaard. De verschillende clusters zijn opgedeeld in de volgende thema’s: milieubeheer (1), water, mest, bodem (2), afval (transport, achterlaten, verbranden, milieuvergunning) (3) en lucht, geluid, geur, milieuvergunning (4).³¹

§3. Bestuurlijke beboetingsbevoegdheid

A. Bevoegdheidsomschrijving

1. Algemene bevoegdheidsvoorwaarden

1.1. Ratione materiae

12. De beboetingsbevoegdheid van de afdeling Milieuhandhaving is primair afhankelijk van het bestaan van een overtreding op de milieuregelgeving die binnen het toepassingsgebied van het Milieuhandhavingsdecreet valt.³² De te handhaven regelgeving omvat de Belgische wetten en Vlaamse decreten, opgesomd in artikel 16.1.1 DABM, en de Europese en internationale regelgeving in de artikelen 2 en 2/1 van het Milieuhandhavingsbesluit.³³

1.1.1. Materieel bestanddeel

13. Het Milieuhandhavingsdecreet maakt een onderscheid tussen milieumisdrijven en milieu-inbreuken. Voor beide vormen van wetsschendingen kan het gaan om een actief handelen, dan wel een passief nalaten of verzuimen.³⁴ Het decreet gaat immers uit van ‘gedragingen’ die strijdig zijn met de voorschriften die door Titel XVI gehandhaafd worden en maakt geen onderscheid naargelang de voorschriften iets gebieden te doen of gebieden iets niet te doen.³⁵

³¹ Informatie bekomen van DRIES WOUTERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving).

³² C.M. BILLIET, P. DE SMEDT en H. VAN LANDEGHEM, “Vlaamse milieuhandhaving nieuwe stijl”, *TMR* 2009, 339.

³³ C.M. BILLIET, “Kroniek van bestuursrechtspraak” (2016), 1165.

³⁴ R. MEEUS, “De voortschrijdende verankering van de geldboete in het omgevingsrecht” (2015), 124.

³⁵ R. MEEUS, “De voortschrijdende verankering van de geldboete in het omgevingsrecht” (2015), 125.

14. Milieu-inbreuken zijn gedragingen, in strijd met de voorschriften die door Titel XVI DABM worden gehandhaafd.³⁶ Het zijn de relatief minder ernstige wetsschendingen die de Vlaamse regering opneemt in een lijst en als bijlage aan het Milieuhandhavingsbesluit toevoegt. Momenteel zijn er zo een dertigtal lijsten.³⁷ Elke lijst omvat een omschrijving van de juridische basis en de concrete wettelijke verplichting.³⁸ Bij de selectie van de op te nemen milieu-inbreuken houdt de Vlaamse regering rekening met een aantal criteria.³⁹ Aanvankelijk konden uitsluitend schendingen van administratieve verplichtingen als milieu-inbreuk worden opgenomen.⁴⁰ Sinds 31 januari 2014 geldt dit criterium niet langer en heeft de decreetgever gekozen voor een verruimde invulling van milieu-inbreuken.⁴¹ De overige criteria bleven ongewijzigd. Zodoende kunnen volgende wetsschendingen nooit als milieu-inbreuk worden beschouwd: wederrechtelijke emissies; het wederrechtelijk achterlaten, beheren of overbrengen van afvalstoffen; gedragingen die gezondheidsschade of dood veroorzaken; gedragingen die strafrechtelijk gesanctioneerd worden; schendingen van de verplichting om te beschikken over een milieuvergunning of erkenning en schendingen van de verplichting om een veiligheidsrapport of een milieueffectrapport op te maken.

15. Milieumisdrijven zijn eveneens gedragingen, in strijd met de voorschriften die door Titel XVI DABM worden gehandhaafd, maar waarop een straf is gesteld overeenkomstig de artikelen 16.6.1, 16.6.2, 16.6.3, 16.6.3*bis*, 16.6.3*ter*, 16.6.3*quater*, 16.6.3*quinquies*, 16.6.3*sexies* en 16.6.3*septies*.⁴² Artikel 16.6.1, §1 DABM is een zogenaamde vangnetbepaling die voorziet in een strafbaarstelling van elke schending van de regelgeving die onder het toepassingsgebied van Titel XVI valt.⁴³ Milieumisdrijven vormen aldus de residuaire groep van wetsschendingen die niet door de Vlaamse regering in voormelde lijsten werden opgenomen.⁴⁴

³⁶ Art. 16.1.2, 1° DABM.

³⁷ C.M. BILLIET, “Kroniek van bestuursrechtspraak” (2016), 1165; Milieuhandhavingsbesluit, bijlagen I tot XXXII.

³⁸ Art. 16.4.27, derde lid DABM.

³⁹ Art. 16.1.2, 1°, eerste lid DABM.

⁴⁰ R. MEEUS, “De voortschrijdende verankering van de geldboete in het omgevingsrecht” (2015), 123.

⁴¹ Art. 2 Decr.VI. 22 november 2013 tot wijziging van titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, *BS* 21 januari 2014.

⁴² Art. 16.1.2, 2° DABM; art. 16.6.3*septies* DABM werd opgeheven door art. 45 Decr.VI. 22 november 2013 tot wijziging van titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, *BS* 21 januari 2014.

⁴³ C.M. BILLIET, P. DE SMEDT en H. VAN LANDEGHEM, “Vlaamse milieuhandhaving nieuwe stijl”, *TMR* 2009, 363.

⁴⁴ C.M. BILLIET, “Bestuurlijke geldboeten en de toets van de rechter” (2016), 52.

1.1.2. Moreel bestanddeel

16. Naast de vereiste van een voorafgaande wetsschending, moet voor milieumisdrijven eveneens een moreel bestanddeel aanwezig zijn opdat de afdeling Milieuhandhaving een alternatieve bestuurlijke geldboete kan opleggen.⁴⁵ Vereist is dus ook dat de betrokkene de wet opzettelijk of door gebrek aan voorzorg of voorzichtigheid geschonden heeft.⁴⁶ Schuld door opzet impliceert het wetens en willens handelen. Het feit dat de overtreder niet met opzet handelde, doet evenwel geen afbreuk aan het bestaan van het milieumisdrijf. Voor het opleggen van een alternatieve bestuurlijke geldboete volstaat een gebrek aan voorzorg of voorzichtigheid in hoofde van de overtreder. Of daar al dan niet sprake van is, wordt beoordeeld aan de hand van de concrete feiten.⁴⁷ Het gebrek aan voorzorg of voorzichtigheid kan erin bestaan dat de overtreder onvoldoende maatregelen heeft genomen om het milieumisdrijf te verhelpen en verder te voorkomen.⁴⁸

17. De schulditsluitingsgronden dwaling en overmacht kunnen de verwijtbaarheid van het milieumisdrijf tenietdoen.⁴⁹ Dit geldt niet voor milieu-inbreuken aangezien het Milieuhandavingsdecreet geen moreel bestanddeel preciseert.⁵⁰

Opdat dwaling als schulditsluitingsgrond nuttig kan worden ingeroepen, mag zij niet louter gesteund zijn op de goede trouw maar moet zij tevens onoverwinnelijk zijn.⁵¹ Dit impliceert dat elk redelijk en voorzichtig handelend persoon, geplaatst in dezelfde omstandigheden, op eenzelfde wijze zou handelen.⁵² De onwetendheid over de regelgeving kan niet worden beschouwd als een onoverwinnelijke dwaling.⁵³ Zeker van een overtreder

⁴⁵ R. MEEUS, “De voortschrijdende verankering van de geldboete in het omgevingsrecht” (2015), 124-126.

⁴⁶ C.M. BILLIET, “Bestuurlijke geldboeten en de toets van de rechter” (2016), 79.

⁴⁷ C.M. BILLIET, “Kroniek van bestuursrechtspraak” (2016), 1175.

⁴⁸ Arrest MHHC/M/1516/0148, 12 juli 2016.

⁴⁹ C.M. BILLIET, “Bestuurlijke geldboeten en de toets van de rechter” (2016), 79.

⁵⁰ R. MEEUS, “De voortschrijdende verankering van de geldboete in het omgevingsrecht” (2015), 127.

⁵¹ O.m. arrest MHHC/M/1516/0048, 21 januari 2016; arrest MHHC/M/1516/0065, 3 maart 2016; arrest MHHC/M/1516/0077, 10 maart 2016; arrest MHHC/M/1516/0086, 31 maart 2016; arrest MHHC/M/1516/0115, 26 april 2016.

⁵² O.m. arrest MHHC/M/1516/0048, 21 januari 2016; arrest MHHC/M/1516/0056, 28 januari 2016; arrest MHHC/M/1516/0063, 18 februari 2016; arrest MHHC/M/1516/0065, 3 maart 2016; arrest MHHC/M/1516/0086, 31 maart 2016; arrest MHHC/M/1516/0115, 26 april 2016; arrest MHHC/M/1617/0010, 31 januari 2017; arrest MHHC/M/1617/0018, 14 februari 2017; arrest MHHC/M/1617/0020, 14 februari 2017.

⁵³ O.m. MHHC/1516/0089, 31 maart 2016; arrest MHHC/M/1617/0010, 31 januari 2017; arrest MHHC/M/1617/0024, 21 februari 2017; arrest MHHC/M/1617/0037, 14 maart 2017.

die optreedt in professioneel verband, wordt verwacht dat deze zich voldoende informeert.⁵⁴

De afdeling Milieuhandhaving zal overmacht als schulditsluitingsgrond aanvaarden indien de overtreder de ingeroepen omstandigheden niet kon voorzien, voorkomen of overwinnen.⁵⁵ Dit veronderstelt dat de persoon in kwestie gedwongen werd door een onweerstaanbare macht, waardoor zijn vrije wil volledig werd uitgeschakeld.⁵⁶ Bovendien moet de betrokkene aantonen dat hij als een goed huisvader heeft gehandeld en alle nodige maatregelen heeft genomen om een schending te vermijden of de nadelige gevolgen ervan te beperken.⁵⁷

18. In haar rechtspraakoverzichten concludeert C.M. BILLIET dat het aanvoeren van dwaling of overmacht weinig kans biedt op succes.⁵⁸ Slechts in uitzonderlijk gevallen acht het Milieuhandhavingcollege het ingeroepen middel van dwaling of overmacht gegrond.⁵⁹

1.2. Ratione personae

19. De bestuurlijke beboetingsbevoegdheid is beperkt tot de overtreder. Sinds het wijzigingsdecreet van 22 november 2013 definieert artikel 16.4.25, tweede lid DABM de overtreder als de persoon die een milieu-inbreuk of milieumisdrijf heeft gepleegd, alsook als degene die opdracht heeft gegeven om handelingen te stellen die een milieu-inbreuk of milieumisdrijf uitmaken.⁶⁰ In het bestuurlijk handhavingsspoor kunnen dus enkel de eigenlijke pleger en de opdrachtgever worden beboet, terwijl de strafrechter eveneens mededaders en medeplichtigen kan sanctioneren. Hoewel het Milieuhandhavingdecreet dit niet uitdrukkelijk bepaalt, kan de afdeling zowel aan natuurlijke als aan rechtspersonen bestuurlijke geldboeten opleggen.⁶¹

⁵⁴ O.m. arrest MHHC/M/1516/0065, 3 maart 2016; arrest MHHC/M/1516/0086, 31 maart 2016; arrest MHHC/M/1516/0115, 26 april 2016.

⁵⁵ O.m. beslissing 13/AMMC/429-M/BDW, 6 november 2014 (zie arrest MHHC/M/1516/0073, 10 maart 2016); beslissing 14/AMMC/598-M/WVM/tv, 22 juli 2015 (zie arrest MHHC/M/1516/0142, 30 juni 2016).

⁵⁶ O.m. arrest MHHC/M/1516/0073, 10 maart 2016; arrest MHHC/M/1516/0086, 31 maart 2016; arrest MHHC/M/1516/0142, 30 juni 2016; arrest MHHC/M/1617/0034, 9 maart 2017; arrest MHHC/M/1617/0038, 14 maart 2017.

⁵⁷ O.m. arrest MHHC/M/1516/0111, 26 april 2016; arrest MHHC/M/1516/0112, 26 april 2016; arrest MHHC/M/1516/0144, 5 juli 2016.

⁵⁸ C.M. BILLIET, "Punitieve handhaving in de bestuursrechtspraak" (2013), 132; C.M. BILLIET, "Kroniek van bestuursrechtspraak" (2016), 1175.

⁵⁹ Bijvoorbeeld arrest MHHC/M/1516/0157, 23 augustus 2016.

⁶⁰ Art. 29 Decr.VI. 22 november 2013 tot wijziging van titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, BS 21 januari 2014.

⁶¹ R. MEEUS, "De voortschrijdende verankering van de geldboete in het omgevingsrecht" (2015), 133.

1.3. *Ratione temporis*

20. De mogelijkheid om een bestuurlijke geldboete op te leggen, vervalt vijf of drie jaar na de vaststelling van, respectievelijk, het milieumisdrijf of de milieu-inbreuk.⁶² Bij de berekening van termijnen is de *dies a quo*, de dag waarop de schending werd vastgesteld, niet inbegrepen in de termijn. De *dies ad quem*, de vervaldag van de termijn, is daarentegen wel inbegrepen.⁶³ In tegenstelling tot wat geldt voor strafsancties, kan de verjaring van de bestuurlijke beboetingsbevoegdheid niet worden gestuit door daden van onderzoek of van vervolging.⁶⁴

2. Discretionaire beboetingsbevoegdheid en grenzen

2.1. *Discretionaire beboetingsbevoegdheid*

21. De beboetingsbevoegdheid van de afdeling Milieuhandhaving is discretionair. Dit wil zeggen dat ze over een beoordelings- en beleidsvrijheid beschikt waarbinnen verschillende beslissingen mogelijk en even geldig zijn.⁶⁵ Haar beboetingsbevoegdheid is eveneens facultatief. Dit houdt in dat wanneer een milieumisdrijf of milieu-inbreuk met zekerheid is vastgesteld, de afdeling zowel de mogelijkheid heeft te beboeten als niet te beboeten.⁶⁶ Dit alles vormt nochtans geen vrijbrief tot willekeur.⁶⁷ Telkens een overheid over een discretionaire bevoegdheid beschikt, wordt deze begrensd door de algemene beginselen van behoorlijk bestuur.⁶⁸

2.2. *Grenzen aan de discretionaire beboetingsbevoegdheid*

2.2.1. Algemene beginselen van behoorlijk bestuur

22. Algemene beginselen van behoorlijk bestuur zijn ongeschreven rechtsregels waaraan bestuurshandelingen, bij uitoefening van een discretionaire bevoegdheid, worden getoetst.⁶⁹ Deze beginselen doen geen afbreuk aan de inhoudelijke beoordelingsvrijheid

⁶² Art. 16.4.30 DABM.

⁶³ Art. 16.1.3, §1, eerste lid DABM.

⁶⁴ *Parl.St.* VI.Parl. 2006-07, nr. 1249/1, 60.

⁶⁵ J. DE STAERCKE en I. MARTENS, "Algemene beginselen van behoorlijk bestuur" in K. DEKETELAERE, *Handboek milieu- en Energierecht*, Brugge, die Keure, 2006, 371.

⁶⁶ C.M. BILLIET, *Bestuurlijke sanctionering van milieurecht*, Antwerpen/Oxford, Intersentia, 2008, 698.

⁶⁷ C.M. BILLIET, P. DE SMEDT, H. VAN LANDEGHEM, "Vlaamse milieuhandhaving nieuwe stijl", *TMR* 2009, 340.

⁶⁸ J. DE STAERCKE en I. MARTENS, "Algemene beginselen van behoorlijk bestuur" in K. DEKETELAERE, *Handboek milieu- en Energierecht*, Brugge, die Keure, 2006, 371.

⁶⁹ J. DE STAERCKE en I. MARTENS, "Algemene beginselen van behoorlijk bestuur" in K. DEKETELAERE, *Handboek milieu- en Energierecht*, Brugge, die Keure, 2006, 370.

van de afdeling, maar ze trachten te waarborgen dat de beslissingen die ze neemt niet willekeurig zijn.⁷⁰ Het Milieuhandhavingscollege waakt over de naleving ervan.

(1) Hooplicht

23. Inzake bestuurlijke beboeting geldt geen algemeen beginsel van tegenspraak en is het recht van verdediging niet van toepassing. Bij het uitoefenen van haar beboetingsbevoegdheid, is de afdeling Milieuhandhaving evenwel gebonden door het beginsel van de hoorplicht.⁷¹ Dit beginsel houdt in dat tegen niemand een ernstige maatregel kan worden genomen, zonder dat de betrokkene vooraf de mogelijkheid werd geboden om op nuttige wijze voor het eigen standpunt op te komen.⁷² Vereist is wel dat de maatregel gegrond is op het persoonlijk gedrag van de betrokkene en dat die maatregel hem zwaar in zijn belangen kan treffen.⁷³

24. Het beginsel van de hoorplicht is deels gecodificeerd in artikel 16.4.36, §1 en artikel 16.4.41, §1 van het Milieuhandhavingsdecreet en in artikel 76, §3 van het Milieuhandhavingsbesluit.

Vooreerst omvat het de verplichting tot kennisgeving van het voornemen om een bestuurlijke geldboete op te leggen. Immers, zonder deze kennisgeving zou de vermoedelijke overtreder niet op de hoogte zijn van de potentiële bestuurlijke geldboete en zou hij het bestaan en de ernst van de hem ten laste gelegde feiten niet kunnen weerleggen.⁷⁴

Daarnaast moet de afdeling Milieuhandhaving de vermoedelijke overtreder uitnodigen om schriftelijk, en eventueel mondeling, zijn verweer mee te delen. Dit is een substantiële vereiste en houdt voor de afdeling de verplichting in om het verweer op een nuttige wijze mogelijk te maken en bij haar beslissing te betrekken.⁷⁵ Aan dit voorschrift is alleen voldaan wanneer uit de boetebeslissing blijkt dat de argumentatie vervat in het schriftelijk verweer daadwerkelijk bij de beoordeling van de bestuurlijke geldboete wordt betrokken.⁷⁶

De hoorplicht gaat echter niet zo ver dat de afdeling gehouden is een hoorzitting te organiseren indien de vermoedelijke overtreder hier niet om heeft gevraagd.⁷⁷ Bovendien

⁷⁰ I. OPDEBEEK en M. VAN DAMME, *Beginselen van behoorlijk bestuur*, Brugge, die Keure, 2006, 21.

⁷¹ C.M. BILLIET, "Kroniek van bestuursrechtspraak" (2016), 1183.

⁷² Arrest MHC/M/0050, 21 januari 2016; arrest MHC/M/0052, 21 januari 2016; arrest MHC/M/0053, 21 januari 2016; arrest MHC/M/0089, 31 maart 2016; arrest MHC/M/0141, 30 juni 2016.

⁷³ RvS 27 mei 2004, nr. 131.827.

⁷⁴ C.M. BILLIET, "Kroniek van bestuursrechtspraak" (2016), 1184.

⁷⁵ Arrest MHC/M/1516/0141, 30 juni 2016.

⁷⁶ Arrest MHC/M/1516/0089, 31 maart 2016.

⁷⁷ Arrest MHC/M/1516/0050, 21 januari 2016; arrest MHC/M/1516/0052, 21 januari 2016; arrest MHC/M/1617/0053, 21 januari 2016.

zal er geen sprake zijn van een schending indien de afdeling de aanvraag tot mondelinge toelichting niet heeft gehonoreerd omdat de betrokkene weigerde mee te werken.⁷⁸

Tot slot wordt de vermoedelijke overtreder op zijn inzage- en kopierecht gewezen met betrekking tot de documenten waarop het voornemen tot beboeting rust. Opdat de overtreder op een nuttige wijze voor zijn belangen kan opkomen, is immers vereist dat hij kennis kan nemen van de relevante gegevens en stukken waarop de afdeling haar beoordeling steunt.⁷⁹

25. In de mate dat de afdeling Milieuhandhaving na het verweer van de vermoedelijke overtreder nieuwe elementen aan het dossier toevoegt of bijkomende inlichtingen inwint, moet de betrokkene opnieuw in de mogelijkheid worden gesteld om zijn standpunt toe te lichten. Het gegeven dat de vermoedelijke overtreder initieel geen gebruik zou hebben gemaakt van zijn recht op verweer, is irrelevant.⁸⁰

26. Als de afdeling voorgaande voorschriften niet naleeft en daarmee de belangen van de vermoedelijke overtreder schaadt, zal het Milieuhandavingscollege de boetebeslissing vernietigen.⁸¹

(2) Redelijke termijneis

27. De beslissings- en kennisgevingstermijnen voor het opleggen van bestuurlijke geldboeten zijn termijnen van orde. Er is door de decreetgever geen enkele sanctie verbonden aan de niet-naleving ervan.⁸² De redelijke termijneis verplicht de afdeling er evenwel toe om binnen een redelijke termijn uitspraak te doen over het al dan niet opleggen van een bestuurlijke geldboete, eventueel vergezeld van een voordeelontneming. De afweging van de redelijke termijnvereiste geschiedt binnen het kader van de rechtsbescherming die aan de overtreder reeds geboden wordt door de drie- of vijfjarige vervaltermijn. Dit is immers de absolute grens waarvan de overschrijding aanleiding geeft tot bevoegdheidsverlies in hoofde van de afdeling, en die door de decreetgever zelf als maximale redelijke termijn beschouwd wordt waarbinnen de administratieve beboetingsprocedure kan verlopen.⁸³

⁷⁸ C.M. BILLIET, “Kroniek van bestuursrechtspraak” (2016), 1184-1185.

⁷⁹ Arrest MHC/M/1516/0127, 26 mei 2016.

⁸⁰ Arrest MHC/M/1516/0141, 30 juni 2016.

⁸¹ C.M. BILLIET, “Kroniek van bestuursrechtspraak” (2016), 1184.

⁸² R. MEEUS, “De voortschrijdende verankering van de geldboete in het omgevingsrecht” (2015), 150.

⁸³ Arrest MHC/M/1516/0056, 28 januari 2016; arrest MHC/M/1516/0068, 3 maart 2016; arrest MHC/M/1516/0076, 10 maart 2016; arrest MHC/M/1516/0110, 21 april 2016; arrest

28. De redelijke termijnvereiste dient *in concreto* geëvalueerd te worden, waarbij in de regel rekening wordt gehouden zowel met het gedrag van de afdeling als met de houding van de overtreder. Factoren die hierbij een rol kunnen spelen zijn onder meer de ernst van de vastgestelde schendingen, het mee- of tegenwerken van de overtreder, de duur van de onderzoeksdaden en de complexiteit van de zaak.⁸⁴ De beoordeling van de redelijke termijn staat los van de passieve houding van de vermoedelijke overtreder. Deze moet zich niet spontaan informeren over de stand van zaken, noch moet hij de afdeling aanmanen om een beslissing te nemen.⁸⁵

29. De loutere overschrijding van de redelijke termijn geeft in beginsel geen aanleiding tot bevoegdheidsverlies in hoofde van de afdeling.⁸⁶ Het komt in eerste instantie aan de afdeling toe om binnen haar discretionaire bevoegdheid te oordelen over de (boeteverlagende) gevolgen van de termijnoverschrijding. Het College oefent hierop een wettigheidstoezicht uit en zal *in concreto* nagaan of de beboetingsbeslissing niet binnen een kennelijk onredelijke termijn werd genomen.⁸⁷ Een kennelijk onredelijke termijn is

MHHC/M/1516/0112, 26 april 2016; arrest MHHC/M/1516/0117, 26 april 2016; arrest MHHC/M/1516/0118, 12 mei 2016; arrest MHHC/M/1516/0144, 5 juli 2016; arrest MHHC/M/1516/0149, 12 juli 2016; arrest MHHC/M/1516/0154, 26 juli 2016; arrest MHHC/M/1516/0156, 9 augustus 2016; arrest MHHC/M/1617/0011, 31 januari 2017; arrest MHHC/M/1617/0030, 7 maart 2017; arrest MHHC/M/1617/0034, 9 maart 2017.

⁸⁴ Arrest MHHC/M/1516/0056, 28 januari 2016; arrest MHHC/M/1516/0068, 3 maart 2016; arrest MHHC/M/1516/0076, 10 maart 2016; arrest MHHC/M/1516/0086, 31 maart 2016; arrest MHHC/M/1516/0110, 21 april 2016; arrest MHHC/M/1516/0112, 26 april 2016; arrest MHHC/M/1516/0114, 26 april 2016; arrest MHHC/M/1516/0117, 26 april 2016; arrest MHHC/M/1516/0124, 12 mei 2016; arrest MHHC/M/1516/0141, 30 juni 2016; arrest MHHC/M/1516/0144, 5 juli 2016; arrest MHHC/M/1516/0149, 12 juli 2016; arrest MHHC/M/1516/0154, 26 juli 2016; arrest MHHC/M/1516/0156, 9 augustus 2016; arrest MHHC/M/1516/0159, 30 augustus 2016; arrest MHHC/M/1617/0005, 20 december 2016; arrest MHHC/M/1617/0006, 20 december 2016; arrest MHHC/M/1617/0011, 31 januari 2017; arrest MHHC/M/1617/0014, 31 januari 2017; arrest MHHC/M/1617/0015, 31 januari 2017; arrest MHHC/M/1617/0016, 31 januari 2017; arrest MHHC/M/1617/0019, 14 februari 2017; arrest MHHC/M/1617/0024, 21 februari 2017; arrest MHHC/M/1617/0025, 21 februari 2017; arrest MHHC/M/1617/0027, 21 februari 2017; arrest MHHC/M/1617/0030, 7 maart 2017; arrest MHHC/M/1617/0034, 9 maart 2017; arrest MHHC/M/1617/0037, 14 maart 2017; arrest MHHC/M/1617/0039, 14 maart 2017; arrest MHHC/M/1617/0043, 21 maart 2017; arrest MHHC/M/1617/0046, 28 maart 2017; arrest MHHC/M/1617/0049, 28 maart 2017; arrest MHHC/M/1617/0051, 28 maart 2017.

⁸⁵ Arrest MHHC/M/1516/0062, 18 februari 2016; arrest MHHC/M/1516/0065, 3 maart 2016; arrest MHHC/M/1617/0015, 31 januari 2017; arrest MHHC/M/1617/0016, 31 januari 2017; arrest MHHC/M/1617/0035, 9 maart 2017.

⁸⁶ RvS 7 november 2013, nr. 225.367.

⁸⁷ Arrest MHHC/M/1617/0144, 5 juli 2016; arrest MHHC/M/1617/0149, 12 juli 2016; arrest MHHC/M/1516/0159, 30 augustus 2016; arrest MHHC/M/1617/0011, 31 januari 2017; arrest MHHC/M/1617/0014, 31 januari 2017; arrest MHHC/M/1617/0015, 31 januari 2017; arrest MHHC/M/1617/0016, 31 januari 2017; arrest MHHC/M/1617/0025, 21 februari 2017; arrest MHHC/M/1617/0027, 21 februari 2017; arrest MHHC/M/1617/0030, 7 maart 2017; arrest MHHC/M/1617/0037, 14 maart 2017; arrest MHHC/M/1617/0039, 14 maart 2017; arrest MHHC/M/1617/0043, 21 maart 2017; arrest MHHC/M/1617/0051, 28 maart 2017; arrest MHHC/M/1617/0046, 28 maart 2017.

“een termijn die zodanig laattijdig is dat het niet meer redelijk geacht wordt om alsnog de normale voor de inbreuk decretaal toepasselijke administratieve punitieve sanctie op te leggen”.⁸⁸ De overschrijding van de redelijke termijn kan er aldus toe leiden dat het Milieuhandhavingscollege de bestuurlijke geldboete op een meetbare wijze vermindert of, in uitzonderlijke gevallen, beslist tot volledige kwijtschelding van de boete in de vorm van een nulboete.⁸⁹

30. Hoewel het Milieuhandhavingscollege bij herhaling heeft geoordeeld dat de betrokkene voor de ontvankelijkheid van zijn bezwaar over de redelijke termijn moet aantonen dat hij daadwerkelijk werd benadeeld door de laattijdigheid van de beslissing⁹⁰, stelt zij nu dat de redelijke termijn eis in zich reeds het vermoeden van belangenschade draagt⁹¹. De beslissing tot het instellen van een boeteprocedure betekent voor de vermoedelijke overtreder onvermijdelijk onzekerheid⁹², temeer gelet op de uiterst ruime

⁸⁸ Zie arresten in voetnoot 89, alsook arrest MHC/M/1516/0086, 31 maart 2016; arrest MHC/M/1516/0118, 12 mei 2016; arrest MHC/I/1516/0136, 16 juni 2016; arrest MHC/M/1516/0143, 5 juli 2016; arrest MHC/M/1516/0147, 12 juli 2016; arrest MHC/M/1516/0159, 30 augustus 2016; arrest MHC/M/1617/0005, 20 december 2016; arrest MHC/M/1617/0014, 31 januari 2017; arrest MHC/M/1617/0015, 31 januari 2017; arrest MHC/M/1617/0016, 31 januari 2017; arrest MHC/M/1617/0019, 14 februari 2017; arrest MHC/M/1617/0024, 21 februari 2017; arrest MHC/M/1617/0025, 21 februari 2017; arrest MHC/M/1617/0027, 21 februari 2017; arrest MHC/M/1617/0035, 9 maart 2017; arrest MHC/M/1617/0036, 14 maart 2017; arrest MHC/M/1617/0037, 14 maart 2017; arrest MHC/M/1617/0039, 14 maart 2017; arrest MHC/M/1617/0043, 21 maart 2017; arrest MHC/M/1617/0046, 28 maart 2017; arrest MHC/M/1617/0049, 28 maart 2017; arrest MHC/M/1617/0051, 28 maart 2017.

⁸⁹ Arrest MHC/M/1516/0056, 28 januari 2016; arrest MHC/M/1516/0068, 3 maart 2016; arrest MHC/M/1516/0076, 10 maart 2016; arrest MHC/M/1516/0110, 21 april 2016; arrest MHC/M/1516/0112, 26 april 2016; arrest MHC/M/1516/0114, 26 april 2016; arrest MHC/M/1516/0117, 26 april 2016; arrest MHC/M/1516/0124, 12 mei 2016; arrest MHC/M/1516/0141, 30 juni 2016; arrest MHC/M/1516/0144, 5 juli 2016; arrest MHC/M/1516/0149, 12 juli 2016; arrest MHC/M/1516/0154, 26 juli 2016; arrest MHC/M/1516/0156, 9 augustus 2016; arrest MHC/M/1617/0006, 20 december 2016; arrest MHC/M/1617/0011, 31 januari 2017; arrest MHC/M/1617/0030, 7 maart 2017; arrest MHC/M/1617/0034, 9 maart 2017.

⁹⁰ C.M. BILLIET, “Punitieve handhaving in de bestuursrechtspraak” (2013), 138; C.M. BILLIET, “Kroniek van bestuursrechtspraak” (2016), 1182-1183.

⁹¹ Arrest MHC/M/1516/0056, 28 januari 2016; arrest MHC/M/1516/0065, 3 maart 2016; arrest MHC/M/1516/0068, 3 maart 2016; arrest MHC/M/1516/0076, 10 maart 2016; arrest MHC/M/1516/0110, 21 april 2016; arrest MHC/M/1516/0112, 21 april 2016; arrest MHC/M/1516/0114, 21 april 2016; arrest MHC/M/1516/0117, 21 april 2016; arrest MHC/M/1516/0118, 12 mei 2016; arrest MHC/M/1516/0124, 12 mei 2016; arrest MHC/I/1516/0136, 16 juni 2016; arrest MHC/M/1516/0141, 30 juni 2016; arrest MHC/M/1516/0143, 5 juli 2016; arrest MHC/M/1516/0144, 5 juli 2016; arrest MHC/M/1516/0147, 12 juli 2016; arrest MHC/M/1516/0149, 12 juli 2016; arrest MHC/M/0154, 26 juli 2016; arrest MHC/M/1516/0156, 9 augustus 2016; arrest MHC/M/1617/0011, 31 januari 2017; arrest MHC/M/1617/0014, 31 januari 2017; arrest MHC/M/1617/0015, 31 januari 2017; arrest MHC/M/1617/0016, 31 januari 2017; arrest MHC/M/1617/0034, 9 maart 2017; arrest MHC/M/1617/0035, 9 maart 2017; arrest MHC/M/1617/0036, 14 maart 2017; arrest MHC/M/1617/0043, 21 maart 2017; arrest MHC/M/1617/0051, 28 maart 2017.

⁹² Arrest MHC/M/1516/0062, 18 februari 2016; arrest MHC/M/1516/0114, 21 april 2016; arrest MHC/M/1516/0134, 9 juni 2016; arrest MHC/M/0149, 12 juli 2016; arrest MHC/M/1516/0154, 26 juli 2016; arrest MHC/M/1516/0159, 30 augustus 2016; arrest MHC/M/1617/005, 20 december 2016; arrest

vork tussen de minimumboete van 0 euro en de maximumboete van 50.000 of 250.000 euro – zelfs nog te vermeerderen met de opdecieën die van toepassing zijn op de strafrechtelijke geldboeten – die de decreetgever heeft toegekend aan de afdeling⁹³. Opdat het Milieuhandhavingscollege het bezwaar ook gegrond verklaart, moet de overtreder aantonen dat het concrete geleden nadeel door het overschrijden van de ordetermin niet adequaat verrekend werd door de toegepaste vermindering van de opgelegde geldboete. Zo niet, oordeelt het College dat de verlaging van de boete het mogelijk nadeel dat de overtreder lijdt door het onredelijk lang uitblijven van een beslissing op afdoende wijze herstelt.⁹⁴

(3) Proportionaliteit

31. Het proportionaliteits- of evenredigheidsbeginsel is gecodificeerd in de artikelen 16.4.4 DABM en 16.4.29 DABM.

Overeenkomstig artikel 16.4.4 DABM moet de afdeling Milieuhandhaving ervoor zorgen dat er geen kennelijke wanverhouding bestaat tussen de feiten die aan de bestuurlijke geldboeten ten grondslag liggen en de boeten die op grond van die feiten worden opgelegd. In haar rechtspraakoverzichten stelt C.M. BILLIET dat artikel 16.4.4 DABM enige ruimte biedt tot verrekening van de financiële draagkracht van de overtreder.⁹⁵ Concreet zal de afdeling moeten nagaan of de opgelegde geldboete evenredig is met, enerzijds, de gepleegde feiten en, anderzijds, de financiële toestand van de overtreder. De overtreder die de geringe financiële draagkracht inroept, moet daartoe de nodige stukken aanreiken. Het Milieuhandhavingscollege heeft geoordeeld dat indien uit de elementen van het dossier blijkt dat de overtreder zich in een precare situatie bevindt, de afdeling dit bij haar

MHHC/M/1617/006, 20 december 2016; arrest MHHC/M/1617/0014, 31 januari 2017; arrest MHHC/M/1617/0015, 31 januari 2017; arrest MHHC/M/1617/0016, 31 januari 2017; arrest MHHC/M/1617/0024, 21 februari 2017; arrest MHHC/M/1617/0025, 21 februari 2017; arrest MHHC/M/1617/0027, 21 februari 2017; arrest MHHC/M/1617/0030, 7 maart 2017; arrest MHHC/M/1617/0034, 9 maart 2017; arrest MHHC/M/1617/0037, 14 maart 2017; arrest MHHC/M/1617/0039, 14 maart 2017; arrest MHHC/M/1617/0043, 21 maart 2017; arrest MHHC/M/1617/0051, 28 maart 2017.

⁹³ Arrest MHHC/M/1516/0065, 3 maart 2016; arrest MHHC/M/1516/0076, 10 maart 2016; arrest MHHC/M/1516/0112, 21 april 2016; arrest MHHC/M/1516/0114, 21 april 2016; arrest MHHC/I/1516/0136, 16 juni 2016; arrest MHHC/M/1516/0141, 30 juni 2016; arrest MHHC/M/1516/0143, 5 juli 2016; arrest MHHC/M/1516/0144, 5 juli 2016; arrest MHHC/M/1516/0147, 12 juli 2016; arrest MHHC/M/1516/0149, 12 juli 2016; arrest MHHC/M/0154, 26 juli 2016; arrest MHHC/M/1617/0011, 31 januari 2017; arrest MHHC/M/1617/0014, 31 januari 2017; arrest MHHC/M/1617/0015, 31 januari 2017; arrest MHHC/M/1617/0016, 31 januari 2017; arrest MHHC/M/1617/0035, 9 maart 2017; arrest MHHC/M/1617/0043, 21 maart 2017; arrest MHHC/M/1617/0051, 28 maart 2017.

⁹⁴ Bijvoorbeeld arrest MHHC/M/1617/0030, 7 maart 2017.

⁹⁵ C.M. BILLIET, “Punitieve handhaving in de bestuursrechtspraak” (2013), 134-135; C.M. BILLIET, “Kroniek van bestuursrechtspraak” (2016), 1177-1778.

beoordeling dient te betrekken. Doet zij dat niet, dan schendt zij het proportionaliteitsbeginsel.

Overeenkomstig artikel 16.4.29 DABM wordt de hoogte van de geldboete afgestemd op de ernst van de milieu-inbreuk of het milieumisdrijf. Tevens wordt rekening gehouden met de frequentie en de omstandigheden waarin de vermoedelijke overtreder milieu-inbreuken of milieumisdrijven heeft gepleegd of beëindigd. Het proportionaliteitsbeginsel vereist dat de afdeling bij het opleggen van bestuurlijke geldboeten rekening houdt met zowel positieve (omstandigheden) als negatieve factoren (ernst en frequentie). De ernst van de schending kan onder meer blijken uit de schadelijkheid voor mens of leefmilieu. Manifeste onwil en slordigheid zijn boeteverzwarende omstandigheden. Als daarentegen onmiddellijk en uit eigen beweging maatregelen worden getroffen om de onregelmatige situatie te beëindigen en haar gevolgen te beperken of ongedaan te maken, kan dat als verzachtende omstandigheid worden meegenomen.⁹⁶

32. Gezien de discretionaire beslissingsruimte waarover de afdeling beschikt bij het bepalen van het boetebedrag, kan er van een schending van het proportionaliteitsbeginsel slechts sprake zijn als de afdeling op kennelijk onredelijke wijze toepassing heeft gemaakt van de decretale waarderingscriteria zoals bepaald in artikel 16.4.29 DABM tot bepalen van het boetebedrag.⁹⁷

(4) Motivering

33. De motiveringsplicht dekt een dubbele lading: de materiële motiveringsplicht enerzijds, de formele (of uitdrukkelijke) motiveringsplicht anderzijds.⁹⁸

De materiële motiveringsplicht houdt in dat iedere administratieve rechtshandeling moet worden gedragen door motieven die rechtens en feitelijk aanvaardbaar zijn.⁹⁹ De motieven moeten kenbaar zijn, feitelijk juist zijn en ze moeten de beslissing rechtens kunnen dragen

⁹⁶ *Parl.St.* VI.Parl. 2006-07, nr. 1249/1, 59-60.

⁹⁷ Arrest MHC/M/1516/0114, 26 april 2016; arrest MHC/M/1516/0118, 12 mei 2016; arrest MHC/M/1516/0124, 12 mei 2016; arrest MHC/M/1516/0125, 12 mei 2016; arrest MHC/I/1516/0136, 16 juni 2016; arrest MHC/M/1516/0154, 26 juli 2016; arrest MHC/M/1617/0005, 20 december 2016; arrest MHC/M/1617/0010, 31 januari 2017; arrest MHC/M/1617/0013, 31 januari 2017; arrest MHC/M/1617/0023, 21 februari 2017; arrest MHC/M/1617/0025, 21 februari 2017; arrest MHC/M/1617/0027, 21 februari 2017; arrest MHC/M/1617/0038, 14 maart 2017.

⁹⁸ I. OPDEBEEK, A. COOLSAET, F. CHARLIER, G. DEBERSAQUES, D. DECOCK, J. DERIDDER, S. DE SOMER, J. DUJARDIN, B. PEETERS, M. RYCKASEYS, E. VAN DE VELDE, S. VAN GARSSE, A. VAN REGENMORTEL, S. VERBIST en R. VERCRUYSSSEN, *Formele motivering van bestuurshandelingen*, Brugge, die Keure, 2013, 110.

⁹⁹ I. OPDEBEEK en M. VAN DAMME, *Beginselen van behoorlijk bestuur*, Brugge, die Keure, 2006, 139.

en verantwoordden.¹⁰⁰ Deze materiële motiveringsplicht is van toepassing op alle administratieve rechtshandelingen.¹⁰¹

Ten aanzien van individuele, schriftelijke bestuurshandelingen geldt tevens een formele motiveringsplicht. De formele motiveringsplicht is geen algemeen beginsel van behoorlijk bestuur, maar vindt haar rechtsgrond in de Wet Motivering Bestuurshandelingen.¹⁰² Op grond van artikel 3 van deze wet moeten in de beslissing zelf de feitelijke en juridische motieven worden weergegeven waarop de beslissing steunt, en moeten deze motieven afdoende zijn.¹⁰³ Een afdoende motivering vereist dat de motivering in rechte en in feite evenredig is aan het belang van de genomen beslissing en dat de aangehaalde redenen volstaan om de beslissing te dragen.¹⁰⁴ Het stelt de verzoekende partij in staat te begrijpen op grond van welke feitelijke en juridische gegevens de beslissing is genomen.¹⁰⁵

34. Bestuurlijke geldboeten vallen als individuele bestuurshandelingen onder de Formele Motiveringswet.¹⁰⁶ De motiveringsplicht betreft niet enkel de beslissing om tot beboeting over te gaan, maar ook het boetebedrag.¹⁰⁷

In haar boetebeslissingen moet de afdeling aan de hand van concrete elementen doen blijken dat ze bij het bepalen van het boetebedrag daadwerkelijk rekening heeft gehouden met de criteria bepaald in artikel 16.4.4 j° 16.4.29 DABM.¹⁰⁸ Aanvankelijk vereiste het Milieuhandavingscollege niet dat de afdeling heel nauwkeurig haar berekeningswijze uiteenzette. Anders oordelen, aldus het College, zou neerkomen op een miskennis van de discretionaire beleidsruimte van de afdeling.¹⁰⁹ In recentere rechtspraak is het College van mening dat de afdeling de door haar toegepaste boetemodulering op concrete en meetbare wijze dient te motiveren. Als ze beslist om bepaalde omstandigheden als boeteverlagend of

¹⁰⁰ I. OPDEBEEK et al., *Formele motivering van bestuurshandelingen*, Brugge, die Keure, 2013, 110.

¹⁰¹ I. OPDEBEEK et al., *Formele motivering van bestuurshandelingen*, Brugge, die Keure, 2013, 113.

¹⁰² I. OPDEBEEK et al., *Formele motivering van bestuurshandelingen*, Brugge, die Keure, 2013, 112.

¹⁰³ Art. 3 van de wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen, *BS* 12 september 1991.

¹⁰⁴ I. OPDEBEEK et al., *Formele motivering van bestuurshandelingen*, Brugge, die Keure, 2013, 145.

¹⁰⁵ I. OPDEBEEK en M. VAN DAMME, *Beginselen van behoorlijk bestuur*, Brugge, die Keure, 2006, 142.

¹⁰⁶ Arrest MHC/M/1617/0006, 20 december 2016; arrest MHC/M/1617/0019, 14 februari 2017; arrest MHC/M/1617/0049, 28 maart 2017.

¹⁰⁷ C.M. BILLIET, "Kroniek van bestuursrechtspraak" (2016), 1185.

¹⁰⁸ Arrest MHC/M/1516/0073, 10 maart 2016; arrest MHC/M/1516/0114, 26 april 2016; arrest MHC/M/1516/0126, 12 mei 2016; arrest MHC/M/0118, 12 mei 2016; arrest MHC/M/1516/0141, 30 juni 2016; arrest MHC/M/0148, 12 juli 2016; arrest MHC/M/1617/0005, 20 december 2017; arrest MHC/M/1617/0006, 20 december 2016; arrest MHC/M/1617/0013, 31 januari 2017; arrest MHC/M/1617/0049, 28 maart 2017.

¹⁰⁹ Arrest MHC/M/1516/0126, 12 mei 2016; arrest MHC/M/1516/0114, 26 april 2016; arrest MHC/1516/0117, 26 april 2016.

boeteverhogend op te nemen, dan moet ze minstens aangeven van welk basisbedrag zij vertrekt, of welke procentuele of vaste verlaging of verhoging zij op het door haar vastgelegde basisbedrag heeft toegepast en waarom.¹¹⁰ De afdeling moet dus duidelijk en op meetbare wijze aangeven waarom, in welke mate en op welke wijze deze elementen in rekening werden gebracht en effectief geleid hebben tot een aanpassing van het initiële basisbedrag.¹¹¹

35. Tot voor kort hanteerde de afdeling bij overschrijding van de redelijke termijn een verminderingspercentage van één vijfde. Deze verlaging motiveerde ze telkens als volgt: *“Overwegende dat deze beslissingstermijn inmiddels verstreken is; dat AMMC in casu van oordeel is dat de feiten voldoende ernstig zijn om alsnog een bestuurlijke geldboete op te leggen; dat het evenwel aangewezen is om het boetebedrag met één vijfde te verlagen rekening houdend met de termijn die verstreken is sedert de start van de bestuurlijke boeteprocedure”*. Hoewel het College in bepaalde gevallen besluit dat het verstrijken van de redelijke termijn geen aanleiding geeft om de toegepaste verlaging met één vijfde bijkomend te verminderen, oordeelt ze dat de motivering van de afdeling op dit punt veeleer als een loutere stijlclausule overkomt en onvoldoende gemotiveerd is.¹¹²

(5) Zorgvuldigheid

36. Het zorgvuldigheidsbeginsel kan als overkoepelend beginsel worden gehanteerd.¹¹³ I. OPDEBEEK stelt dat de schending van elk beginsel van behoorlijk bestuur dat een bepaalde gedragsnorm oplegt, kan worden teruggebracht tot een schending van de zorgvuldigheidsnorm zodat alle beginselen van behoorlijk bestuur in wezen kunnen worden herleid tot de zorgvuldigheidsplicht.¹¹⁴ Dit blijkt ook uit de rechtspraak van het

¹¹⁰ Arrest MHC/M/1617/0025, 21 februari 2017; arrest MHC/M/1617/0027, 21 februari 2017; arrest MHC/M/1617/0038, 14 maart 2017;

¹¹¹ Arrest MHC/M/1516/0086, 31 maart 2016; arrest MHC/M/1516/0141, 30 juni 2016; arrest MHC/M/1617/0023, 21 februari 2017; arrest MHC/M/1617/0038, 14 maart 2017; arrest MHC/M/1617/0049, 28 maart 2017;

¹¹² Arrest MHC/M/1516/0056, 28 januari 2016; arrest MHC/M/1516/0068, 3 maart 2016; arrest MHC/M/1516/0076, 20 maart 2016; arrest MHC/M/1516/0086, 31 maart 2016; arrest MHC/M/1516/0141, 30 juni 2016; arrest MHC/M/1516/0144, 5 juli 2016; arrest MHC/M/1516/0159, 30 augustus 2016; arrest MHC/M/1617/0014, 31 januari 2017; arrest MHC/M/1617/0015, 31 januari 2017; arrest MHC/M/1617/0016, 31 januari 2017; arrest MHC/M/1617/0019, 31 januari 2017; arrest MHC/M/1617/0025, 21 februari 2017; arrest MHC/M/1617/0027, 21 februari 2017; arrest MHC/M/1617/0038, 14 maart 2017; arrest MHC/M/1617/0039, 14 maart 2017.

¹¹³ J. DE STAERCKE en I. MARTENS, “Algemene beginselen van behoorlijk bestuur” in K. DEKETELAERE, *Handboek milieu- en Energierecht*, Brugge, die Keure, 2006, 382.

¹¹⁴ I. OPDEBEEK en M. VAN DAMME, *Beginselen van behoorlijk bestuur*, Brugge, die Keure, 2006, 107.

Milieuhandhavingscollege. Zo beschouwt zij de redelijke termijneis¹¹⁵, de motiveringsplicht¹¹⁶ en de hoorplicht¹¹⁷ als onderdelen van de zorgvuldigheidsplicht.

37. De zorgvuldigheid als zelfstandig beginsel vereist dat de afdeling Milieuhandhaving bij het voorbereiden en nemen van haar beslissingen steeds zorgvuldig optreedt.¹¹⁸

Een zorgvuldige voorbereiding impliceert een correcte en volledige feiteninzameling.¹¹⁹ Aangezien het Milieuhandhavingsdecreet geen beperkingen voorziet, mag het bewijs met alle middelen van recht worden geleverd. De Vlaamse decreetgever heeft inzake bewijsgaring slechts een beperkt aantal bepalingen opgenomen. Overeenkomstig de artikelen 16.4.36, §1 DABM en 16.4.41, §1 DABM kan de overtreder een aanvraag indienen om zijn schriftelijk verweer mondeling toe te lichten. Daarnaast kan de afdeling Milieuhandhaving op grond van de artikelen 16.4.36, §2 DABM en 16.4.42 DABM aan de toezichthouders vragen om aanvullende inlichtingen te verstrekken. Als de afdeling er niet in slaagt de relevante en noodzakelijke gegevens te verzamelen, dan mag zij geen bestuurlijke geldboete opleggen. Hetzelfde geldt voor de gevallen waarin er twijfel bestaat.¹²⁰

Ook bij de waardering van de feiten en omstandigheden moet de afdeling zorgvuldig zijn. Het Milieuhandhavingscollege heeft herhaaldelijk bevestigd dat de afdeling daarbij naar innerlijke overtuiging oordeelt.¹²¹ Het zorgvuldigheidsbeginsel vereist evenwel dat de afdeling zich op deskundige wijze laat voorlichten indien zij onvoldoende onderlegd is om de dossiergegevens te beoordelen.¹²²

(6) Andere beginselen van behoorlijk bestuur

38. Naast voormelde algemene beginselen van behoorlijk bestuur, zal de afdeling Milieuhandhaving bij het nemen van een beslissing eveneens rekening moeten houden met de andere algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Te denken valt aan het

¹¹⁵ Bijvoorbeeld arrest MHC/M/1516/0159, 30 augustus 2016.

¹¹⁶ Bijvoorbeeld arrest MHC/M/1516/0112, 26 april 2016.

¹¹⁷ Bijvoorbeeld arrest MHC/M/1516/0141, 30 juni 2016.

¹¹⁸ I. OPDEBEEK en M. VAN DAMME, *Beginselen van behoorlijk bestuur*, Brugge, die Keure, 2006, 114.

¹¹⁹ C.M. BILLIET, P. DE SMEDT en H. VAN LANDEGHEM, "Vlaamse milieuhandhaving nieuwe stijl", *TMR* 2009, 353.

¹²⁰ R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 831.

¹²¹ C.M. BILLIET, "Kroniek van bestuursrechtspraak" (2016), 1171.

¹²² C.M. BILLIET, P. DE SMEDT en H. VAN LANDEGHEM, "Vlaamse milieuhandhaving nieuwe stijl", *TMR* 2009, 353.

onpartijdigheidsbeginsel, het gelijkheidsbeginsel, het beginsel van *fair play* en het rechtszekerheidsbeginsel.

2.2.2. Strafprocessuele beginselen

39. Exclusieve en alternatieve bestuurlijke geldboeten zijn sancties met een overwegend repressief karakter. Als gevolg van het punitief karakter betreft het opleggen van dergelijke boeten volgens de kwalificatiecriteria van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens een strafvervolging in de zin van artikel 6, lid 1 van het Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mensen en de fundamentele vrijheden (EVRM). Bij het opleggen ervan moet dan ook worden voldaan aan de procedurele en materiële waarborgen voor strafvervolging en bestraffing, zoals vervat in de artikelen 6 en 7 EVRM en het zevende protocol bij het EVRM, in de artikelen 14 en 15 van het internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (BUPO), in de artikelen 12 en 14 van de Grondwet en in de fundamentele beginselen van het strafrecht.¹²³

40. Zo is het legaliteitsbeginsel ook van toepassing op bestuurlijke geldboeten.¹²⁴ Overeenkomstig artikel 16.4.3 DABM kunnen bestuurlijke geldboeten alleen worden opgelegd voor feiten die in strijd zijn met wettelijke voorschriften die voorafgaandelijk aan die feiten zijn bepaald en in werking zijn getreden. Immers, rechtsonderhorigen moeten op voorhand de gevolgen van hun doen of laten kunnen inschatten, vooral wanneer dit doen of laten aanleiding kan geven tot bestuurlijke beboeting.¹²⁵

41. Verder geniet de vermoedelijke overtreder van het vermoeden van onschuld.¹²⁶ De afdeling moet ervan uitgaan dat de betrokkene de feiten niet heeft gepleegd. De bewijslast ligt bij de afdeling en twijfel speelt in het voordeel van de vermoedelijke overtreder.¹²⁷ Er kan maar een geldboete worden opgelegd indien buiten elke redelijke twijfel werd aangetoond dat de vermoedelijke overtreder de haar ten laste gelegde feiten heeft gepleegd.¹²⁸

42. Daarenboven verbiedt het *non bis in idem*-beginsel¹²⁹ dat de afdeling een bestuurlijke geldboete oplegt voor feiten die reeds berecht of bestraft werden. Dit beginsel

¹²³ Arrest MHHC/M/1617/0032, 7 maart 2017; arrest MHHC/M/1617/0033, 7 maart 2017.

¹²⁴ Art. 7.1 EVRM en art. 15.1 BUPO.

¹²⁵ *Parl.St.* VI.Parl. 2006-07, nr. 1249/1, 42.

¹²⁶ Art. 6.2 EVRM en 14.2 BUPO.

¹²⁷ R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 831.

¹²⁸ C.M. BILLIET, "Kroniek van bestuursrechtspraak" (2016), 1172.

¹²⁹ Art. 4 Zevende Aanvullend Protocol bij het EVRM en art. 14.7 BUPO.

komt tot uiting in artikel 16.4.28 DABM dat het opleggen van een bestuurlijke geldboete uitsluit als de afdeling voor het feit in kwestie al een geldboete heeft opgelegd of als de vermoedelijke overtreder voldaan heeft aan de voorwaarden van het voorstel tot betalen van een geldsom. Ook als de strafrechter voor het betrokken feit reeds eerder een strafrechtelijke veroordeling heeft uitgesproken, is bestuurlijke beboeting uitgesloten. Tot slot zal de afdeling evenmin een bestuurlijke geldboete kunnen opleggen als het feit in kwestie eerder al heeft geleid tot een vrijspraak, een eenvoudige schuldverklaring zonder straf, een opschorting van de uitspraak van de veroordeling of een minnelijke schikking. De toepassing van het beginsel belet evenwel niet dat maatregelen of sancties van verschillende aard worden opgelegd voor dezelfde feiten.¹³⁰ Ook wanneer de afdeling rekening houdt met het gegeven dat de nieuw vastgestelde overtreding geen eenmalig feit uitmaakt, is er geen sprake van een schending.¹³¹

3. Exclusieve en alternatieve bestuurlijke geldboeten

3.1. Begripsomschrijving

43. Een bestuurlijke geldboete is een sanctie waarbij de afdeling Milieuhandhaving een overtreder verplicht een geldsom te betalen.¹³² Bestuurlijke geldboeten hebben een bestraffend karakter en beogen pijn in de portefeuille. Het primaire doel van de sanctie ligt in de leedtoevoeging. Bestuurlijke geldboeten zijn echter geen sancties in de strafrechtelijke betekenis van het woord en ze worden dus ook niet vermeld in het strafregister.¹³³

44. Het Milieuhandhavingsdecreet maakt een onderscheid tussen exclusieve en alternatieve bestuurlijke geldboeten.¹³⁴ Deze onderverdeling hangt samen met het onderscheid tussen milieu-inbreuken en milieumisdrijven.¹³⁵ Een alternatieve bestuurlijke geldboete kan uitsluitend worden opgelegd naar aanleiding van het plegen van een milieumisdrijf.¹³⁶ Milieumisdrijven worden primair strafrechtelijk afgehandeld. De bestuurlijke beboeting vormt een alternatief voor de gevallen waarin de procureur des

¹³⁰ Arrest MHHC/M/1516/0051, 21 januari 2016; arrest MHHC/M/1516/0052, 21 januari 2016; arrest MHHC/M/1516/0054, 21 januari 2016;

¹³¹ Arrest MHHC/M/1617/0038, 14 maart 2017.

¹³² Art. 16.4.25, eerste lid DABM.

¹³³ *Parl.St.* VI.Parl. 2006-07, nr. 1249/1, 14.

¹³⁴ Art. 16.4.27, eerste lid DABM.

¹³⁵ Art. 16.4.27, tweede en derde lid DABM.

¹³⁶ Art. 16.4.27, tweede lid DABM.

Konings beslist heeft om het milieumisdrijf niet strafrechtelijk te behandelen.¹³⁷ Een exclusieve bestuurlijke geldboete daarentegen, kan uitsluitend worden opgelegd voor milieu-inbreuken.¹³⁸ Deze wetsschendingen worden aan het toepassingsgebied van het strafrecht onttrokken en worden exclusief bestuursrechtelijk gesanctioneerd. Zoals hoger aangegeven is de mogelijkheid tot bestuurlijke beboeting uitgesloten in de door artikel 16.4.28 DABM voorziene gevallen.¹³⁹

45. Kenmerkend voor bestuurlijke geldboeten is het onvoorwaardelijk karakter van de betalingsverplichting. De overtreder heeft geen keuze en moet de hem opgelegde geldboete betalen. Doet hij dat opzettelijk niet, dan kan de boete dwangmatig worden ingevorderd en is er overeenkomstig artikel 16.6.1, §2, 1° DABM sprake van een milieumisdrijf.¹⁴⁰ Tot slot worden bestuurlijke geldboeten beheerst door het beginsel van het persoonsgebonden karakter van de straf. Dit beginsel houdt in dat als de afdeling een geldboete oplegt aan verschillende personen, zij dit persoonlijk en individueel moet doen.¹⁴¹

3.2. Boetebedrag

3.2.1. Decretale boetebedragen

46. Een alternatieve bestuurlijke geldboete bedraagt maximaal 250.000 euro¹⁴², een exclusieve bestuurlijke geldboete maximaal 50.000 euro¹⁴³. De opgelegde bestuurlijke geldboeten worden vermeerderd met de opdecimen die van toepassing zijn voor de strafrechtelijke geldboeten.¹⁴⁴ Sedert 1 januari 2017 moeten bestuurlijke geldboeten worden vermeerderd met 70 opdecimen, wat een vermenigvuldiging met 8 inhoudt.¹⁴⁵ Concreet betekent dit dat een alternatieve bestuurlijke geldboete kan oplopen tot 2.000.000 euro en een exclusieve bestuurlijke geldboete tot 400.000 euro. Eventueel kunnen bij een bestuurlijke geldboete ook de expertisekosten worden gevoegd die de afdeling heeft moeten maken om haar besluit te kunnen nemen.¹⁴⁶

¹³⁷ R. MEEUS, “De voortschrijdende verankering van de geldboete in het omgevingsrecht” (2015), 122.

¹³⁸ Art. 16.4.27, derde lid DABM.

¹³⁹ Zie *supra*, randnr. 42.

¹⁴⁰ *Parl.St.* VI.Parl. 2006-07, nr. 1249/1, 58.

¹⁴¹ R. MEEUS, “De voortschrijdende verankering van de geldboete in het omgevingsrecht” (2015), 135.

¹⁴² Art. 16.4.27, tweede lid DABM.

¹⁴³ Art. 16.4.27, derde lid DABM.

¹⁴⁴ Art. 16.4.25, tweede lid DABM.

¹⁴⁵ Art. 59 en 60 programmawet van 25 december 2016, *BS* 29 december 2016.

¹⁴⁶ Art. 16.4.25, tweede lid DABM.

47. Doordat in artikel 16.4.27 DABM enkel sprake is van maximumbedragen, en niet van minima, beschikt de afdeling over een ruime appreciatiemarge en kan ze zelfs beslissen om geen geldboete op te leggen.¹⁴⁷

3.2.2. Bepaling van het boetebedrag

(1) Algemene criteria

48. Artikel 16.4.29 DABM legt de beoordelingscriteria vast die de afdeling in aanmerking neemt bij het bepalen van het boetebedrag. De hoogte van de bestuurlijke geldboete wordt afgestemd op de ernst van de milieu-inbreuk of het milieumisdrijf, de frequentie en de omstandigheden waarin de milieu-inbreuk of het milieumisdrijf werd gepleegd of beëindigd.

49. Bij de beoordeling van de ernst houdt de afdeling rekening met de omvang, aard en context van de feiten en met de (potentiële) impact op het leefmilieu. Ook het aantal schendingen, of de feiten al dan niet kaderen in een professionele activiteit en de aanwezigheid van fraude of bedrog zijn bepalend.¹⁴⁸

50. Een tweede beoordelingscriterium is de frequentie van de gepleegde feiten. De afdeling neemt het criterium in aanmerking ter verzwaring van het boetebedrag indien de overtreder in het verleden reeds eerder gelijkaardige feiten heeft gepleegd. Voorwaarde voor de toepassing van de frequentiefactor is dat die eerder gepleegde feiten voldoende vaststaan. Een voorafgaande rechterlijke veroordeling of bestuurlijke beboeting is niet vereist. Als grondslag voor frequentie mogen dus feiten in aanmerking worden genomen waarvan het bestaan uit een proces-verbaal of verslag van vaststelling blijkt.¹⁴⁹ De toepassing van de frequentiefactor voorzien in artikel 16.4.29 DABM is niet afhankelijk van de in artikel 16.4.30 DABM bepaalde vervaltermijnen. Beide artikelen hebben immers een verschillende inhoud en finaliteit.¹⁵⁰ Ook feiten vastgesteld in een proces-verbaal of verslag van vaststelling dat langer dan respectievelijk vijf of drie jaar voor de boetebeslissing werd opgesteld, kunnen dus aanleiding geven tot toepassing van de frequentiefactor. Hetzelfde geldt voor vastgestelde schendingen die dateren van vóór 1 mei 2009.¹⁵¹ Verder brengt de afdeling het eenmalige karakter van de feiten onrechtstreeks als

¹⁴⁷ *Parl.St.* VI.Parl. 2006-07, nr. 1249/1, 59.

¹⁴⁸ www.lne.be.

¹⁴⁹ Arrest MHHC/M/1617/0034, 9 maart 2017; arrest MHHC/M/1617/0035, 9 maart 2017.

¹⁵⁰ RvS 27 september 2016, nr. 235.845.

¹⁵¹ Arrest MHHC/M/1617/0034, 9 maart 2017.

verzachtende (en boetemilderende) omstandigheid in rekening waarbij het boetebedrag omwille van de ontstentenis van frequentie onmiddellijk lager werd bepaald, in plaats van naderhand te worden verlaagd ingevolge de betreffende verzachtende omstandigheid.¹⁵²

51. Tot slot wordt de hoogte van de bestuurlijke geldboete afgestemd op de omstandigheden waarin de feiten werden gepleegd of beëindigd. De decreetgever heeft niet bepaald welke omstandigheden precies in rekening moeten worden gebracht. De afdeling beschikt aldus over een eigen appreciatiebevoegdheid, die weliswaar wordt beperkt door de algemene beginselen van behoorlijk bestuur.¹⁵³ Het onmiddellijk treffen van maatregelen om de illegale situatie te regulariseren, kan aanleiding geven tot een vermindering van het boetebedrag. Het proportionaliteitsbeginsel en de mate waarin de boete de overtreder pijn berokkent, kunnen eveneens een boetemilderende invloed hebben. Bepaalde omstandigheden rechtvaardigen daarentegen een verhoging van het boetebedrag, te denken valt aan verbaal of fysiek agressief gedrag geuit ten aanzien van de bevoegde personen en het bewust verhinderen van toezicht of bewust misleiden van bevoegde personen.¹⁵⁴

(2) Concrete elementen

52. Bij het opleggen van bestuurlijke geldboeten houdt de afdeling Milieuhandhaving eveneens rekening met concrete elementen die per milieuthema anders kunnen zijn. Op de website van het vroegere Departement Leefmilieu, Natuur en Energie worden voor de belangrijkste thema's een aantal specifieke criteria weergegeven waarmee rekening kan worden gehouden om de hoogte van de boete te bepalen.¹⁵⁵ In het derde deel van deze masterproef komen de concrete elementen inzake milieubeheer uitgebreid aan bod.

4. Bestuurlijke voordeelontneming

53. Samen met een exclusieve of alternatieve bestuurlijke geldboete kan de afdeling Milieuhandhaving ook een bestuurlijke voordeelontneming opleggen. Een voordeelontneming is een sanctie waarbij een overtreder verplicht wordt een al dan niet geschat geldbedrag te betalen ter waarde van het brutovermogensvoordeel dat uit de milieu-inbreuk of het milieumisdrijf is verkregen.¹⁵⁶

¹⁵² Arrest MHHC/M/1617/0031, 7 maart 2017.

¹⁵³ Arrest MHHC/M/1617/0023, 21 februari 2017; arrest MHHC/M/1617/0027, 21 februari 2017.

¹⁵⁴ www.lne.be.

¹⁵⁵ www.lne.be.

¹⁵⁶ Artikel 16.4.26 DABM.

Tot 31 januari 2014 had de voordeelontneming betrekking op het nettovermogensvoordeel. De afdeling Milieuhandhaving mocht bijgevolg geen rekening houden met de kosten gemaakt om het vermogensvoordeel te realiseren.¹⁵⁷ Het decreet van 22 november 2013 wijzigde artikel 16.4.26 DABM, in zoverre de afdeling het “brutovermogensvoordeel” in rekening kan brengen.¹⁵⁸

54. De bestuurlijke voordeelontneming betreft een ‘al dan niet geschatte geldsom’. Als het verworven voordeel uit zaken bestaat, zal de voordeelontneming betrekking hebben op de daarmee overeenstemmende geldwaarde. Indien het vermogensvoordeel zich niet meer in het vermogen van de overtreder bevindt, vormt dit geen beletsel voor het opleggen van een voordeelontneming. In dat geval zal de afdeling Milieuhandhaving een schatting maken van het verworven voordeel en op basis daarvan een verplichting tot betaling opleggen.¹⁵⁹

Bij het bepalen van de omvang van de voordeelontneming moet de afdeling geen rekening houden met de in artikel 16.4.29 DABM vermelde beoordelingscriteria. Dit artikel betreft de evenredigheidstoets van de omvang van de boete en staat als dusdanig los van de omvang van de voordeelontneming. De finaliteit van de sanctie van de voordeelontneming bestaat niet in het bestraffen van de schending zelf, maar in het wegnemen van het vermogensvoordeel dat de schending de dader opgeleverd heeft. De afdeling moet het bedrag van de voordeelontneming dus baseren op (een raming van) de omvang van het verworven voordeel, maar is daarbij wel gebonden door de algemene beginselen van behoorlijk bestuur.¹⁶⁰

55. De mogelijkheid tot het opleggen van een bestuurlijke voordeelontneming is beperkt tot de dossiers waarin de afdeling ook een bestuurlijke geldboete heeft opgelegd.¹⁶¹ Het praktijkbelang van dit sanctioneringsinstrument is gering aangezien de afdeling er slechts uitzonderlijk gebruik van maakt.¹⁶²

B. Procedure

56. De procedure tot oplegging van alternatieve bestuurlijke geldboeten verschilt van die van exclusieve bestuurlijke geldboeten.

¹⁵⁷ *Parl.St.* VI.Parl. 2006-07, nr. 1249/1, 58.

¹⁵⁸ Art. 30 Decr.VI. 22 november 2013 tot wijziging van titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, *BS* 21 januari 2014.

¹⁵⁹ *Parl.St.* VI.Parl. 2006-07, nr. 1249/1, 58.

¹⁶⁰ Arrest MHHC/M/1516/0155, 9 augustus 2016.

¹⁶¹ *Parl.St.* VI.Parl. 2006-07, nr. 1249/1, 58.

¹⁶² C.M. BILLIET, “Bestuurlijke geldboeten en de toets van de rechter” (2016), 49.

1. Alternatieve bestuurlijke geldboete

57. De procedure start bij de vaststelling van het milieumisdrijf in een proces-verbaal, dat wordt opgesteld door de toezichthouders of de politie. Deze sturen hun vaststellingen door aan de territoriaal bevoegde procureur des Konings.¹⁶³ Als de vermoedelijke overtreder bekend is, wordt, op straffe van verval van de bewijswaarde tot het tegendeel, aan de vermoedelijke overtreder kennis gegeven van een kopie van het proces-verbaal. Die kennisgeving gebeurt binnen een termijn van veertien dagen na de datum van afsluiting van het proces-verbaal.¹⁶⁴

58. Vanaf de dag waarop hij het proces-verbaal heeft ontvangen, beschikt de procureur des Konings over een periode van 180 dagen – eenmalig verlengbaar met een aanvullende periode van maximaal 180 dagen - om zich uit te spreken over de al dan niet strafrechtelijke behandeling van het milieumisdrijf.¹⁶⁵ Bij deze afweging maakt de procureur des Konings gebruik van de Sorteernota 2012, die de criteria opsomt voor de dossiers die in principe niet aan de afdeling Milieuhandhaving kunnen worden overgemaakt.¹⁶⁶ Ook de Prioriteitennota Milieuvolgingsbeleid 2012¹⁶⁷, dat de prioriteiten inzake de vervolging van milieumisdrijven bepaalt, heeft een impact op de sorteerbeslissing.¹⁶⁸ In het derde deel van deze masterproef volgt een uitgebreide bespreking van de Prioriteitennota.¹⁶⁹ Alhoewel de Sorteernota 2012 als richtlijn onder de Vlaamse procureurs des Konings is verspreid, blijken meerdere procureurs binnen hun arrondissement een eigen beleid te voeren waardoor er tussen de parketten grote verschillen bestaan met betrekking tot het aantal dossiers dat aan de AMMC wordt overgemaakt.¹⁷⁰

59. Een beslissing houdende strafrechtelijke behandeling van het milieumisdrijf sluit het opleggen van een bestuurlijke geldboete uit. De oplegging van een bestuurlijke geldboete is eveneens uitgesloten als de procureur des Konings nalaat om tijdig zijn beslissing mee te delen aan de afdeling. In dit geval wordt er noch strafrechtelijk, noch bestuursrechtelijk gevolg gegeven aan het proces-verbaal. Een beslissing houdende geen

¹⁶³ Art. 16.3.24, eerste lid DABM en art. 16.4.31, eerste lid DABM.

¹⁶⁴ Art. 16.3.25, tweede lid DABM.

¹⁶⁵ Art. 16.4.32, eerste en tweede lid DABM.

¹⁶⁶ VLAAMSE HOGE RAAD VOOR DE MILIEUHANDHAVING, *Milieuhandhavingsprogramma 2010*, Brussel, VHRM, 2010, 103-104.

¹⁶⁷ *Prioriteitennota vervolgingsbeleid milieurecht in het Vlaamse Gewest, 2012*, www.vhrm.be.

¹⁶⁸ C.M. BILLIET, "Bestuurlijke geldboeten en de toets van de rechter" (2016), 59.

¹⁶⁹ Zie *infra*, randnr. 100-101.

¹⁷⁰ VLAAMSE HOGE RAAD VOOR DE MILIEUHANDHAVING, *Milieuhandhavingsrapport 2014*, Brussel, VHRM, 2014, 107; VLAAMSE HOGE RAAD VOOR DE MILIEUHANDHAVING, *Milieuhandhavingsrapport 2015*, Brussel, VHRM, 2015, 122.

strafrechtelijke behandeling van het milieumisdrijf houdt het verval van de strafvordering in.¹⁷¹

60. Pas als de procureur des Konings uitdrukkelijk én tijdig heeft laten weten het milieumisdrijf niet strafrechtelijk te behandelen, start de afdeling Milieuhandhaving de procedure voor de eventuele oplegging van een alternatieve bestuurlijke geldboete.¹⁷² De afdeling is decretaal verplicht om de procedure op te starten. Na ontvangst van voormelde beslissing brengt de afdeling de vermoedelijke overtreder binnen een termijn van 30 dagen op de hoogte van haar voornemen om een alternatieve bestuurlijke geldboete – al of niet met een voordeelontneming – op te leggen.¹⁷³ De decreetgever heeft deze kennisgeving aan vormvereisten onderworpen.¹⁷⁴ De vermoedelijke overtreder wordt uitgenodigd om binnen een termijn van 30 dagen die volgt op de kennisgeving schriftelijk zijn verweer mee te delen. Tevens wordt hij erop gewezen dat hij de documenten waarop hij het voornemen tot het opleggen van een alternatieve bestuurlijke geldboete berust, kan inzien en er kopieën van kan krijgen. Alsook dat hij mondeling zijn schriftelijk verweer kan toelichten. De vermoedelijke overtreder moet daartoe bij de afdeling een aanvraag indienen binnen dertig dagen na ontvangst van de kennisgeving.¹⁷⁵

61. Binnen een termijn van 180 dagen na kennisgeving van de opstart, beslist de afdeling over het opleggen van een alternatieve bestuurlijke geldboete, al dan niet vergezeld van een voordeelontneming. De afdeling brengt de vermoedelijke overtreder door middel van een kennisgeving op de hoogte van haar beslissing binnen een termijn van 10 dagen.¹⁷⁶

2. Exclusieve bestuurlijke geldboete

62. Bij de vaststelling van een milieu-inbreuk, kunnen toezichthouders een verslag van vaststelling opmaken dat zij onmiddellijk aan de afdeling Milieuhandhaving bezorgen. Ze bezorgen gelijktijdig een kopie van het verslag aan de vermoedelijke overtreder.¹⁷⁷

¹⁷¹ 16.4.34 DABM.

¹⁷² Art. 16.4.35 DABM.

¹⁷³ Art. 16.4.36, §1 DABM.

¹⁷⁴ Art. 16.1.2, 3° DABM: onder kennisgeving wordt verstaan “een schriftelijke mededeling die gedaan kan worden ofwel door middel van een aangetekende brief met ontvangstbewijs ofwel door middel van afgifte tegen ontvangstbewijs”.

¹⁷⁵ Art. 16.4.36, §1 DABM.

¹⁷⁶ Art. 16.4.37, eerste lid DABM.

¹⁷⁷ Art. 16.3.23, eerste lid DABM.

63. Na ontvangst van het verslag van vaststelling, kan de afdeling binnen een termijn van 60 dagen de vermoedelijke overtreder op de hoogte brengen van haar voornemen om een exclusieve bestuurlijke geldboete op te leggen, al dan niet vergezeld van een voordeelontneming. De vermoedelijke overtreder wordt uitgenodigd om binnen een termijn van 30 dagen die volgt op de kennisgeving van dit bericht schriftelijk zijn verweer mee te delen. Tevens wordt de vermoedelijke overtreder erop gewezen dat hij op verzoek de documenten waarop het voornemen tot opleggen van een exclusieve bestuurlijke geldboete berust, kan inzien en er kopieën van kan verkrijgen. Alsook dat hij mondeling zijn schriftelijk verweer kan toelichten. De vermoedelijke overtreder richt daartoe aan de afdeling een aanvraag binnen dertig dagen na de ontvangst van de kennisgeving.¹⁷⁸ De afdeling beschikt ter zake over een discretionaire bevoegdheid en is dus niet verplicht om de procedure op te starten.

64. Binnen een termijn van 90 dagen na kennisgeving van de opstart, beslist de afdeling over het opleggen van een exclusieve bestuurlijke geldboete, al dan niet vergezeld van een voordeelontneming. De afdeling brengt de vermoedelijke overtreder door middel van een kennisgeving op de hoogte van haar beslissing binnen een termijn van 10 dagen.¹⁷⁹

65. In de procedure tot exclusieve bestuurlijke beboeting, zijn twee filters ingebouwd. Vooreerst moet niet voor elke vastgestelde milieu-inbreuk een verslag van vaststelling worden opgesteld. De toezichthouders kunnen een milieu-inbreuk even goed afhandelen via aanmaningen. Ten tweede is de afdeling niet verplicht een beboetingsprocedure op te starten voor milieu-inbreuken.¹⁸⁰ In de praktijk start de afdeling altijd een procedure op aangezien door de toezichthouders een eerste schifting is gebeurd.¹⁸¹

3. Inning en invordering van verschuldigde bedragen

66. De opgelegde bestuurlijke geldboeten en, in voorkomend geval, de opgelegde voordeelontnemingen en expertisekosten worden door het (vroegere) Departement Leefmilieu, Natuur en Energie van de Vlaamse overheid geïnd en ingevorderd ten voordele van het Minafonds.¹⁸² Het Milieuhandhavingsdecreet voorziet niet in de mogelijkheid om

¹⁷⁸ Art. 16.4.41, §1, eerste lid DABM.

¹⁷⁹ Art. 16.4.43, eerste lid DABM.

¹⁸⁰ *Parl.St.* VI.Parl. 2006-07, nr. 1249/1, 6.

¹⁸¹ Interview met DRIES WOUTERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving) en TINE RENDERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving), 18 april 2017.

¹⁸² Art. 16.5.1, §1, eerste lid DABM.

bestuurlijke geldboeten met uitstel op te leggen.¹⁸³ Overeenkomstig artikel 16.5.4 DABM kan de overtreder wel een gemotiveerd verzoek tot uitstel of spreiding van betaling richten tot de ambtenaar, belast met de inning en invordering.

§4. Bestuurlijke transactiebevoegdheid

A. Bevoegdheidsomschrijving

1. Begrip en voorwaarden

67. Sinds het decreet van 20 april 2012 kan de afdeling Milieuhandhaving, in plaats van het opleggen van bestuurlijke geldboeten, voortaan ook een voorstel doen tot betalen van een geldsom.¹⁸⁴ Deze mogelijkheid staat enkel open voor de gevallen waarin feiten en daderschap onmiskenbaar vaststaan.¹⁸⁵

68. Wat milieu-inbreuken betreft, voorziet het Milieuhandhavingsbesluit niet in bijkomende voorwaarden. Een voorstel tot betaling van een geldsom kan dus altijd, mogelijks zelfs naar aanleiding van een verslag van vaststelling waarin de toezichthouder meerdere milieu-inbreuken heeft vastgesteld.¹⁸⁶

69. Voor milieumisdrijven wordt de bestuurlijke transactiebevoegdheid van de afdeling beperkt. Ze kan geen voorstel doen tot betaling van een geldsom indien het milieumisdrijf een zware aantasting van het leefmilieu inhoudt.¹⁸⁷ Deze voorwaarde vereist een beoordeling *in concreto*.¹⁸⁸ Verder is een bestuurlijke transactie uitgesloten als het proces-verbaal verschillende milieumisdrijven heeft vastgesteld en als aan de overtreder voor hetzelfde milieumisdrijf al eerder een betaling van een geldsom werd voorgesteld, een alternatieve bestuurlijke geldboete werd opgelegd of als de overtreder reeds strafrechtelijk werd veroordeeld. Tot slot mag het proces-verbaal geen melding maken van ernstige fysieke of materiële schade aan derden.¹⁸⁹

70. Zelfs als aan alle toepassingsvoorwaarden is voldaan, heeft de overtreder geen recht op een bestuurlijke transactie. De bestuurlijke beboetingsbevoegdheid is een facultatieve bevoegdheid. De overtreder kan wel altijd vragen om een bestuurlijke transactie voor te

¹⁸³ C.M. BILLIET, “Lappendekens in de rechtshandhaving” (2015), 31.

¹⁸⁴ Art. 31 Decr.VI. 20 april 2012 houdende diverse bepalingen inzake leefmilieu en natuur, *BS* 22 mei 2012.

¹⁸⁵ Art. 75/1, eerste lid en art. 75/2, eerste lid Milieuhandhavingsbesluit.

¹⁸⁶ P. LEFRANC, “Transigerend handhaven in het omgevingsrecht” (2015), 96.

¹⁸⁷ Art. 75/2, eerste lid DABM.

¹⁸⁸ P. LEFRANC, “Transigerend handhaven in het omgevingsrecht” (2015), 95.

¹⁸⁹ Art. 75/2, tweede lid DABM.

stellen, maar de afdeling is niet verplicht dit verzoek in te willigen en kan de procedure tot het opleggen van een bestuurlijke geldboete gewoon vervolgen.¹⁹⁰

2. Bedrag

71. Het voorstel tot betaling van een geldsom beoogt naast een snellere afhandeling van het dossier voor de afdeling eveneens een gunstigere afhandeling voor de vermoedelijke overtreder. Het bedrag van de geldsom mag niet hoger zijn dan 2.000 euro voor milieumisdrijven en 500 euro voor milieu-inbreuken. Deze bedragen liggen dus beduidend lager dan de maximumbedragen van bestuurlijke geldboeten.¹⁹¹ Bovendien maakt het Milieuhandhavingsbesluit geen melding van een vermeerdering met de opdecimen of een verhoging met de expertisekosten. Evenmin moet de hoogte van de voorgestelde geldsom in verhouding staan met de ernst van het milieumisdrijf of de milieu-inbreuk.¹⁹²

B. Procedure

72. Als een dossier in aanmerking komt voor een bestuurlijke transactie, dan kan de afdeling Milieuhandhaving de overtreder een voorstel doen tot betaling van een geldsom alvorens een bestuurlijke geldboete op te leggen.¹⁹³ Dit voorstel gebeurt bij aangetekend schrijven en omvat minstens het proces-verbaal of het verslag van vaststelling met notitienummer, het vastgesteld milieumisdrijf of de vastgestelde milieu-inbreuk inclusief de geschonden regelgeving, de decretale grondslag voor de toepassing van een voorstel tot betaling van een geldsom, de voorgestelde geldsom, alsook de betalingstermijn en de wijze van betaling en de gevolgen in geval van niet-tijdige betaling van de voorgestelde geldsom.¹⁹⁴

73. De overtreder beschikt vervolgens over een termijn van drie maanden om de voorgestelde geldsom te betalen.¹⁹⁵ Gedurende die termijn is de procedure tot bestuurlijke beboeting geschorst.¹⁹⁶ Indien de overtreder de geldsom tijdig en volledig betaalt, kan er

¹⁹⁰ P. LEFRANC, “Transigerend handhaven in het omgevingsrecht” (2015), 97.

¹⁹¹ *Parl.St.* VI.Parl. 2011-12, nr. 1492/1, 12.

¹⁹² P. LEFRANC, “Transigerend handhaven in het omgevingsrecht” (2015), 98.

¹⁹³ Art. 16.4.36, §3, eerste lid DABM en art. 16.4.41, §2, eerste lid DABM.

¹⁹⁴ Art. 16.4.36, §3, tweede lid DABM en art. 16.4.41, §2, tweede lid DABM; art. 75/1, derde lid en 75/2, vierde lid Milieuhandhavingsbesluit.

¹⁹⁵ Art. 75/1, tweede lid en art. 75/2, derde lid Milieuhandhavingsbesluit.

¹⁹⁶ Art. 16.4.36, §3, vierde lid DABM en art. 16.4.41, §2, vierde lid DABM.

geen exclusieve of alternatieve bestuurlijke geldboete meer worden opgelegd.¹⁹⁷ De geldsom wordt gestort ten voordele van het Minafonds.¹⁹⁸

74. De overtreder is echter niet verplicht om op het voorstel in te gaan.¹⁹⁹ Als hij de termijn laat verstrijken zonder te betalen, het bedrag niet volledig betaalt of als hij aan de afdeling laat weten dat hij niet op het voorstel zal ingaan dan wordt de procedure tot oplegging van een bestuurlijke geldboete hervat.²⁰⁰ Het vervolgen van de bestuurlijke boeteprocedure gebeurt onherroepelijk en zonder bijkomende formaliteiten.²⁰¹

§5. Beroep bij het Milieuhandhavingscollege

75. Tegen beslissingen van de afdeling Milieuhandhaving houdende de oplegging van een alternatieve of exclusieve bestuurlijke geldboete, in voorkomend geval met voordeelontneming, kan degene aan wie de boete werd opgelegd binnen een termijn van 30 dagen na de kennisgeving van de bestreden beslissing beroep indienen bij het Milieuhandhavingscollege. Dit beroep heeft een schorsende werking.²⁰²

76. Het Milieuhandhavingscollege is een administratief rechtscollege in de zin van artikel 161 van de Grondwet²⁰³, dat nagaat of de beslissingen van de afdeling Milieuhandhaving in overeenstemming zijn met de bepalingen van Titel XVI DABM en de beginselen van behoorlijk bestuur. Beroep staat enkel open voor degene aan wie de afdeling een boete heeft opgelegd en dus niet voor derden die ten gunste van de beboete overtreder willen optreden, noch voor derden-benadeelden.²⁰⁴ Het Milieuhandhavingscollege is evenmin bevoegd om uitspraak te doen over voorstellen tot bestuurlijke transactie.²⁰⁵

77. Bij de behandeling van het beroep vallen vier hypothesen te onderscheiden.²⁰⁶ Vooreerst kan het Milieuhandhavingscollege het beroep afwijzen indien het zich onbevoegd acht.²⁰⁷ In een tweede hypothese komt het Milieuhandhavingscollege tot de

¹⁹⁷ Art. 16.4.36, §4, eerste lid DABM en art. 16.4.41, §3, eerste lid DABM.

¹⁹⁸ Art. 16.4.36, §3, derde lid DABM en art. 16.4.41, §2, derde lid DABM.

¹⁹⁹ *Parl.St.* VI.Parl. 2011-12, nr. 1492/1, 13.

²⁰⁰ Art. 16.4.36, §4, tweede lid DABM en art. 16.4.41, §3, tweede lid DABM.

²⁰¹ *Parl.St.* VI.Parl. 2011-12, nr. 1492/1, 13.

²⁰² Art. 16.4.19, §2 DABM, art. 16.4.39 DABM en art. 16.4.44 DABM.

²⁰³ Art. 16.4.19, §1, tweede lid DABM.

²⁰⁴ C.M. BILLIET, "Bestuurlijke geldboeten en de toets van de rechter" (2016), 58.

²⁰⁵ P. LEFRANC, "Transigerend handhaven in het omgevingsrecht" (2015), 97.

²⁰⁶ MILIEUHANDHAVINGSCOLLEGE, *Werkingsverslag 2011*, Brussel, MHHC, 2011, 9.

²⁰⁷ Art. 16.4.19, §3, 1° DABM.

vaststelling dat het beroep onontvankelijk is, waarna ze het eveneens afwijst.²⁰⁸ Verder kan het zijn dat het beroep niet gegrond wordt bevonden.²⁰⁹ Ook hier wijst het Milieuhandhavingscollege het beroep af, maar pas nadat ze het dossier ten gronde heeft onderzocht. In dit geval is het Milieuhandhavingscollege het dus eens met de beslissing van de afdeling Milieuhandhaving op het beroepen aspect. Dit kan onder meer betrekking hebben op het bedrag van de geldboete en de kwalificatie van de feiten als milieu-inbreuk of milieumisdrijf. Tot slot kan na het onderzoek ten gronde blijken dat het beroep gegrond is.²¹⁰ In dit geval zal het Milieuhandhavingscollege de bestreden beslissing geheel of ten dele vernietigen wegens strijdigheid met de voorgeschreven regels tot oplegging van bestuurlijke geldboeten of wegens strijdigheid met de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. De afdeling Milieuhandhaving kan in de regel een nieuwe beslissing nemen, tenzij ze niet of niet langer bevoegd is.²¹¹

Het Milieuhandhavingscollege kan ook zelf een boetebeslissing nemen ter vervanging van de vernietigde beslissing.²¹² Het College heeft daarbij de mogelijkheid om de geldboete en/of voordeelontneming te verminderen, kwijt te schelden of te verhogen.²¹³ De bevoegdheid om een vervangende bestuurlijke geldboete op te leggen, vervalt eveneens drie of vijf jaar na de vaststelling van de milieu-inbreuk of het milieumisdrijf. Artikel 16.4.30 DABM maakt immers geen onderscheid tussen de afdeling die optreedt op grond van artikel 16.4.25 DABM en het Milieuhandhavingscollege dat optreedt op grond van artikel 16.4.19 DABM en artikel 44 DBRC-decreet.²¹⁴

78. Tegen beslissingen van het Milieuhandhavingscollege staat cassatieberoep open bij de Raad van State, afdeling bestuursrechtspraak, die onderzoekt of de uitspraak van het Milieuhandhavingscollege in overeenstemming is met de regelgeving en de voorgeschreven procedures. Indien de Raad van State een arrest van het Milieuhandhavingscollege verbreekt, zal een anders samengestelde kamer van het College

²⁰⁸ Art. 16.4.19, §3, 2° DABM.

²⁰⁹ Art. 16.4.19, §3, 3° DABM.

²¹⁰ Art. 16.4.19, §3, 4° DABM.

²¹¹ MILIEUHANDHAVINGSCOLLEGE, *Werkingsverslag 2011*, Brussel, MHHC, 2011, 9; MILIEUHANDHAVINGSCOLLEGE, *Werkingsverslag 2012*, Brussel, MHHC, 2012, 10-11.

²¹² Art. 44 Decr.VI. 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscollages, *BS* 1 oktober 2014.

²¹³ A. STAS en T. RENDERS, "Het milieuhandhavingsdecreet: een analyse van de Vlaamse Hoge Raad voor de Milieuhandhaving, het systeem van toezichthouders en de bestuurlijke handhaving (deel 2)", *MER* 2011, 171.

²¹⁴ Arrest MHHC/1516/0159, 30 augustus 2016.

het dossier opnieuw behandelen en beoordelen, rekening houdend met de opmerkingen van de Raad van State, afdeling bestuursrechtspraak.²¹⁵

²¹⁵ DIENST VAN DE BESTUURSRECHTSCOLLEGES, *Jaarverslag 2014-2015*, Brussel, DBRC, 2015, 36.

II. HET BEWIJS

79. Dit deel gaat kort in op het bewijs in de bestuurlijke beboetingsprocedure. In beginsel gelden dezelfde regels als in strafzaken. Het Milieuhandhavingsdecreet bepaalt dat het door de toezichthouder opgestelde proces-verbaal een bijzondere bewijswaarde heeft, dat de afdeling aanvullende inlichtingen kan vragen en dat de vermoedelijke overtreder een schriftelijk verweer of een aanvraag tot hoorzitting kan indienen. De decreetgever heeft verder niets voorzien met betrekking tot het bewijs. Aan de hand van de rechtspraak van het Milieuhandhavingscollege, rechtsleer en interviews trachten we inzicht te krijgen in de bewijsgaring van de afdeling Milieuhandhaving.

§1. Bewijslast en bewijsmiddelen

80. Het Milieuhandhavingscollege stelt dat een bestuurlijke geldboete een punitieve sanctie betreft, waarbij de bewijslast van de milieuschending en de overtreder berust bij de afdeling.²¹⁶ Daarbij moet de afdeling twee fundamentele regels in acht nemen, met name het vermoeden van onschuld en *in dubio pro reo*. Zoals reeds vermeld, houdt het vermoeden van onschuld in dat de afdeling ervan moet uitgaan dat de vermoedelijke overtreder de feiten niet heeft gepleegd. Wat moet worden bewezen is zijn schuld, niet zijn onschuld.²¹⁷ De regel *in dubio pro reo* impliceert dat bij twijfel geoordeeld wordt in het voordeel van de betrokkene.²¹⁸ De afdeling kan maar een bestuurlijke geldboete opleggen indien de persoon die beschouwd wordt als overtreder buiten elke redelijke twijfel de hem ten laste gelegde feiten heeft gepleegd.²¹⁹

81. Verder overweegt het Milieuhandhavingscollege dat moet worden aangenomen dat het bewijs van de feiten en het daderschap met het oog op bestuurlijke beboeting, zoals in strafzaken, in beginsel met alle middelen van recht kan worden geleverd.²²⁰ Noch Titel XVI DABM noch het gemene bestuursrecht bevatten immers enige bepaling die het bewijs op algemene wijze beperkt tot welbepaalde bewijsmiddelen.²²¹ Deze principieel vrije

²¹⁶ Arrest MHC/M/1617/0050, 28 maart 2017.

²¹⁷ R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 827.

²¹⁸ R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 831.

²¹⁹ Arrest MHC/M/1516/0087, 31 maart 2016; arrest MHC/M/1617/0020, 14 februari 2017

²²⁰ Arrest MHC/M/1516/0044, 21 januari 2016; arrest MHC/M/1516/0087, 31 maart 2016; arrest MHC/M/1516/0127, 26 mei 2016; arrest MHC/M/1516/0152, 26 juli 2016; arrest MHC/M/1617/0011, 31 januari 2017; arrest MHC/M/1617/0020, 14 februari 2017; arrest MHC/M/1617/0038, 14 maart 2017; arrest MHC/M/1617/0050, 28 maart 2017.

²²¹ Arrest MHC/M/1516/0044, 21 januari 2016; arrest MHC/M/1516/0087, 31 maart 2016; arrest MHC/M/1617/0011, 31 januari 2017; arrest MHC/M/1617/0020, 14 februari 2017.

bewijsvoering houdt in dat het bewijs van ouderschap kan worden geleverd door een geheel van samenhangende feitelijke vaststellingen en verklaringen die iedere redelijke twijfel uitsluiten.²²²

§2. Bewijswaardering

82. Bij waardering van de voorliggende bewijsmiddelen, oordeelt de afdeling in beginsel naar innerlijke overtuiging.²²³ Deze innerlijke overtuiging is het resultaat van een aantal feitelijke gegevens en bewijselementen waarop de afdeling zich steunt om tot haar beslissing te komen.²²⁴ Ze is niet gebonden door wat de partijen haar als bewijs aanbrenge. Behoudens hetgeen hierna wordt besproken met betrekking tot processen-verbaal, beoordeelt de afdeling vrij en naar eigen overtuiging de bewijswaarde van de gegevens van het dossier.²²⁵

A. Proces-verbaal

83. Overeenkomstig artikel 16.3.25 DABM gelden processen-verbaal die door een milieutoezichthouder zijn opgesteld, tot bewijs van het tegendeel. De afdeling is dus verplicht de vaststellingen en bevestigingen van de verbalisant voor waar aan te nemen, tenzij het tegenbewijs wordt geleverd.²²⁶ Deze bijzondere bewijswaarde geldt enkel voor de materiële, zintuiglijke vaststellingen die de verbalisant zélf heeft gedaan en met betrekking tot de misdrijven waarvoor hij de bijzondere vaststellingsbevoegdheid heeft. Ze geldt niet voor de gevolgtrekkingen en vermoedens die de verbalisant heeft afgeleid uit zijn vaststellingen, noch voor wat hij niet zelf heeft waargenomen of kunnen waarnemen.²²⁷ Zo heeft de bijzondere bewijswaarde betrekking op de vaststelling dat de vegetatie met herbiciden is bewerkt geweest, maar niet op de gevolgtrekking dat de vermoedelijke overtreder herbiciden heeft gebruikt. Het is immers mogelijk dat de feiten door een derde werden gepleegd. Voor ouderschap geldt de bijzondere bewijswaarde enkel indien de verbalisant de overtreder op heterdaad heeft betrapt.²²⁸ Dit alles belet echter niet dat de

²²² Zie arresten in voetnoot 220.

²²³ C.M. BILLIET, “Punitieve handhaving in de bestuursrechtspraak” (2013), 129; C.M. BILLIET, “Kroniek van bestuursrechtspraak” (2016), 1171.

²²⁴ R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 867.

²²⁵ R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 845.

²²⁶ R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 894.

²²⁷ *Parl.St.* VI.Parl. 2006-07, nr. 1249/1, 39.

²²⁸ Interview met DRIES WOUTERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving) en TINE RENDERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving), 18 april 2017.

verbalisanten uit hun vaststellingen vermoedens kunnen afleiden, die slechts gelden als gewone inlichting en die tevens kunnen leiden tot een beboeting.²²⁹

84. De bijzondere bewijswaarde van het proces-verbaal verlegt de bewijslast naar de vermoedelijke overtreder, waardoor deze het tegendeel moet bewijzen van datgene waarvan hij verdacht wordt. Door het bewijs te leveren van de onjuistheid van de vaststellingen, kan de bijzondere bewijskracht ongedaan worden gemaakt.²³⁰ Het tegenbewijs kan worden geleverd met alle middelen van recht, zoals vermoedens, getuigen en geschriften.²³¹ Een loutere ontkenning of betwisting van de vastgestelde feiten is niet voldoende.²³² De afdeling beoordeelt vrij de elementen van het tegenbewijs die gelden als loutere inlichting.²³³

85. Het proces-verbaal verliest haar bijzondere bewijswaarde als de overtreder er niet tijdig een kopie van heeft gekregen.²³⁴ Eventuele bijlagen van het proces-verbaal moeten niet worden medegedeeld.²³⁵ Dat het proces-verbaal van haar bijzondere bewijswaarde ontdaan is, betekent evenwel niet dat het voor de afdeling verboden is om van de inhoud ervan kennis te nemen en op grond daarvan de procedure tot het opleggen van een alternatieve geldboete in te leiden. Het proces-verbaal heeft nog altijd de waarde van een inlichting.²³⁶ De afdeling is dan niet langer gebonden door de vaststellingen van de verbalisant, maar ze mag er wel nog op steunen. Het proces-verbaal behoudt een feitelijke bewijswaarde die door de afdeling onaantastbaar beoordeeld wordt.²³⁷

86. Het bewijs van de feiten staat of valt dus niet met de bijzondere bewijswaarde van een proces-verbaal.²³⁸ De bijzondere bewijswaarde heeft niet tot gevolg dat het bewijs van het misdrijf en daderschap uitsluitend op die manier zou mogen worden geleverd.²³⁹ Zoals hoger aangegeven, kan dit met alle middelen van recht.

²²⁹ R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 895.

²³⁰ Arrest MHC/M/1516/0128, 26 mei 2016; arrest MHC/M/1617/0025, 21 februari 2017.

²³¹ R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 900.

²³² *Parl.St.* VI.Parl. 2006-07, nr. 1249/1, 39.

²³³ R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 900.

²³⁴ *Parl.St.* VI.Parl. 2006-07, nr. 1249/1, 39.

²³⁵ R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 901.

²³⁶ Arrest MHC/M/1516/0127, 26 mei 2016; arrest MHC/M/1617/0038, 14 maart 2017; arrest MHC/M/1617/0044, 21 januari 2017; arrest MHC/M/1617/0011, 31 januari 2017

²³⁷ R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 901.

²³⁸ Arrest MHC/M/1516/0127, 26 mei 2016; arrest MHC/M/1617/0038, 14 maart 2017; arrest MHC/M/1617/0044, 21 januari 2017.

²³⁹ R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 894.

87. Volledigheidshalve dient hier nog opgemerkt te worden dat de processen-verbaal van de hand van politieambtenaren in principe niet van deze bijzondere bewijswaarde genieten. Aangezien de wetgeving geen bijzondere bewijswaarde aan dergelijke processen-verbaal verleent, gelden zij als loutere inlichting en kunnen de vaststellingen erin eenvoudiger worden weerlegd.²⁴⁰ Enkel indien het proces-verbaal door een politieambtenaar in zijn hoedanigheid van milieutoezichthouder wordt opgesteld, verkrijgt het proces-verbaal terug de hogervermelde bijzondere bewijswaarde, indien aan de vermelde voorwaarden is voldaan.

88. De afdeling heeft een nota opgemaakt betreffende aanbevelingen voor de opmaak van processen-verbaal.²⁴¹ De meeste processen-verbaal inzake milieubeheer zijn afkomstig van de ambtenaren van het ANB. Deze hebben veel ervaring met het opstellen van processen-verbaal en zijn bovendien op de hoogte van de beboetingspraktijk van de afdeling. Na het nemen van haar beslissing, informeert de afdeling de toezichthouders over het gevolg dat wordt gegeven aan het proces-verbaal door het bezorgen van de boetebeslissing waarin gemotiveerd wordt waarom er al dan niet een geldboete werd opgelegd. De verbalisanten weten dus wat de afdeling nodig heeft om tot haar beslissing te komen (meer specifiek hoe het boetebedrag bepaald wordt) en ze letten erop dat ze onder meer de gebieden, oppervlakten en soort bomen meegeven.²⁴²

89. In de lijn met de bevindingen van C.M. BILLIET²⁴³ blijkt uit de onderzochte dossiers dat de bewijsgaring grotendeels gesteund is op de vaststellingen van de verbalisant in het proces-verbaal. In 62 van de 89 onderzochte beslissingen diende de vermoedelijke overtreder geen schriftelijk verweer in, noch een aanvraag tot hoorzitting.

B. Verslag van vaststelling

90. In tegenstelling tot processen-verbaal, hebben verslagen van vaststelling geen bijzondere bewijswaarde. Deze vaststellingen gelden als loutere inlichting en kunnen dus

²⁴⁰ R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 930.

²⁴¹ In de eerste plaats is er ook een ministerieel besluit dat het model van het proces-verbaal van de toezichthouder vaststelt en dat zelfs aanbevelingen bevat over de tekst van het proces-verbaal in zijn bijlage II; MB 2 juni 2009 tot bepaling van de vorm van het proces-verbaal, overeenkomstig artikel 58, §1, van het besluit van de Vlaamse regering van 12 december 2008 tot uitvoering van titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, BS 23 juni 2009.

²⁴² Interview met DRIES WOUTERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving) en TINE RENDERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving), 18 april 2017.

²⁴³ C.M. BILLIET, "Kroniek van bestuursrechtspraak" (2016), 1173.

eenvoudiger worden weerlegd. De afdeling beoordeelt de bewijswaarde ervan, naast alle andere bewijselementen die partijen kunnen aanvoeren.²⁴⁴

C. Aanvullende inlichtingen

91. De afdeling kan de toezichthouders verzoeken om aanvullende inlichtingen te verstrekken.²⁴⁵ Dit gebeurt voornamelijk schriftelijk zodat deze inlichtingen in het dossier kunnen worden opgenomen. De afdeling tracht deze informatie zo veel als mogelijk te bekomen voordat de hoorzitting heeft plaatsgevonden. Als ze de aanvullende inlichtingen later ontvangt en als deze “nadelig” zijn voor de overtreder, dan stuurt de afdeling de informatie naar de overtreder zodat deze de mogelijkheid krijgt om zich hierop te verweren.²⁴⁶

92. Aan deze aanvullende inlichtingen kleeft geen bijzondere bewijswaarde. Aangezien ze makkelijker kunnen worden betwist en dus een minder krachtig instrument zijn, moeten de verbalisanten zoveel mogelijk onmiddellijk trachten op te nemen in hun proces-verbaal.²⁴⁷

93. In de onderzochte dossiers ontving de afdeling geregeld navolgende inlichtingen van de verbalisanten. Deze inlichtingen hadden voornamelijk betrekking op de stand van zaken. Aanvullende inlichtingen zijn noodzakelijk om eventueel rekening te kunnen houden met verzachtende omstandigheden en de beslissing te finaliseren. De afdeling zal bijvoorbeeld meenemen dat de illegale situatie intussen werd geregulariseerd en dat de overtreder maatregelen heeft getroffen met oog op herstel. In één dossier hadden de aanvullende inlichtingen betrekking op een precisering van de ontboste oppervlakte²⁴⁸ en in een ander dossier liet de verbalisant weten dat de overtreder niet over het beweerde Vlaams visverlof beschikte²⁴⁹.

94. Overigens zij opgemerkt dat de afdeling enkel aanvullende inlichtingen kan vragen en geen onderzoeksdaden kan bevelen. Dit dient reeds gebeurd te zijn op het niveau van

²⁴⁴ *Parl.St.* VI.Parl. 2006-07, nr. 1249/1, 38.

²⁴⁵ Art. 16.4.36, §2 DABM en art. 16.4.42 DABM.

²⁴⁶ Interview met DRIES WOUTERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving) en TINE RENDERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving), 18 april 2017.

²⁴⁷ *Ibid.*

²⁴⁸ Beslissing 14-AMMC-1334-M, 30 juni 2016.

²⁴⁹ Beslissing 15-AMMC-1448-M, 8 juni 2016.

het parket.²⁵⁰ Onderzoeksdaden dienen immers tijdens het opsporingsonderzoek te hebben plaatsgevonden.

§3. Bewijs ontoereikend

95. Als het proces-verbaal geen overtreder aanduidt, dan is het bewijs inderdaad ontoereikend en gaat de afdeling logischerwijze niet over tot de opstart van een boeteprocedure. In de praktijk zal er nog worden gevraagd of er intussen meer duidelijkheid is over het daderschap, maar de kans is gering dat men naderhand nog een verdachte aanduidt.

96. Eens de procedure is opgestart, kan er een tekort aan informatie blijken te bestaan met betrekking tot de gepleegde feiten en de toerekenbaarheid ervan aan de overtreder, de ernst, de frequentie of de omstandigheden. Als onvoldoende vaststaat dat een milieu-inbreuk of milieumisdrijf werd gepleegd, dan zal de afdeling de milieuschending niet weerhouden. Ook als er twijfel heerst over de toerekenbaarheid aan de vermoedelijke overtreder, zal de afdeling overeenkomstig het beginsel *in dubio pro reo* oordelen dat de feiten onvoldoende vaststaan in hoofde van de vermoedelijke overtreder.²⁵¹

§4. Conclusie

97. Met betrekking tot milieumisdrijven is het proces-verbaal van de toezichthouder een bijzonder krachtig instrument. De verbalisant heeft er belang bij om zo volledig mogelijk te zijn bij de vaststellingen van het milieumisdrijf, te meer omdat de aanvullende inlichtingen geen bijzondere bewijswaarde hebben. De processen-verbaal zijn intussen zodanig goed opgesteld, dat de afdeling slechts in uitzonderlijke gevallen moet verzoeken om aanvullende inlichtingen (andere dan betreffende de stand van zaken)²⁵².

²⁵⁰ Interview met DRIES WOUTERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving) en TINE RENDERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving), 18 april 2017.

²⁵¹ *Ibid.*

²⁵² Informatie betreffende de stand van zaken wordt automatisch opgevraagd onder de vorm van aanvullende inlichtingen.

III. HET BEBOETINGSBELEID MET BETREKKING TOT DE PRIORITAIRE DOSSIERS INZAKE MILIEUBEHEERRECHT

98. Het derde deel van deze masterproef bespreekt het beboetingsbeleid van de afdeling Milieuhandhaving met betrekking tot de prioritaire dossiers inzake milieubeheerrecht. We maken daarbij gebruik van onuitgegeven bronnenmateriaal, dat ons door de afdeling ter beschikking werd gesteld. De dossierstudie is beperkt tot de door de AMMC behandelde prioritaire milieubeheerdossiers in de periode 1 januari 2015 – 30 juni 2016. De resultaten van de studie van deze 89 beslissingen hebben we naderhand kunnen toetsen tijdens een interview met DRIES WOUTERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving) en TINE RENDERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving).²⁵³

§1. Afbakening onderzoek

99. Alvorens het onderzoek aan te vatten, is een goed begrip van “prioritaire dossiers inzake milieubeheerrecht” noodzakelijk. In een eerste titel lichten we toe wat moet worden verstaan onder prioritaire dossiers. Daarna gaan we dieper in op de inhoud van het milieubeheerrecht. Per regelgeving volgt een bespreking van de doelstelling, het toepassingsgebied, enkele begrippen en de bepalingen waarvan de schendingen in de dossiers aan bod komen. We sluiten telkens af met een weergave van de artikelen waarvoor de ambtenaren van het ANB voornamelijk verbaliseerden in 2013, 2014 en 2015. Deze weergave is interessant omdat bijna 85% van de processen-verbaal inzake milieubeheerrecht afkomstig zijn van het ANB.

A. Prioritaire dossiers

100. Het aanduiden van een milieumisdrijf²⁵⁴ als een prioriteit gebeurt door de verbalisanten op basis van de ‘Prioriteitennota vervolgingsbeleid milieurecht in het

²⁵³ Op basis van de dossierstudie en het interview hebben we getracht een licht te werpen op de door de afdeling gehanteerde beslissingsbomen bij de bepaling van de hoegroetheid van de bestuurlijke geldboete. De afdeling heeft de eigenlijke beslissingsbomen inzake milieubeheer niet vrijgegeven omdat deze beslissingsbomen momenteel nog een dynamisch gegeven zijn, waardoor een actieve verspreiding niet aangewezen is. Wel hebben we een concrete boeteberekening ontvangen, die we verwerkt hebben in de voetnoten bij de bespreking van het desbetreffende dossier (zie *infra*, randnr. 161) en die ons toelaat een goed zicht te krijgen op de gehanteerde werkwijze van de afdeling.

²⁵⁴ Voor milieu-inbreuken wordt er geen onderscheid gemaakt tussen prioritaire en niet-prioritaire dossiers.

Vlaamse Gewest 2012'.²⁵⁵ Deze nota is een actualisering van de 'Prioriteitennota Vervolgingsbeleid Milieurecht in het Vlaamse Gewest 2000'.²⁵⁶ Het benoemen van een misdrijf als prioritair heeft tot gevolg "dat het dossier op de meest doeltreffende manier zal worden afgehandeld, zowel wat de strafrechtelijke als wat de bestuurlijke maatregelen en geldboeten betreft". Zoals de Prioriteitennota zelf aangeeft, betekent het prioriteren van de behandeling van bepaalde milieumisdrijven geenszins dat de niet-vermelde milieuschendingen zonder gevolg zullen worden gelaten.

101. De Prioriteitennota bestaat uit vier delen. Een eerste deel bevat een opsomming van een aantal afspraken tussen de administraties en de parketten omtrent de behandeling van milieuschendingen, die op grond van de nota als prioritair worden beschouwd. Een tweede deel omschrijft de algemene criteria om het prioritair karakter van het milieumisdrijf te bepalen. Deze criteria gelden voor alle milieumisdrijven en worden onderverdeeld in twee titels.

De eerste groep criteria betreft de ernst van het milieumisdrijf. De ernstige gevolgen van het milieumisdrijf vormen het belangrijkste criterium.²⁵⁷ Daarnaast verantwoordt ook volgende algemene criteria een prioritaire behandeling: het georganiseerd, systematisch of langdurig karakter van het milieumisdrijf; de interregionale en/of internationale schaal waarop de milieumisdrijven zich afspelen; het feit dat de milieumisdrijven een belangrijk vermogensvoordeel met zich meebrengen voor de overtreder/exploitant; het exploiteren van een inrichting of het uitoefenen van een activiteit wanneer hiervoor een algemeen verbod geldt; het ontbreken van een noodzakelijke voorafgaandelijke overheidsmachtiging voor het exploiteren van een inrichting of het uitoefenen van een activiteit zonder dat er een (begin van) regularisatie is en het feit dat de vaststelling van het milieumisdrijf aanleiding geeft tot bestuurlijke maatregelen.

Naast de ernst van het milieumisdrijf, is ook het al dan niet actief tegenwerken van de handhaving een criterium voor de beoordeling van het prioritair karakter. Als algemene criteria gelden het opzettelijk schenden van de toezichtrechten en het niet-uitvoeren, niet-

²⁵⁵ *Prioriteitennota Vervolgingsbeleid Milieurecht in het Vlaamse Gewest*, 9 p., definitief goedgekeurd door de VHRM op 19 juni 2012 en door het College van procureurs-generaal op 2 oktober 2012, www.vhrm.be.

²⁵⁶ *Prioriteitennota Vervolgingsbeleid Milieurecht in het Vlaamse Gewest*, 10 p., in ontwerp goedgekeurd door het College van procureurs-generaal op 21 oktober 1999 en definitief goedgekeurd door de Commissie Vervolgingsbeleid op 30 mei 2000, www.vvsg.be.

²⁵⁷ "Deze gevolgen kunnen zijn: ernstige milieuhinder en/of verontreiniging en/of aantasting van de natuur en/of aanzienlijk risico voor de mens, de natuur of het leefmilieu. Specifieke aanduidingen voor de ernst zijn o.a.: er is een betekenisvolle (duidelijke) schade aan de volksgezondheid, er is belangrijke potentiële schade aan de volksgezondheid, de schade is onherstelbaar of zeer moeilijk te herstellen, (...)".

betalen of negeren van de opgelegde bestuurlijke maatregelen, bestuurlijke geldboeten, voordeelontnemingen/ veiligheidsmaatregelen of door de rechter opgelegde maatregelen en meerdere vaststellingen en/of veroordelingen wegens milieumisdrijven. Ook meerdere vaststellingen en/of veroordelingen wegens milieumisdrijven verantwoorden een prioritaire behandeling.

In een derde en vierde deel volgt per sector van het milieurecht een opsomming van de prioritaire milieumisdrijven. Deze specifieke milieumisdrijven zijn pas prioritair indien tevens een algemeen criterium van toepassing is. Inzake milieubeheer wordt onder meer als prioritair beschouwd de misdrijven begaan in Vogel- of Habitatrictlijngebied en in natuureservaten en de misdrijven begaan tegen de soorten vermeld in bijlagen II, III en IV van het Natuurdecreet, alsook de illegale handel in en grootschalige vangst van beschermde vogelsoorten en het doden van beschermde roofvogels en andere beschermde roofdieren. Ook overtredingen van de regelgeving waardoor natuur effectief verdwijnt of wordt aangetast (zoals illegale vegetatiewijzigingen, wijzigingen van reliëf en waterhuishouding met verdwijnen of aantasting van natuur en kleine landschapselementen tot gevolg) komen in aanmerking voor een prioritaire behandeling. Hetzelfde geldt voor illegale ontbossingen, onrechtmatige toe-eigening van openbaar bos en andere schendingen waardoor aan het bospatrimonium in het Vlaamse Gewest een reële schade werd toegebracht, rekening houdend met de ernst en het belang van de zaak die in elk proces-verbaal zal worden toegelicht. Tot slot verantwoordt ook de georganiseerde stroperij een prioritaire behandeling.

B. Milieubeheerrecht

102. Artikel 1, 43° van het Milieuhandhavingsbesluit definieert milieubeheerrecht als *“het geheel van rechtsregels die gericht zijn op het beheer van het leefmilieu en de natuur, enerzijds, en het natuurbehoud en de bevordering van de biologische en landschappelijke diversiteit, anderzijds, meer bepaald de regelgeving, vermeld in artikel 16.1.1, eerste lid, 2°, 3°, 4°, 7°, 14°, 15° en 16°, van het decreet”*.²⁵⁸

Het gaat respectievelijk om de bepalingen van het Boswetboek van 19 december 1854, de Jachtwet van 28 februari 1882, de wet van 12 juli 1973 op het natuurbehoud, het Bosdecreet van 13 juni 1990, het Jachtdecreet van 24 juli 1991 en het decreet van 21 oktober 1997

²⁵⁸ Art. 1, 43° BVR 30 april 2009 tot wijziging van het besluit van de Vlaamse regering van 12 december 2008 tot uitvoering van titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid en tot wijziging van diverse andere besluiten, BS 25 juni 2009.

betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu met inbegrip van de uitvoeringsbesluiten van deze regelgeving.

1. Jacht

103. *Wetgeving, toepassingsgebied en doelstelling.* De jacht werd lange tijd geregeld door de wet van 28 februari 1882 betreffende de jacht.²⁵⁹ Op 24 juli 1991 kwam hier verandering in met het Vlaamse Jachtdecreet²⁶⁰, dat de wet grotendeels heeft opgeheven.²⁶¹ Dit decreet beoogt het verstandig gebruik van wildsoorten en hun leefgebieden.²⁶² Het is enkel van toepassing op de in artikel 3 opgesomde wilde dieren. Het decreet voorziet onder meer in een regeling inzake de jachttijden, het jachtrecht, het jachtverlof, de jachtmiddelen en het vervoer en de handel in wild. Belangrijke uitvoeringsbesluiten zijn het Jachtopeningsbesluit²⁶³ en het Jachtvoorwaardenbesluit²⁶⁴.

104. *Begrip “jachtdaad” en “jachtrecht”.* De jachtdaad is de handeling waarbij het wild gedood of gevangen wordt, alsmede de handeling waarbij dat wild met dat doel wordt opgespoord en achtervolgd. Het decreet gebruikt het woord jagen in de betekenis van het stellen van een jachtdaad.²⁶⁵ Het jachtrecht is gekoppeld aan het eigendomsrecht. De jacht moet gebeuren op een terrein waarvan men het jachtrecht bezit.²⁶⁶ Het is dan ook verboden te jagen op andermans grond zonder uitdrukkelijke toestemming van de eigenaar of zijn rechthebbende.²⁶⁷

105. *Bejaagbare wildsoorten.* Jagen op de wildsoorten, vermeld in artikel 3 van het Jachtdecreet, is maar toegelaten als de jacht wordt geopend door het Jachtopeningsbesluit. De soorten die niet in het besluit vermeld worden, zijn de niet-bejaagbare wildsoorten. De kraakeend, bijvoorbeeld, wordt door artikel 3 van het Jachtdecreet onderverdeeld in het waterwild maar is niet opgenomen in artikel 5 van het Jachtopeningsbesluit, dat de jachtopeningstijden voor waterwild regelt, waardoor dit een niet-bejaagbaar waterwild is.

²⁵⁹ Wet 28 februari 1882 Jachtwet, *BS* 3 maart 1882.

²⁶⁰ Decr. VI. 24 juli 1991 Jachtdecreet, *BS* 7 september 1991.

²⁶¹ E. DE PUE, L. LAVRYSEN en P. STRYCKERS, *Milieuzakboekje*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2016, 1141.

²⁶² Art. 2, eerste lid Jachtdecreet.

²⁶³ BVR 28 juni 2013 betreffende de jachtopeningstijden in het Vlaamse Gewest, *BS* 3 juli 2013, gewijzigd door BVR 9 oktober 2015 tot wijziging van diverse bepalingen van het besluit van de Vlaamse regering van 28 juni 2013 betreffende de jachtopeningstijden in het Vlaamse Gewest voor de periode van 1 juli 2013 tot en met 30 juni 2018, *BS* 21 oktober 2015.

²⁶⁴ BVR 25 april 2014 houdende vaststelling van de voorwaarden waaronder de jacht kan worden uitgeoefend, *BS* 12 juni 2014.

²⁶⁵ Art. 2, tweede lid Jachtdecreet.

²⁶⁶ E. DE PUE, L. LAVRYSEN en P. STRYCKERS, *Milieuzakboekje*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2016, 1146.

²⁶⁷ Art. 7 Jachtdecreet.

106. Jachtmiddelen- en methoden. Voor het uitoefenen van jacht of van bestrijding is het verboden om gebruik te maken van levende lokdieren. Ook het gebruik, bezit of verhandelen van veerklemmen is niet toegelaten.²⁶⁸ Tot 2015 was het daarenboven verboden om gebruik te maken van stroppen, lokaas of enig ander tuig geschikt om jaagbaar wild te vangen, te doden of om het vangen of doden te vergemakkelijken. Ook het vervoer en bezit van voormelde tuigen was verboden.²⁶⁹

Het jagen met kastvallen of kooivallen is dan weer wel toegelaten op voorwaarde dat de kast- of kooival, in gesloten toestand, in de zijwand ter hoogte van het maaiveld minstens één vrije opening heeft waarbinnen een cirkel met een diameter van 6,5 cm kan worden beschreven. Verder mag de jager geen gebruik maken van levende lokdieren en moet hij de vallen dagelijks controleren.²⁷⁰

Tot slot is het verboden zich met een jachtwapen te bevinden op jachtkansels die op minder dan 150 meter liggen van een terrein waarvan het jachtrecht door een andere jachtrechthouder wordt uitgeoefend, tenzij na schriftelijk akkoord van de betrokken jachtrechthouder.²⁷¹

107. Vervoer en handel in wild. Behoudens uitzonderingen, is het verboden wild levend of dood te vervoeren of in de handel te brengen.²⁷² Ook is het te allen tijde verboden om wild uit te zetten.²⁷³

108. Belangrijkste overtreden artikels waarop in 2013, 2014 en 2015 door de ambtenaren van het ANB werd geverbaliseerd.²⁷⁴

Belangrijkste overtreden artikels waarop door de ambtenaren van het ANB werd geverbaliseerd	2013	2014	2015	Totaal
Art. 19 Jachtdecreet (verboden tuigen en middelen) ²⁷⁵	50	39	34	123
Art. 11 Jachtvoorwaardenbesluit (verboden jachtmethoden- en middelen) ²⁷⁶	27	/	18	45

²⁶⁸ Art. 11, eerste en tweede lid Jachtvoorwaardenbesluit.

²⁶⁹ Voormalig artikel 19 Jachtdecreet, gewijzigd door art. 9 Deer.VI. 3 juli 2015 houdende de wijziging van diverse bepalingen van het Jachtdecreet van 24 juli 1991, *BS* 20 juli 2015.

²⁷⁰ Art. 13 Jachtvoorwaardenbesluit.

²⁷¹ Art. 5, eerste lid Jachtvoorwaardenbesluit.

²⁷² Art. 26-28 Jachtdecreet en art. 60-66 Jachtvoorwaardenbesluit.

²⁷³ Art. 29 Jachtdecreet.

²⁷⁴ AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS, *Handhavingsrapport 2013*, Brussel, ANB, 2013, 22-23; AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS, *Handhavingsrapport 2014*, Brussel, ANB, 2014, 11-12; AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS, *Handhavingsrapport 2015*, Brussel, ANB, 2015, 12-13;

²⁷⁵ Zie voetnoot 269.

²⁷⁶ Vroeger art. 3, 6° Jachtvoorwaardenbesluit.

2. Riviervisserij

109. *Wetgeving en toepassingsgebied.* De wet op de riviervisserij (hierna: wet Riviervisserij)²⁷⁷ regelt de visserij in de binnenwateren, met uitzondering van die welke beoefend wordt op de vijvers, visputten, sloten en kanalen wanneer de vissen die er leven zich niet vrij kunnen bewegen tussen de plaatsen en de stromen, rivieren en andere openbare waterlopen.²⁷⁸ Het belangrijkste uitvoeringsbesluit is het besluit van de Vlaamse regering tot uitvoering van de wet van 1 juli 1954 op de riviervisserij (hierna: besluit Riviervisserij)²⁷⁹, dat van toepassing is op het vissen op alle vis- en kreeftensoorten die voorkomen in de bovenvermelde wateren.²⁸⁰

110. *Begrip “vissen”.* De wet Riviervisserij bevat geen definitie van het begrip “vissen”. De rechtspraak omschrijft het als “alle handelingen die tot opzet hebben vissen of rivierkreeften die in de binnenwateren in vrijheid leven, te bemachtigen en/of te doden en met de inzet van de middelen die daartoe dienstig kunnen zijn”.²⁸¹

111. *Visrecht en visverlof.* In de bevaarbare of vlotbare waterwegen komt het visrecht toe aan het Vlaamse Gewest wanneer het onderhoud te haren laste is.²⁸² Iedereen die over een geldig visverlof beschikt of daarvan is vrijgesteld²⁸³, mag er vissen met één of twee hengels.²⁸⁴ In alle andere waterlopen hebben de oevereigenaars het visrecht, ieder van zijn kant en tot in het midden van de waterloop.²⁸⁵ In de kreken en kunstmatige waterwegen waarvan het onderhoud ten laste van polders of wateringen valt, behoort het visrecht aan die besturen.²⁸⁶ Niemand mag vissen in wateren waarop de wet Riviervisserij van toepassing is, zonder voorzien te zijn van een regelmatig visverlof.²⁸⁷ Met een klein visverlof van 11,16 euro mag men alle dagen met één of twee hengels vissen vanaf de oever, inclusief vanop een plateau of een steiger die verankerd of verbonden zijn met de oever.²⁸⁸ Voor het vissen met één of twee hengels anders dan vanaf de oever en van twee

²⁷⁷ Wet 1 juli 1954 op de riviervisserij, *BS* 29 juli 1954.

²⁷⁸ Art. 1 wet Riviervisserij.

²⁷⁹ BVR 1 februari 2013 tot uitvoering van de wet van 1 juli 1954 op de riviervisserij, *BS* 5 maart 2013.

²⁸⁰ Art. 2 besluit Riviervisserij.

²⁸¹ E. DE PUE, L. LAVRYSEN en P. STRYCKERS, *Milieuzakboekje*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2016, 1170.

²⁸² Art. 2 wet Riviervisserij.

²⁸³ Art. 8, §2 en §3 wet Riviervisserij; art. 9 besluit Riviervisserij.

²⁸⁴ Art. 4 wet Riviervisserij.

²⁸⁵ Art. 6 wet Riviervisserij.

²⁸⁶ Art. 6bis wet Riviervisserij.

²⁸⁷ Art. 7 wet Riviervisserij.

²⁸⁸ Art. 9, 2° wet Riviervisserij.

uur na zonsondergang tot twee uur voor zonsopgang, is een groot visverlof van 45,86 euro vereist.²⁸⁹ Elk visverlof geeft het recht te vissen op de wijze die krachtens de minder dure visverloven is toegestaan.²⁹⁰

112. Verbodsbepalingen. Het besluit Riviervisserij voorziet tal van verbodsbepalingen voor het vissen op welomschreven soorten²⁹¹, plaatsen²⁹² of tijdstippen. Zo geldt er een verbod op het vissen tijdens de paaitijd, dat verschillend is naargelang het soort vis.²⁹³ Ook nachtvisserij²⁹⁴ is in principe niet toegelaten. Hierop bestaat evenwel een uitzondering in bepaalde waterwegen of delen ervan en visplassen, en voor zover men over een groot visverlof beschikt.²⁹⁵ Alle vissen die toevallig gevangen worden tijdens de paaitijd of tijdens het nachtvisserij, moeten onmiddellijk en voorzichtig in het water van herkomst worden vrijgelaten.²⁹⁶ Daarnaast is ook het gebruik van aas en de wijze van vissen aan beperkingen onderworpen. Tijdens het nachtvisserij is bijvoorbeeld elk gebruik van vis of delen ervan als aas en kunstaas met een totale lengte van meer dan 2 cm, verboden.²⁹⁷ Er geldt tevens een verbod op het vissen met meer dan twee hengels tegelijk.²⁹⁸ Tot slot mag een visser, met behoud van voorgaande verbods- en gebodsbepalingen, maximaal vijf vissen onttrekken en vervoeren. Al die vissen moeten dood zijn, behalve paling.²⁹⁹

113. Belangrijkste overtreden artikels waarop in 2013, 2014 en 2015 door de ambtenaren van het ANB werd geformaliseerd.³⁰⁰

Belangrijkste overtreden artikels waarop door de ambtenaren van het ANB werd geformaliseerd	2013	2014	2015	Totaal
Art. 2 wet Riviervisserij (visrecht op bevaarbare waterlopen behoort aan de overheid)	48	55	/	103
Art. 4 wet Riviervisserij (vissen met max. 2 hengels)	17	33	32	82

²⁸⁹ Art. 9, 3° wet Riviervisserij.

²⁹⁰ Art. 7 besluit Riviervisserij.

²⁹¹ Art. 10 besluit Riviervisserij.

²⁹² Art. 11 besluit Riviervisserij.

²⁹³ Art. 12, §2 besluit Riviervisserij.

²⁹⁴ Nachtvisserij is het vissen tussen twee uur na het officiële uur van zonsondergang en twee uur voor het officiële uur van zonsopgang (art. 12, §1 besluit Riviervisserij).

²⁹⁵ Art. 12, §1 en §4 besluit Riviervisserij.

²⁹⁶ Art. 12, §3 besluit Riviervisserij.

²⁹⁷ Art. 12, §4 besluit Riviervisserij.

²⁹⁸ Art. 13, 6° besluit Riviervisserij.

²⁹⁹ Art. 15, §3, eerste lid, 2° besluit Riviervisserij; het mogen geen vissen zijn die zijn opgenomen in bijlage I en maximaal drie snoekbaarzen met een lengte van meer dan 15 cm.

³⁰⁰ AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS, *Handhavingsrapport 2013*, Brussel, ANB, 2013, 22-23; AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS, *Handhavingsrapport 2014*, Brussel, ANB, 2014, 11-12; AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS, *Handhavingsrapport 2015*, Brussel, ANB, 2015, 12-13;

Art. 7 wet Riviervisserij (vissen zonder visverlof)	55	87	132	274
Art. 12 wet Riviervisserij (vissen in gesloten tijd; verboden tuigen)	34	72	158	264
Art. 4 besluit Riviervisserij (voorwaarden visvergunning Beneden-Schelde)	/	17	16	33
Art. 12 besluit Riviervisserij (vissen in gesloten tijd, nachtvisserij)	/	41	113	154
Art. 13 besluit Riviervisserij (verboden vistuigen en viswijzen)	41	66	76	183

Tabel 2: Belangrijkste overtreden artikels waarop door de ambtenaren van het ANB werd geverbaliseerd in 2013, 2014 en 2015.

3. Bos

114. Wetgeving, toepassingsgebied en doelstelling. In het Boswetboek van 19 december 1954³⁰¹ stond de economische functie, m.n. houtproductie, centraal. Enkel de openbare bossen waren aan de regelgeving onderworpen.³⁰² Op 13 juni 1990 werd het Boswetboek vervangen door het Bosdecreet.³⁰³ Het is een modern decreet dat het bos overal, waar ook in Vlaanderen, wil beschermen.³⁰⁴ Ook de exploitatie van privébossen wordt geregeld. Het doel van het Bosdecreet is het behoud, de bescherming, het beheer, het herstel van de bossen en van hun natuurlijk milieu en de aanleg van de bossen.³⁰⁵ Het benadrukt dat het bos naast de houtproductie ook tal van andere functies kan vervullen: sociale, educatieve, wetenschappelijke, ecologische, organismebeschermende en milieubeschermende.³⁰⁶ Het Bosdecreet wordt onder meer uitgevoerd door het besluit van de Vlaamse regering van 5 december 2008 betreffende de toegankelijkheid van de bossen en de natuureservaten (hierna: Toegankelijkheidsbesluit).³⁰⁷

115. Begrip “bossen”. Bossen zijn de “grondoppervlakten waarvan de bomen en de houtachtige struikvegetaties het belangrijkste bestanddeel uitmaken, waartoe een eigen

³⁰¹ Wet 19 december 1854 betreffende de bossen (Boswetboek), *BS* 22 december 1854.

³⁰² B. VANHEUSDEN en G. VAN HOORICK, *Milieurecht in kortbestek*, Antwerpen/Cambridge, Intersentia, 2011, 289.

³⁰³ Decr.VI. 13 juni 1990 Bosdecreet, *BS* 28 september 1990.

³⁰⁴ B. VANHEUSDEN en G. VAN HOORICK, *Milieurecht in kortbestek*, Antwerpen/Cambridge, Intersentia, 2011, 289.

³⁰⁵ Art. 2 Bosdecreet.

³⁰⁶ Art. 5 Bosdecreet.

³⁰⁷ BVR 5 december 2008 betreffende de toegankelijkheid van de bossen en de natuureservaten, *BS* 4 februari 2009.

fauna en flora behoren en die één of meer functies vervullen”.³⁰⁸ De decreetgever heeft geen minimale oppervlakte voorzien. Er kan sprake zijn van een bos van zodra er drie bomen staan met of zonder struiken.³⁰⁹ Verder stelt het Bosdecreet een aantal oppervlakten met bossen gelijk³¹⁰ en sluit het onder meer fruitboomgaarden, tuinen en parken van het toepassingsgebied uit.³¹¹

116. *Bepalingen van toepassing op openbare en privébossen.* In de bossen en op de boswegen is geen enkele vorm van gemotoriseerd verkeer toegelaten, behalve om technische redenen zoals onderhoud en exploitatie, of wanneer dit verkeer noodzakelijk is voor het beheer en de bewaking, voor de veiligheid van de bezoekers en in door een toegankelijkheidsregeling of een bosbeheersplan vastgestelde bijzondere omstandigheden.³¹² Daarnaast is het in alle bossen verboden om werkzaamheden uit te voeren die wijzigingen van de fysische toestand voor gevolg hebben, tenzij na machtiging van het ANB of indien ze voorzien zijn in een goedgekeurd beheersplan.³¹³ Verder is ontbossing zonder stedenbouwkundige vergunning verboden.³¹⁴ Een vergunning kan slechts worden verleend voor de ontbossing met oog op handelingen van algemeen belang, voor de ontbossing of verkaveling in zones met bestemmingen woongebied of industriegebied in de ruime zin en zones die hiermee gelijk te stellen zijn, voor de ontbossing van de uitvoerbare delen in een niet-vervallen vergunde verkaveling en voor de ontbossing in functie van de instandhoudingsdoelstellingen voor speciale beschermingszones op voorwaarde dat de ontbossing is opgenomen in een goedgekeurd natuurbeheerplan.³¹⁵ Voor alle andere ontbossingen kan de Vlaamse regering een ontheffing toestaan van het verbod tot het verlenen van een stedenbouwkundige vergunning voor ontbossing.³¹⁶

³⁰⁸ Art. 3, §1 Bosdecreet.

³⁰⁹ B. VANHEUSDEN en G. VAN HOORICK, *Milieurecht in kortbestek*, Antwerpen/Cambridge, Intersentia, 2011, 290.

³¹⁰ Art. 3, §2 Bosdecreet.

³¹¹ Art. 3, §3 Bosdecreet.

³¹² Art. 14 Bosdecreet.

³¹³ Art. 90 Bosdecreet.

³¹⁴ Ontbossen is iedere handeling waardoor een bos geheel of gedeeltelijk verdwijnt en aan de grond een andere bestemming of gebruik wordt gegeven (art. 4, 15° Bosdecreet).

³¹⁵ Art. 90bis, §1, eerste lid Bosdecreet.

³¹⁶ Art. 90bis, §1, derde lid Bosdecreet.

Ook ingrijpende wijzigingen en beschadigingen van de bodem, de strooisel-, kruid-, of boomlaag zijn verboden behoudens machtiging van het ANB of in de gevallen en onder de voorwaarden voorzien in een goedgekeurd beheersplan.³¹⁷

Daarenboven is het, zonder toestemming van de eigenaar/bosbeheerder en machtiging van het ANB of zonder dat het bepaald is in het goedgekeurd beheersplan, verboden om de rust in het bos en van de bezoekers te verstoren³¹⁸. Hetzelfde geldt voor het verwijderen van het strooisel³¹⁹; het oprichten van keten, loodsen en andere constructies³²⁰; het achterlaten van resten, vuilnis en afval buiten de daartoe ter beschikking gestelde verzamelplaatsen³²¹; het beschadigen van bomen en het wegnemen, uitrukken of afsnijden van planten³²². Tot slot is het niet toegelaten om dieren te houden binnen omheiningen. In privébossen wordt het omzetten van bestaande bossen tot graasweide gelijkgesteld met ontbossing.³²³

117. Bepalingen van toepassing op privébossen. In privébossen geldt dat kappingen voorzien in een goedgekeurd beheersplan onmiddellijk mogen worden uitgevoerd en niet meldingsplichtig zijn.³²⁴ Als een kapping noodzakelijk is om veiligheidsredenen, dan moet de bosbeheerder de kapping en de motivering ervan ten laatste 24 uur na het aanvangen van de kapping schriftelijk meedelen aan het ANB.³²⁵ Indien dringend moet worden overgegaan tot kapping om sanitaire redenen, moet de kapping en de motivering ervan minstens veertien dagen voor het aanvangen van de kapping aan het ANB schriftelijk worden meegedeeld.³²⁶ Voor alle andere kappingen moet een machtiging worden gevraagd aan het ANB.³²⁷ Kappingen waarvoor noch een goedgekeurd beheersplan, noch een schriftelijke melding, noch een machtiging voorhanden is of die niet in overeenstemming zijn met de voorwaarden van de kapmachtiging, zijn verboden.³²⁸

³¹⁷ Art. 96 Bosdecreet.

³¹⁸ Art. 97, §1, 7° en art. 97, §2, 3° Bosdecreet.

³¹⁹ Art. 97, §1, 1° en art. 97, §2, 8° Bosdecreet.

³²⁰ Art. 97, §1, 5° en art. 97, §2, 1° Bosdecreet.

³²¹ Art. 97, §1, 8° en art. 97, §2, 4° Bosdecreet.

³²² Art. 97, §1, 10° en art. 97, §2, 5° Bosdecreet.

³²³ Art. 97, §1, 9° en art. 97, §2, 9° Bosdecreet.

³²⁴ Art. 81, eerste lid Bosdecreet.

³²⁵ E. DE PUE, L. LAVRYSEN en P. STRYCKERS, *Milieuzakboekje*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2016, 1056.

³²⁶ Art. 81, tweede lid Bosdecreet.

³²⁷ Art. 81, vierde lid Bosdecreet.

³²⁸ E. DE PUE, L. LAVRYSEN en P. STRYCKERS, *Milieuzakboekje*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2016, 1056.

118. *Bepalingen van toepassing op openbare bossen.* Het onrechtmatig toe-eigenen van openbare bossen of gedeelten ervan en het uitvoeren van en opdracht geven tot onrechtmatige kappingen, is verboden.³²⁹

119. *Toegankelijkheid.* Voor de uitoefening van risicovolle activiteiten is er steeds een machtiging vereist van het ANB en een toestemming van de beheerder.³³⁰ Een dergelijke machtiging is niet vereist voor de regelmatig verpachte visserij.³³¹ Indien er daarentegen geen sprake is van een regelmatig verpachte visserij, is de machtiging weer wel vereist. Verder moeten honden in bossen en natuureservaten aan de leiband worden gehouden. Bovendien mogen de honden de wegen niet verlaten, behoudens uitzonderingen.³³²

120. *Belangrijkste overtreden artikels waarop in 2013, 2014 en 2015 door de ambtenaren van het ANB werd geverbaliseerd.*³³³

Belangrijkste overtreden artikels waarop door de ambtenaren van het ANB werd geverbaliseerd	2013	2014	2015	Totaal
Art. 10 Bosdecreet (toegankelijkheid)	17	53	11	81
Art. 14 Bosdecreet (verbod gemotoriseerd verkeer)	16	39	25	80
Art. 81 Bosdecreet (kappen zonder machtiging)	25	49	12	86
Art. 90 Bosdecreet (vervreemding zonder machtiging/wijziging fysische toestand)	15	26	22	63
Art. 90bis Bosdecreet (ontbossing)	35	63	45	143
Art. 96 Bosdecreet (wijzigingen en beschadigingen bosbodem)	34	74	46	154
Art. 97 Bosdecreet (diverse beschermingsbepalingen)	69	112	81	262
Art. 3 Toegankelijkheidsbesluit (loslopende honden)	11	21	/	32

Tabel 3: *Belangrijkste overtreden artikels waarop door de ambtenaren van het ANB werd geverbaliseerd in 2013, 2014 en 2015.*

³²⁹ Art. 95 Bosdecreet.

³³⁰ Art. 2, §3, eerste lid Toegankelijkheidsbesluit.

³³¹ Art. 2, §1, 4° Toegankelijkheidsbesluit.

³³² Art. 3, eerste lid Toegankelijkheidsbesluit.

³³³ AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS, *Handhavingsrapport 2013*, Brussel, ANB, 2013, 22-23; AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS, *Handhavingsrapport 2014*, Brussel, ANB, 2014, 11-12; AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS, *Handhavingsrapport 2015*, Brussel, ANB, 2015, 12-13;

4. Natuurbehoud

121. *Wetgeving en toepassingsgebied.* De wet van 12 juli 1973 op het natuurbehoud (hierna: wet Natuurbehoud)³³⁴ was de eerste globaal uitgewerkte natuurbehoudswetgeving.³³⁵ De klemtoon lag voornamelijk op het natuurbehoud, zonder veel aandacht voor natuurontwikkeling-, herstel- en educatie. Ook een gebiedsgerichte benadering bleef uit. Met het Decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu (hierna: Natuurdecreet)³³⁶ kwam hier verandering in. De wet Natuurbehoud werd grotendeels vervangen door dit decreet, dat voortaan de materie van het natuurbehoud in het Vlaamse Gewest regelt. Het Natuurdecreet is een kaderdecreet met weinig rechtstreeks werkende bepalingen. Belangrijke uitvoeringsbesluiten zijn het besluit van de Vlaamse regering van 23 juli 1998 tot vaststelling van de nadere regels ter uitvoering van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu (hierna: Natuurbesluit)³³⁷ en het besluit van de Vlaamse regering van 15 mei 2009 met betrekking tot soortenbescherming en soortenbeheer (hierna: Soortenbesluit)^{338, 339}.

122. *Begrip “natuurbehoud”.* Onder natuurbehoud verstaat het Natuurdecreet “het instandhouden, herstellen en ontwikkelen van de natuur en het natuurlijk milieu door natuurbescherming, natuurontwikkeling en natuurbeheer en het streven naar een zo groot mogelijke biologische diversiteit in de natuur en naar een gunstige staat van instandhouding van habitats en soorten”.³⁴⁰

123. *Doelstelling.* De regelgeving inzake natuurbehoud en de vrijwaring van het natuurlijk milieu is gericht op “de bescherming, de ontwikkeling, het beheer en het herstel van de natuur en het natuurlijk milieu, op de handhaving of het herstel van de daartoe vereiste milieukwaliteit en op het scheppen van een zo breed mogelijk maatschappelijk draagvlak, waarbij educatie en voorlichting van de bevolking inzake natuurbehoud wordt gestimuleerd”.³⁴¹ Het natuurbeleid is gericht op “het nemen van alle maatregelen die nodig zijn voor de uitvoering van internationale overeenkomsten of verdragen betreffende het

³³⁴ Wet 12 juli 1973 op het natuurbehoud, *BS* 11 september 1973.

³³⁵ E. DE PUE, L. LAVRYSEN en P. STRYCKERS, *Milieuzakboekje*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2016, 909.

³³⁶ Decr. VI. 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, *BS* 10 januari 1998.

³³⁷ BVR 23 juli 1998 tot vaststelling van nadere regels ter uitvoering van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, *BS* 10 september 1998.

³³⁸ BVR 15 mei 2009 met betrekking tot soortenbescherming en soortenbeheer, *BS* 13 augustus 2009.

³³⁹ B. VANHEUSDEN en G. VAN HOORICK, *Milieurecht in kort bestek*, Antwerpen – Cambridge, Intersentia, 2011, 269-270.

³⁴⁰ Art. 2, 10° Natuurdecreet.

³⁴¹ Art. 6 Natuurdecreet; dit is een verdere uitwerking van de doelstellingen voorzien in het DABM.

natuurbehoud of van akten betreffende het natuurbehoud, met inbegrip van Europese richtlijnen, vastgesteld op grond van internationale verdragen”.³⁴² Deze maatregelen kunnen worden onderverdeeld in algemene of horizontale maatregelen (Hoofdstuk IV), gebiedsgerichte maatregelen (Hoofdstuk V) en soortgerichte maatregelen (Hoofdstuk VI).³⁴³

124. *Algemene of horizontale maatregelen.* Algemene of horizontale maatregelen beogen de bescherming van natuur en landschap in het algemeen en gelden voor het gehele grondgebied van het Vlaamse Gewest.³⁴⁴

Vooreerst bepaalt artikel 8 van het Natuurdecreet dat de Vlaamse regering alle nodige maatregelen moet treffen om het *standstill*-beginsel toe te passen zowel wat de kwaliteit als de kwantiteit van de natuur betreft. Verder formuleert artikel 14 van het Natuurdecreet een zorgplicht in hoofde van elke natuurlijke of rechtspersoon die manueel, met mechanische middelen of bestrijdingsmiddelen ingrijpt in de natuur. Deze zorgplicht vereist dat men alle redelijke maatregelen neemt om schade aan de natuur te voorkomen, te beperken of te herstellen. Daarnaast, maar voor deze masterproef minder van belang, bepaalt artikel 16 van het Natuurdecreet dat de vergunningverlenende overheid ervoor moet zorgen dat er geen vermijdbare schade aan de natuur kan ontstaan door de vergunning of toestemming te weigeren of door redelijkerwijze voorwaarden op te leggen om schade te voorkomen, te beperken of te herstellen. Dit is de zogenaamde natuurtoets. Tot slot schrijft artikel 13 van het Natuurdecreet voor dat de Vlaamse regering alle nodige maatregelen kan nemen voor het natuurbehoud ten behoeve van de bestaande natuur, ongeacht de bestemming van het betrokken gebied, evenals voor de instandhouding van het natuurlijk milieu binnen de groen-, park-, buffer- en bosgebieden. Deze maatregelen kunnen bepaalde activiteiten verbieden of aan een vergunningsplicht onderwerpen. De concrete uitwerking is te vinden in artikel 7 en 8 van het Natuurbesluit. De regeling komt erop neer dat het wijzigen van vegetaties en kleine landschapselementen³⁴⁵ hetzij verboden hetzij vergunningsplichtig is.

³⁴² Art. 7, eerste lid Natuurdecreet.

³⁴³ B. VANHEUSDEN en G. VAN HOORICK, *Milieurecht in kort bestek*, Antwerpen – Cambridge, Intersentia, 2011, 270.

³⁴⁴ *Ibid.*

³⁴⁵ Kleine landschapselementen zijn lijn- of puntvormige elementen met inbegrip van de bijhorende vegetaties waarvan het uitzicht, de structuur of de aard al dan niet het resultaat zijn van menselijk handelen, en die deel uitmaken van de natuur zoals: bermen, bomen, ... bronnen, dijken, graften, houtkanten, hagen, holle wegen, boomstamgaarden, perceelsrandbegroeiingen, sloten, struwelen, poelen, veedrinkputten en waterlopen (art. 2, 6° Natuurdecreet).

Zo is het wijzigen van holle wegen, graften, bronnen, vennen, heiden, moerassen, waterrijke gebieden en duinvegetaties altijd en overal verboden. Er geldt eveneens een verbod op het wijzigen van historisch permanente graslanden³⁴⁶ wanneer deze onder andere in volgende gebieden liggen: groengebieden, parkgebieden, buffergebieden en bosgebieden.³⁴⁷

Verder zijn volgende vegetatiewijzigingen afhankelijk gemaakt van het verkrijgen van een vergunning: het afbranden van een vegetatie; het met mechanische of chemische middelen vernietigen, beschadigen of doen afsterven van een vegetatie; het wijzigen van het reliëf met inbegrip van nivellering van het microreliëf en het rechtstreeks of onrechtstreeks wijzigen van de waterhuishouding door drainage, ontwatering, dichten alsook het wijzigen van het overstromingsregime van vegetatie.³⁴⁸ Deze vergunningsplicht geldt enkel binnen de groengebieden, de parkgebieden, de buffergebieden, de bosgebieden, de natuurontwikkelingsgebieden, de valleigebieden, de brongebieden, de agrarische gebieden met ecologisch belang of waarde, de agrarische gebieden met bijzondere waarde (en de met al deze gebieden vergelijkbare bestemmingsgebieden volgens de plannen van aanleg of de ruimtelijke uitvoeringsplannen), de speciale beschermingszones, de Ramsar-watergebieden en de beschermde duingebieden.³⁴⁹ Voor zover het wijzigen van historisch permanente graslanden niet verboden is, is het eveneens onderworpen aan een vergunningsplicht in de valleigebieden, brongebieden, natuurontwikkelingsgebieden, agrarische gebieden met ecologisch belang of agrarische gebieden met bijzondere waarde (en de met al deze gebieden vergelijkbare bestemmingsgebieden volgens de plannen van aanleg of de ruimtelijke uitvoeringsplannen) en binnen de perimeter van de gebieden afgebakend in uitvoering van internationale besluiten.³⁵⁰

Tot slot zijn volgende wijzigingen van kleine landschapselementen vergunningsplichtig: het rooien of verwijderen en het beschadigen van houtachtige beplantingen op weg-, waterweg of spoorwegbermen of op het talud van holle wegen, van houtachtige

³⁴⁶ Historisch permanent grasland is een halfnatuurlijke vegetatie bestaande uit grasland gekenmerkt door het langdurig grondgebruik als graasweide, hooiland of wisselweide met ofwel cultuurhistorische waarde, ofwel een soortenrijke vegetatie van kruiden en grassoorten waarbij het milieu wordt gekenmerkt door aanwezigheid van sloten, greppels, poelen, uitgesproken microreliëf, bronnen of kwelzones (art. 2, 5° Natuurdecreet).

³⁴⁷ Art. 7 Natuurbesluit.

³⁴⁸ Art. 8, §1, 1°-4° Natuurbesluit.

³⁴⁹ Art. 13, §4 Natuurdecreet; E. DE PUE, L. LAVRYSEN en P. STRYCKERS, *Milieuzakboekje*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2016, 997.

³⁵⁰ Art. 8, §1, 5° Natuurbesluit.

beplantingen langs waterlopen, dijken of taluds, van heggen, hagen, houtkanten, houtwallen, bomenrijen en hoogstamboomgaarden; het wijzigen van de vegetatie horende bij de kleine landschapselementen met inbegrip van het afbranden en het vernietigen, beschadigen of doen afsterven van de vegetatie met mechanische of chemische middelen van perceelsrandbegroeiing en sloten; en het uitgraven, verbreden, rechtekken, dichten van stilstaande waters, poelen of waterlopen.³⁵¹ Deze vergunningsplicht is beperkt tot de wijzigingen in dezelfde gebieden als voor vegetatiewijzigingen, de landschappelijk waardevolle agrarische gebieden, de agrarische gebieden (en de met al deze gebieden vergelijkbare bestemmingsgebieden volgens de plannen van aanleg of de ruimtelijke uitvoeringsplannen) en het IVON.³⁵²

125. *Gebiedsgerichte maatregelen.* De gebiedsgerichte maatregelen beogen het behoud van delen van natuur en landschap. De maatregelen zijn beperkt tot de natuurgerichte gebieden zoals het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN)³⁵³, de speciale beschermingszones³⁵⁴ en de natuurreservaten³⁵⁵. Deze gebieden overlappen elkaar vaak waardoor één gebied meerdere beschermingsstatuten kan hebben.³⁵⁶ Met oog op de dossierstudie is het enkel relevant melding te maken van de artikelen 25 en 35 van het Natuurdecreet. Overeenkomstig artikel 25, §3 is het, behoudens individuele ontheffing, verleend door het ANB of algemene ontheffing, verboden om in de GEN³⁵⁷ en de GENO³⁵⁸ onder andere de vegetatie te wijzigen, het reliëf van de bodem te wijzigen, werkzaamheden

³⁵¹ Art. 8, §2 Natuurbesluit.

³⁵² Art. 13, §4 en §5 Natuurdecreet.

³⁵³ Het Vlaams Ecologisch Netwerk is een samenhangend en georganiseerd geheel, van gebieden van de open ruimte waarin een specifiek beleid inzake het natuurbehoud, gebaseerd op de kenmerken en elementen van het natuurlijk milieu, de onderlinge samenhang tussen de gebieden van de open ruimte en de aanwezige en potentiële natuurwaarden wordt gevoerd (art. 17, §1 Natuurdecreet). Het omvat de GEN en de GENO.

³⁵⁴ Vogelrichtlijngebieden, aangeduid in toepassing van de Europese richtlijn over het behoud van de vogelstand (1979), en Habitatrichtlijngebieden, aangeduid in toepassing van de Europese richtlijn op de bescherming van habitats van zowel dieren als planten (1990).

³⁵⁵ Een Vlaams natuurreservaat is een beschermd gebied dat, na advies van de Mineraad, door de Vlaamse regering wordt aangewezen op gronden die het Vlaamse Gewest in eigendom of in huur heeft of die het daartoe ter beschikking worden gesteld (art. 33, eerste lid Natuurdecreet).

³⁵⁶ W. SOMERS (ed.), L. ANNAERT en W. VANCLEYNENBREUGEL, *Milieurecht voor beginners*, Brugge, die Keure, 2011, 172.

³⁵⁷ Grote Eenheden Natuur (GEN) zijn gebieden die hetzij natuurelementen over een oppervlakte van minstens de helft van het gebied bevatten hetzij gebieden waarin een specifiek natuurelement met hoge natuurkwaliteit aanwezig is (art. 17, §2, 1° Natuurdecreet).

³⁵⁸ Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling (GENO) zijn gebieden die één of meer van de volgende kenmerken vertonen: aanwezigheid van natuurelementen, verspreid over de oppervlakte van het gebied, waarvan de gezamenlijke oppervlakte echter kleiner kan zijn dan de helft van het gebied; aanwezigheid van belangrijke fauna- en floraelementen waarvan het voortbestaan moet worden ondersteund door de maatregelen inzake het grondgebruik; terreinen al dan niet door kunstmatige ingrepen tot stand gekomen, met belangrijke mogelijkheden voor natuurontwikkeling (art. 17, §2, 2° Natuurdecreet).

uit te voeren die rechtstreeks of onrechtstreeks het grondwaterpeil verlagen, alsook maatregelen te nemen die de bestaande ont- en afwatering versterken en de structuur van de waterlopen te wijzigen. Artikel 35, §2 bepaalt dat het binnen natuurresevaten verboden is om, behoudens ontheffing in het goedgekeurd beheersplan, constructies te plaatsen, planten of vegetatie op welke wijze ook te beschadigen of te vernietigen, werkzaamheden te verrichten die de aard van de grond, het uitzicht van het terrein en het hydrografisch net zou kunnen wijzigen, boven- of ondergrondse leidingen te leggen, het waterpeil te wijzigen en op kunstmatige wijze water te lozen.

126. *Soortgerichte maatregelen.* De soortgerichte maatregelen beogen de bescherming van individuele planten en dieren. Deze maatregelen zijn uitgewerkt in het Soortenbesluit. Dit besluit omvat verschillende luiken, maar de bespreking beperkt zich tot de verbods- en gebodsbepalingen ten aanzien van beschermde diersoorten en de bepalingen betreffende het houden van beschermde vogelsoorten in gevangenschap.

De beschermde soorten zijn de soorten waarbij categorie 1, 2 of 3 is aangekruist in bijlage 1.³⁵⁹ Tot categorie 2 behoren bijvoorbeeld fazanten, buizerds, merels, goudvinken, groenvinken, distelvinken, putters, Europese kanaries, kneuen, sijzen, barsijzen, geelgorzen, eksters en spreeuwen. Ten aanzien van de beschermde diersoorten geldt een verbod op het opzettelijk doden en het opzettelijk vangen.³⁶⁰ Ook verboden is het onder zich hebben, het vervoeren, het verhandelen of ruilen of het te koop of in ruil aanbieden van specimens of eieren van beschermde diersoorten.³⁶¹

Van deze verbodsbepalingen kan worden afgeweken voor de beschermde vogelsoorten die in het Vlaamse Gewest in gevangenschap zijn geboren en gekweekt of die afkomstig zijn uit een ander Belgisch Gewest of uit een andere lidstaat van de Europese Unie en er op een legale manier onder zich werden gehouden. Dit wordt aangetoond met specifieke merkingsmethoden. Voor de in het Vlaamse Gewest in gevangenschap geboren en gekweekte beschermde vogelsoorten, gebeurt dit aan de hand van een gesloten pootring.³⁶² Deze pootring moet aan een aantal voorwaarden voldoen. Het moet gaan om een niet-vernietbare, slijtvaste en naadloze ring, die voorzien is van een uniek merkteken. Het formaat van de ring moet zodanig zijn dat hij, nadat hij in de eerste levensdagen van de

³⁵⁹ Art. 9, eerste lid Soortenbesluit.

³⁶⁰ Art. 10, §1 Soortenbesluit.

³⁶¹ Art. 12 Soortenbesluit.

³⁶² Art. 41, §1 Soortenbesluit.

vogel is aangebracht, niet meer kan worden verwijderd van de poot zonder beschadiging of verandering wanneer de poot van de vogel zijn definitieve omvang heeft bereikt.³⁶³ Verder voorziet het Pootringenbesluit nog in bijkomende voorwaarden, gericht op de kenmerken en kwaliteit van de ring, om fraude te vermijden.³⁶⁴ Zo moeten de gesloten pootringen cilindervormig zijn en de beide openingen ervan moeten eenzelfde diameter bezitten.³⁶⁵ Tot slot zijn enkel de erkende vogelhouderverenigingen bevoegd om gesloten pootringen af te leveren.³⁶⁶ Deze pootringen zijn persoonlijk en de aanvragers mogen ze niet verhandelen, ruilen of ter beschikking stellen aan derden voor het ringen van vogels die niet door de aanvrager zelf gekweekt werden.³⁶⁷

Naast de voorgaande verbodsbepalingen ten aanzien van beschermde diersoorten regelt het Soortenbesluit eveneens de middelen, installaties en methoden voor het doden of vangen van in het wild levende dieren. Het is bijvoorbeeld verboden gebruik te maken van levende lokdieren, netten of vallen die qua werking of gebruik niet voldoende selectief zijn en van vergif en giftig of verdovend lokaas.³⁶⁸ Verder is het louter onder zich hebben van vogelvangstnetten, mistnetten en vogelvangkooien- en klemmen verboden.³⁶⁹

Tot slot voorziet bijlage 3 van het Soortenbesluit in afwijkingen van de bepalingen betreffende het doden, vangen en bezitten van beschermde diersoorten en de verboden middelen, installaties en methoden. De bestrijding van de in bijlage 3 vermelde soorten is in bepaalde periodes en onder welomschreven voorwaarden toegelaten. Eksters mogen bijvoorbeeld gevangen en gedood worden met behulp van trechervallen en Larsen-kooien op voorwaarde dat de vallen en kooien geen vlees of slachtafval als lokaas bevatten. Bovendien moeten de vallen en kooien dagelijks worden gecontroleerd en alle andere gevangen dieren dan de soorten waarvoor het gebruik van de vallen is toegestaan, worden dadelijk ter plekke in vrijheid gesteld. Daarnaast gelden ook nog andere voorwaarden.

³⁶³ Art. 42, eerste lid Soortenbesluit.

³⁶⁴ Art. 42, tweede lid Soortenbesluit; MB 7 mei 2011 tot vaststelling van de voorwaarden voor de kenmerken en de kwaliteit van pootringen voor vogels, *BS* 14 juni 2011.

³⁶⁵ Art. 2, §1, 4° Pootringenbesluit.

³⁶⁶ Art. 43, eerste lid Soortenbesluit.

³⁶⁷ Art. 44, eerste lid Soortenbesluit.

³⁶⁸ Art. 16, §1 Soortenbesluit; bijlage 2, A Soortenbesluit.

³⁶⁹ Art. 16, §3 Soortenbesluit; bijlage 2, C Soortenbesluit.

127. *Belangrijkste overtreden artikels waarop in 2013, 2014 en 2015 door de ambtenaren van het ANB werd geverbaliseerd.*³⁷⁰

Belangrijkste overtreden artikels waarop door de ambtenaren van het ANB werd geverbaliseerd	2013	2014	2015	Totaal
Art. 13 Natuurdecreet (wijziging van vegetatie of KLE zonder natuurvergunning)	101	114	78	293
Art. 14 Natuurdecreet (zorgplicht)	64	89	68	221
Art. 25 Natuurdecreet (diverse beschermingsbepalingen en GEN/GENO)	22	67	22	111
Art. 35 Natuurdecreet (toegankelijkheid/diverse beschermingsbepalingen)	10	25	/	35
Art. 7 Natuurbesluit (wijziging van bepaalde vegetaties en KLE's is verboden)	31	23	32	86
Art. 8 Natuurbesluit (vegetatiewijziging zonder vergunning)	68	58	54	180
Art. 9 Soortenbesluit (welke soorten zijn beschermd)	52	34	65	151
Art. 10 Soortenbesluit (doden of vangen beschermde dieren, vernielen beschermde plantensoorten)	67	55	96	218
Art. 16 Soortenbesluit (verboden middelen)	84	64	92	240
Art. 41 Soortenbesluit (ringverplichting voor in gevangenschap geboren vogels)	70	49	72	191
Art. 42 Soortenbesluit (ringnormen voor in gevangenschap geboren vogels)	39	26	44	109
Art. 43 Soortenbesluit (vogelringen worden enkel afgeleverd door erkende vogelhouderverenigingen)	21	11	13	45
Art. 44 Soortenbesluit (gebruik van vogelringen van een bepaald jaar beperkt tot het jaar van geboorte; ringen enkel voor persoonlijk gebruik)	23	10	20	53

Tabel 4: *Belangrijkste overtreden artikels waarop door de ambtenaren van het ANB werd geverbaliseerd in 2013, 2014 en 2015.*

³⁷⁰ AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS, *Handhavingsrapport 2013*, Brussel, ANB, 2013, 22-23; AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS, *Handhavingsrapport 2014*, Brussel, ANB, 2014, 11-12; AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS, *Handhavingsrapport 2015*, Brussel, ANB, 2015, 12-13;

C. In- en uitstroom

128. Tussen 1 januari 2015 en 30 juni 2016 kreeg de AMMC 2.960 processen-verbaal doorgestuurd, waarvan er 363 als prioritair en 2.597 als niet-prioritair werden geclassificeerd. Er dient rekening mee te worden gehouden dat een deel van deze processen-verbaal werd opgesteld in 2014 of eventueel in 2013³⁷¹, maar waarvan het parket in 2015 besliste de dossiers door te sturen naar de AMMC met het oog op het opleggen van een alternatieve bestuurlijke geldboete.³⁷²

129. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de processen-verbaal die de AMMC in de periode 1 januari 2015 – 30 juni 2016 heeft ontvangen van de verschillende handhavingsinstanties met betrekking tot milieubeheerrecht. Bijna 85% van die processen-verbaal werd opgesteld door het ANB. Verder kan worden vastgesteld dat bijna ¼ van het totale aantal van processen-verbaal die de AMMC in die periode heeft ontvangen betrekking heeft op milieubeheer.

PV's ontvangen door AMMC inzake milieubeheerrecht, per handhavingsactor	Prioritair	Niet- prioritair	Totaal
Federale politie	0	3	3
Lokale politie	5	38	43
ANB	111	478	589
Gemeentelijke en provinciale toezichthouders	0	2	2
Bijzondere veldwachters	0	60	60
Inspectie CITES FOD	0	2	2
Totaal	116	583	699

Tabel 5: Aantal processen-verbaal ontvangen door de AMMC in de periode 1 januari 2015 – 30 juni 2016, per handhavingsactor

130. In 2015 en de eerste helft van 2016 nam de AMMC 3.813 beslissingen, waarvan er 854 betrekking hadden op milieubeheermisdrijven. Tabel 6 geeft een overzicht van het aantal en de soort beslissingen die de AMMC in 2015 en de eerste helft van 2016 nam in

³⁷¹ Dit betreft één dossier waarvan het parket zijn beslissingstermijn heeft verlengd.

³⁷² VLAAMSE HOGE RAAD VOOR DE MILIEUHANDHAVING, *Milieuhandhavingsrapport 2015*, Brussel, VHRM, 2015, 120.

prioritaire en niet-prioritaire dossiers betreffende milieubeheerrecht. Hierbij dient een aantal opmerkingen in acht te worden genomen.

Vooreerst zijn de behandelde dossiers niet noodzakelijk gebaseerd op processen-verbaal die de AMMC in die periode heeft ontvangen. Sommige dossiers zijn immers nog het voorwerp van onderzoek (organiseren hoorzitting, wachten op aanvullende inlichtingen). In andere dossiers kan het zijn dat de AMMC de beboetingsprocedure alsnog heeft voortgezet na het verstrijken van de termijn gedurende welke de overtreder kon ingaan op de voorgestelde bestuurlijke transactie. Verder kan één proces-verbaal resulteren in meerdere beslissingen wanneer meerdere overtreders werden geformaliseerd. De AMMC nam in 2016 bijvoorbeeld 70 boetebeslissingen op grond van 52 prioritaire processen-verbaal inzake milieubeheerrecht. Ook zitten in de 403 beslissingen die een geldboete inhielden, tevens de boetes vervat die werden opgelegd nadat niet werd ingegaan op het bestuurlijk transactievoorstel. Zo deed de AMMC in 9 onderzochte boetedossiers eerst een voorstel tot betaling van een geldsom. Tot slot omvatten de 363 betaalde bestuurlijke transacties mogelijks ook betalingen van transacties voorgesteld in 2014.

Voor de periode 2015 en de eerste helft van 2016 kan worden vastgesteld dat de AMMC in 850 dossiers inzake milieubeheerrecht een beslissing heeft genomen, terwijl ze in diezelfde periode 699 dossiers ontving. Ze heeft dus meer dossiers afgehandeld dan dat ze er ontvangen heeft. De AMMC legde in 400 dossiers een alternatieve bestuurlijke geldboete op en in 87 dossiers besloot ze de overtreder niet bestuurlijk te beboeten. Bij 34 van de 400 opgelegde alternatieve bestuurlijke geldboeten werd een voordeelontneming opgelegd. Verder deed de AMMC in 363 dossiers een voorstel tot betaling van een geldsom en werd er in 265 gevallen ingegaan op het voorstel.

	Prioritair	Niet-prioritair	Totaal
Beslissing hield een geldboete in (met voordeelontneming)	49 (4)	351 (30)	400 (34)
Beslissing hield geen geldboete in	11	76	87
Voorgestelde (en betaalde) bestuurlijke transactie	44 (29)	319 (236)	363 (265)
Totaal	104	746	850

Tabel 6: Beslissingen genomen in het kader van milieubeheerrecht in de periode 1 januari 2015 – 30 juni 2016.

131. In het kader van milieubeheermisdrijven legde de AMMC in de periode 1 januari 2015 – 30 juni 2016 in totaal voor 437.253 euro aan alternatieve bestuurlijke geldboetes op. De hoogste alternatieve bestuurlijke geldboete bedroeg 15.125 euro.

132. In een dossier waarin een overtreder aarde en bouwafval had gestort, legde de afdeling een voordeelontneming van 40.000 euro op wegens het niet uitvoeren van het herstel en het vermogensvoordeel dat de overtreder daardoor had genoten. Dit was de hoogste voordeelontneming ooit in het kader van milieubeheerrecht, maar na gedeeltelijke vernietiging van de boetebeslissing moest de afdeling het bedrag herzien.³⁷³

³⁷³ In het arrest MHHC/M/1516/0155 (9 augustus 2016) werd de boetebeslissing gedeeltelijk vernietigd voor zover zij aan de overtreder een netto vermogensvoordeelontneming van 40.000 euro oplegt. Het Milieuhandhavingscollege oordeelde dat het voordeel niet permanent was verkregen aangezien de overtreder nog steeds kon overgaan tot herstel. De afdeling heeft een nieuwe voordeelontneming opgelegd ter waarde van de interest die de overtreder genoten had gedurende de periode waarin geen herstel werd uitgevoerd.

§2. Beslissing houdt een geldboete in

133. Onder deze paragraaf volgt een bespreking van de 49 beslissingen die een geldboete inhielden. Eerst overlopen we de structuur van de boetebeslissingen. Vervolgens gaan we per thema na op welke manier de beoordelingscriteria, zoals voorzien in artikel 16.4.29 DABM, meespelen bij het bepalen van de hoogte van het boetebedrag.

Hoewel de afdeling (het verstrijken van) de beslissingstermijn in haar boetebeslissingen onder “de omstandigheden” behandelt, behandelen wij het hier onder een afzonderlijke titel. Het behoort in se immers niet tot de omstandigheden waarin de feiten werden gepleegd of beëindigd, wel heeft het na de berekening van het boetebedrag een invloed op de hoogte ervan. Op basis van de datum van kennisgeving en de datum waarop de afdeling haar beslissing nam, berekenden we het aantal dagen waarmee de beslissingstermijn werd overschreden.

We sluiten de thematische bespreking telkens af met een overzicht van het onderling verband tussen de ernst, de frequentie, de omstandigheden en het overschrijden van de beslissingstermijn. Hier wordt duidelijk dat het uiteindelijke boetebedrag het resultaat is van de optelsom van voormelde elementen. De vermelde boetebedragen zijn de opgelegde geldboetes na vermeerdering met de opdecimen. In de onderzochte periode werden de geldboetes nog vermenigvuldigd met 6.

Na de thematische bespreking gaan we kort in op de 4 voordeelontnemingen die de afdeling in de onderzochte periode heeft opgelegd. We ronden af met een tussentijdse conclusie.

A. Structuur

134. De boetebeslissingen van de AMMC bestaan uit vier delen. Een eerste deel behandelt de procedurele antecedenten. Daarin staat de datum vermeld waarop het proces-verbaal door de verbalisant werd opgesteld, waarop het aan de procureur des Konings werd toegezonden en waarop deze het heeft ontvangen. Verder vermeldt de boetebeslissing de keuze van de procureur des Konings om het milieumisdrijf niet strafrechtelijk af te handelen en het met oog op bestuurlijke beboeting door te sturen naar de AMMC. Vervolgens geeft de afdeling aan op welke datum ze in kennis werd gesteld van deze beslissing en op welke datum ze de vermoedelijke overtreder op de hoogte bracht van haar voornemen om de bestuurlijke beboetingsprocedure op te starten. Het eerste deel wordt afgerond met de vermelding dat de vermoedelijke overtreder al of niet een schriftelijk

verweer of een aanvraag tot hoorzitting heeft ingediend. Als de afdeling bijkomende informatie heeft ontvangen van de verbalisanten, vermeldt ze dat ook in haar boetebeslissing.

135. Het tweede deel geeft een overzicht van de meest relevante feiten. In dit onderdeel wordt weergegeven wat de verbalisant heeft vastgesteld, of een bestuurlijke maatregel werd opgelegd en uitgevoerd, wat de overtreder of diens raadsman in het schriftelijk verweer heeft opgeworpen, met welke elementen de hoorzitting het schriftelijk verweer heeft aangevuld en of er al dan niet herstel heeft plaatsgevonden.

136. In het derde deel gaat de AMMC over tot de beoordeling van de feiten. Eerst bestudeert ze de toerekenbaarheid aan de overtreder door de toepasselijke regelgeving te overlopen en de mate waarin deze wordt geschonden en toegerekend kan worden aan de overtreder. De AMMC reageert in dit onderdeel tevens op de argumenten die in het schriftelijk verweer of op de hoorzitting werden opgeworpen en die betrekking hebben op het al dan niet bestaan van de schending en de toerekenbaarheid. Vervolgens bepaalt ze de hoogte van de boete waarbij ze afzonderlijk de ernst van de gepleegde feiten, de frequentie en de omstandigheden bespreekt. Voor wat de ernst van de feiten betreft, verwijst de AMMC naar de doelstelling van de geschonden regelgeving en licht ze toe waarom ze de feiten als voldoende ernstig beschouwt om te sanctioneren. Bij de bespreking van de frequentie geeft ze aan of het om een eenmalige schending gaat, dan wel of er reeds eerder klachten, waarschuwingen en/of vaststellingen van gelijkaardige feiten werden gedaan en of de overtreder reeds eerder werd beboet (recidive). Tot slot overloopt ze de verzachtende en verzwarende omstandigheden. Daarna volgt het dispositief, met de vermelding van het boetebedrag.

137. Het vierde deel omvat een aantal belangrijke mededelingen. In dit deel informeert de AMMC de overtreder over de mogelijkheid tot uitstel of spreading van betaling van de geldboete en over de mogelijkheid tot beroep.

B. Soorten en jacht

138. In de periode 1 januari 2015 – 30 juni 2016 nam de afdeling 15 beslissingen op basis van 17 prioritaire processen-verbaal betreffende jacht en/of soorten. In twee dossiers was de beslissing telkens gebaseerd op 2 processen-verbaal, opgesteld ten laste van de beboete overtreder. In één dossier hadden de verbalisanten zelfs 3 processen-verbaal opgesteld lastens eenzelfde overtreder. Drie andere beslissingen werden genomen op grond

van 1 proces-verbaal. Tot slot, besloot de afdeling in vier dossiers om geen bestuurlijke geldboete op te leggen.³⁷⁴

1. De ernst van de feiten

139. Om aan te geven dat de feiten voldoende ernstig zijn voor bestuurlijke beboeting, verwijst de afdeling in eerste instantie naar de doelstelling van de geschonden regelgeving.

Inzake jacht overweegt ze dat *“de regelgeving inzake jacht ertoe strekt om de jacht veilig en duurzaam te maken, met respect voor mens, dier en leefmilieu; dat daarom de jacht aan strenge regels wordt onderworpen”*³⁷⁵ en dat *“bovenvermelde regelgeving gericht is op het verstandig aanwenden van wildsoorten en hun leefgebieden en dat om hieraan tegemoet te komen er voor elke categorie, soort, type of geslacht van wild en voor elke jacht- en bestrijdingswijze regels worden vastgesteld”*.³⁷⁶

In dossiers betreffende de schending van de regelgeving inzake soortenbescherming, neemt de afdeling in overweging dat *“het Soortenbesluit tot stand gekomen is om kwetsbare soorten te beschermen; dat deze regelgeving een goede biodiversiteit nastreeft; dat een doordacht soortenbeleid hiertoe bijdraagt; dat dit een gedeelde verantwoordelijkheid meebrengt voor zowel de overheid als de vogelliefhebber om zowel het vogelbestand als de vogelliefhebberij voor de komende generaties te vrijwaren”*. Verder overweegt ze dat *“het Soortenbesluit kadert in nationale en internationale overeenkomsten; dat het Soortenbesluit een omzetting is van de Europese Vogel- en Habitatrictlijnen die streven naar de instandhouding en het herstel van alle vogelsoorten in Europa en de natuurlijke habitats en de wilde fauna en flora in de verschillende lidstaten. Overwegende dat deze Vogel- en Habitatrictlijnen, naast het gebiedsgerichte uitgangspunt door het afbakenen van speciale beschermingszones, als tweede pijler de rechtstreekse soortenbescherming hebben; dat centraal hierin een reeks verbodsbepalingen staan die de lidstaten moeten opleggen ten aanzien van een aantal handelingen met betrekking tot bepaalde soorten, zowel specimens van die soorten, als hun nest-, rust- en voortplantingsplaatsen”*.

³⁷⁴ Zie *infra*, randnrs. 253 en 257.

³⁷⁵ Beslissing 13/AMMC/1098-M/SM – 14/AMMC/1300-M/SM, 31 maart 2015; beslissing 13/AMMC/701-M/SM, 24 augustus 2015; beslissing 13/AMMC/278-M/PC/TR – 13/AMMC/1509-M/PC/TR, 2 december 2015; beslissing 13-AMMC-380-M, 18 februari 2016, beslissing 13-AMMC-604-M, 30 maart 2016.

³⁷⁶ Beslissing 13/AMMC/1098-M/SM – 14/AMMC/1300-M/SM, 31 maart 2015; beslissing 13/AMMC/701-M/SM, 24 augustus 2015; beslissing 13-AMMC-380-M, 18 februari 2016, beslissing 13-AMMC-604-M, 30 maart 2016.

In dossiers waarin beschermde vogels opzettelijk worden gevangen, benadrukt de afdeling dat het doel van de verbodsbepalingen erin bestaat om specimens van de beschermde soorten te vrijwaren van vernietigende of verstorende handelingen. De overtreders die illegaal beschermde vogels in hun bezit hadden, worden er bovendien aan herinnerd “*dat het ringen van vogels geboren en gekweekt in gevangenschap noodzakelijk is om deze te onderscheiden van vogels geboren in het wild*”. Verder geeft de afdeling ook aan dat het verbod om beschermde soorten in het bezit te hebben tot doel heeft om de in het wild levende specimens van beschermde soorten uit het eigendoms- en handelscircuit te houden. Daarenboven beschouwt ze het frauderen van ringen als een bewuste daad die erop gericht is om illegale beschermde vogels in het handels- en/of eigendoms-circuit te brengen.

Tot slot verantwoordt ook de potentiële verstoring van een goed wildbeheer en natuurbehoud³⁷⁷ en het feit dat de veiligheid mogelijks in gevaar werd gebracht, het opleggen van een bestuurlijke geldboete.³⁷⁸

140. Na het overlopen van voormelde doelstellingen, behandelt de afdeling de concrete feiten en de mate waarin de overtreder de regelgeving geschonden heeft. Per geschonden wetsbepaling, hanteert de afdeling een forfaitair bedrag dat verder verhoogd wordt naarmate de ernst van de feiten toeneemt.

141. Voor het opzettelijk vangen van beschermde vogels (schending artikel 10 Soortenbesluit) werd intern in een forfaitair bedrag voorzien. Dit bedrag ligt logischerwijze hoger voor het doden van vogels dan voor het vangen van vogels. Daarbovenop komt een forfait per ingerichte vogelvangstplaats. Bij een tweede vogelvangstplaats, telt de afdeling slechts 50% van dit forfait bij het boetebedrag. Door de in Bijlage 3 van het Soortenbesluit opgelegde voorwaarden niet na te leven, wordt artikel 10 van het Soortenbesluit eveneens geschonden.³⁷⁹ Indien de overtreder één voorwaarde niet naleeft, verhoogt de afdeling het boetebedrag met een forfait. Het niet naleven van een tweede en derde voorwaarde wordt

³⁷⁷ Beslissing 13/AMMC/1098-M/SM – 14/AMMC/1300-M/SM, 31 maart 2015; beslissing 13/AMMC/701-M/SM, 24 augustus 2015; beslissing 13-AMMC-380-M, 18 februari 2016; beslissing 13/AMMC/278-M/PC/TR – 13/AMMC/1509-M/PC/TR, 2 december 2015; beslissing 13-AMMC-604-M, 30 maart 2016.

³⁷⁸ Beslissing 13/AMMC/1098-M/SM – 14/AMMC/1300-M/SM, 31 maart 2015; beslissing 13/AMMC/278-M/PC/TR – 13/AMMC/1509-M/PC/TR, 2 december 2015; beslissing 13-AMMC-604-M, 30 maart 2016.

³⁷⁹ Bijlage 3 bij het Soortenbesluit bepaalt dat, in afwijking van artikel 10 Soortenbesluit, in het kader van bestrijding, eksters gevangen en gedood mogen worden met behulp van Larsen-kooien. Het gebruik van deze kooien is aan voorwaarden onderworpen. Zo mogen ze bijvoorbeeld geen vlees of slachtafval als lokaas bevatten, moeten ze dagelijks gecontroleerd worden en moeten ze voorzien zijn van een weersbestendig plaatje waarop een aantal gegevens vermeld staan. Als de gebruikte kooien niet aan deze voorwaarden voldoen, dan is er sprake van een verboden gebruik en dus ook van een schending van het verbod op het vangen of doden van beschermde vogels.

telkens voor 50% van het forfait in rekening gebracht. Als een overtreder drie voorwaarden niet heeft nageleefd, past de afdeling het forfait dus voor 200% toe.³⁸⁰

142. Voor het illegaal bezit van beschermde vogelsoorten (schending artikel 12 Soortenbesluit) komt bovenop het forfaitair bedrag voor de wetschending een vast bedrag per vogel die de overtreder illegaal onder zich houdt. Iedereen behoort te weten dat vogels een pootring moeten dragen, maar een leek zal niet altijd zien of de pootring gemanipuleerd werd waardoor de vogels met een gemanipuleerde pootring mogelijks een hogere marktwaarde hebben. Dit vertaalt zich ook in het verschillend forfait dat de afdeling voorziet voor beide vormen van illegaal bezit. Verder houdt de afdeling ook rekening met de zeldzaamheid van de vogelsoort.³⁸¹ Per zeldzame vogel telt ze er een vast bedrag bij, afhankelijk van de graad van zeldzaamheid.³⁸²

143. Voor het bezit en gebruik van verboden middelen (schending artikel 16, §1 of §3 Soortenbesluit) hanteert de afdeling per type tuig een forfait. De selectiviteit en de schadelijkheid van het tuig hebben een invloed op het toegepaste forfait.³⁸³ De afdeling maakt verder een onderscheid tussen de (recent) gebruikte en niet-gebruikte middelen. Voor de (recent) gebruikte middelen is het forfait afhankelijk van het type tuig. Voor de oude en niet-gebruikte middelen past de afdeling een forfait van 24 euro toe, dat niet verschilt naargelang het type tuig aangezien ervan uit wordt gegaan dat ze niet gebruikt zijn geweest en dus ook geen impact hebben gehad op het leefmilieu.³⁸⁴

144. Voor het zelf actief manipuleren van pootringen (schending artikel 41 en 42 Soortenbesluit) komt bovenop het basisbedrag een forfait. Fraude wordt enkel toegerekend indien diverse elementen (fraudeermateriaal, grote hoeveelheden pootringen, verklaring overtreder) in die richting wijzen. Als blijkt dat dit zelfs op grootschalige wijze gebeurt, dan zullen de dossierbehandelaars onderling bespreken welk bedrag passend is.³⁸⁵

³⁸⁰ Interview met DRIES WOUTERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving) en TINE RENDERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving), 18 april 2017.

³⁸¹ SPEC 1, SPEC 2, SPEC 3 en Rode Lijsten.

³⁸² Interview met DRIES WOUTERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving) en TINE RENDERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving), 18 april 2017.

³⁸³ Het bezit (en gebruik) van vogel- en veerklemmen wordt streng beboet aangezien deze de dood van de vogels tot gevolg hebben. Verder treedt de afdeling ook streng op ten aanzien van het bezit (en gebruik) van mist- of slagnetten aangezien deze tuigen niet selectief zijn en op grote schaal kunnen worden gebruikt. Het forfait voor inloopkooien, klepkooien en molenkooien ligt lager. Voor een ingerichte vogelvangstplaats hanteert de afdeling dan weer wel een hoger forfait.

³⁸⁴ Interview met DRIES WOUTERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving) en TINE RENDERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving), 18 april 2017.

³⁸⁵ *Ibid.*

145. Voor het ter beschikking stellen van pootringen aan derden (schending artikelen 43 en 44 Soortenbesluit) verhoogt de afdeling het basisbedrag voor de schending met een vast bedrag per grootorde van 100 pootringen. Deze schending zal zelden of nooit alleen staan. Veelal ontdekken de verbalisanten dit milieumisdrijf bij de huiszoeking.³⁸⁶

2. De frequentie

146. Als gevolg van de toepassing van het criterium frequentie, werd de geldboete in vier dossiers verhoogd. In een eerste beslissing baseerde de afdeling zich op drie processen-verbaal waarin vaststellingen werden gedaan betreffende het bezit en gebruik van illegale vangstconstructies. Deze drie processen-verbaal hadden betrekking op gelijkaardige feiten waardoor het criterium frequentie aanleiding gaf tot een hogere geldboete.³⁸⁷ In een ander dossier werden er in het verleden reeds 3 processen-verbaal ten laste van de overtreder opgesteld voor dezelfde feiten als deze die het voorwerp uitmaakten van de boetebeslissing. Bovendien verklaarde de overtreder dat hij vroeger aan vogelvangst deed met behulp van mistnetten.³⁸⁸

Verder hield de afdeling rekening met het criterium frequentie toen bleek dat een overtreder al enkele jaren ringen bestelde met oog op het doorgeven ervan aan derden.³⁸⁹ Ook een andere overtreder die meermaals en gedurende geruime tijd overging tot het wederrechtelijk afleveren van ringen, kreeg een hogere geldboete opgelegd.³⁹⁰

147. In de 7 andere dossiers gaf het criterium frequentie geen aanleiding tot een hogere geldboete. In één dossier kwam de afdeling nochtans tot de vaststelling dat het geen eenmalige schending betrof. De overtreder verklaarde zelf dat hij in 2004 al een boete had ontvangen voor het vangen van vogels met behulp van een mistnet. Daarnaast werd in 2007 jegens hem een proces-verbaal opgesteld wegens illegale vogelvangst. De AMMC oordeelde echter dat deze feiten geen aanleiding geven tot een hogere geldboete aangezien het Soortenbesluit pas in 2009 in werking is getreden.³⁹¹ In twee andere dossiers waarin de afdeling telkens haar besluit nam op basis van twee processen-verbaal, hield ze evenmin

³⁸⁶ *Ibid.*

³⁸⁷ Beslissing 13-AMMC-380-M, 18 februari 2016.

³⁸⁸ Beslissing 13-AMMC-1416-M, 18 december 2015.

³⁸⁹ Beslissing 14-AMMC-15-M, 24 mei 2016.

³⁹⁰ Beslissing 14-AMMC-16-M, 20 juli 2016.

³⁹¹ Beslissing 14-AMMC-38-M,

rekening met het criterium frequentie omdat de vaststellingen in de twee onderscheiden processen-verbaal eenmalige schendingen betroffen.³⁹²

3. De omstandigheden

148. Wat de omstandigheden betreft, gaven regularisatie en herstel van de illegale toestand aanleiding tot een lagere geldboete. Te denken valt aan het verwijderen van de jachtkansels³⁹³, het afbreken en verwijderen van de fazantenvolière³⁹⁴ en het melden van de exacte locatie van de trechters³⁹⁵. Deze omstandigheden kunnen tot 35% in rekening worden gebracht.³⁹⁶

149. Vier overtreders gaven vrijwillig hun toestemming tot huiszoeking.³⁹⁷ Deze huiszoekingen hebben mede geleid tot het vaststellen van de onderzochte milieumisdrijven waardoor de AMMC het basisbedrag met 10% verminderde.³⁹⁸

150. In één dossier kwam de financiële draagkracht van de overtreder ter sprake. De AMMC overwoog dat *“de bestuurlijke geldboete punitief van aard is en dat redelijkerwijze moet worden aangenomen dat de vereiste dat er geen kennelijke wanverhouding mag bestaan tussen de feiten enerzijds en de boete anderzijds, een proportionaliteitsverplichting oplegt waar de financiële draagkracht bij het afwegen van de mate waarin de boete de overtreder pijn berokkent, ook een rol speelt”*. De AMMC had hieromtrent informatie opgevraagd, maar de overtreder had nagelaten hiervoor iets over te maken. De afdeling kwam dan ook tot de vaststelling dat het niet mogelijk was om voormelde proportionaliteitsbeoordeling te maken.³⁹⁹

Opdat de afdeling rekening kan houden met de beperkte financiële draagkracht van de overtreder, moet deze een recent aanslagbiljet of een leefloonattest overmaken. Binnen de dienst wordt de armoedegrens met een bepaald percentage verhoogd. Indien de overtreder hieronder valt, wordt er 25% van het boetebedrag afgehouden. Als gevolg van de

³⁹² Beslissing 13/AMMC/1098-M/SM – 14/AMMC/1300-M/SM, 31 maart 2015; beslissing 13/AMMC/278-M/PC/TR – 13/AMMC/1509-M/PC/TR, 2 december 2015.

³⁹³ Beslissing 13/AMMC/1098-M/SM – 14/AMMC/1300-M/SM, 31 maart 2015.

³⁹⁴ Beslissing 13/AMMC/278-M/PC/TR – 13/AMMC/1509-M/PC/TR, 2 december 2015.

³⁹⁵ Beslissing 13/AMMC/1127-M/JA/il, 25 november 2015.

³⁹⁶ Interview met DRIES WOUTERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving) en TINE RENDERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving), 18 april 2017.

³⁹⁷ Beslissing 13-AMMC-604-M, 30 maart 2016; beslissing 14-AMMC-38-M, 27 mei 2016; beslissing 13/AMMC/1409-M/JA/il, 20 november 2015; beslissing 13-AMMC-1416-M, 18 december 2015.

³⁹⁸ Interview met DRIES WOUTERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving) en TINE RENDERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving), 18 april 2017.

³⁹⁹ Beslissing 13/AMMC/278-M/PC/TR – 13/AMMC/1509-M/PC/TR, 2 december 2015.

rechtspraak van het Milieuhandavingscollege moet de afdeling ook zelf documenten opvragen indien het dossier voldoende indicaties bevat die wijzen op een beperkte financiële draagkracht.⁴⁰⁰

151. Het geheel van omstandigheden kan aanleiding geven tot een vermindering van het boetebedrag met 10 tot 60%. Dit geldt ook voor de dossiers inzake de vis-, bos- en natuurschendingen. De mate waarin regularisatie en herstel wordt meegenomen, is sterk afhankelijk van de dossiergegevens.⁴⁰¹

152. Tot slot, hoewel dat in de dossierstudie niet aan bod kwam, neemt de afdeling Milieuhandhaving het toedienen van (extra) leed aan dieren en de slechte conditie van de beschermde soorten als verzwarende omstandigheid mee in haar beoordeling. Op het forfaitair bedrag van de vogels wordt een percentage berekend waarmee de afdeling het boetebedrag verhoogt. Het komt echter niet vaak voor dat de vogels in slechte staat zijn aangezien de feiten hoofdzakelijk worden gepleegd door vogelliefhebbers die er goed zorg voor dragen.⁴⁰²

4. De beslissingstermijn

153. Met uitzondering van één dossier, werd de beslissingstermijn van 180 dagen telkens overschreden. In het enige dossier waarin dit niet het geval was, geldt de uitzondering slechts gedeeltelijk. Het betrof een dossier waarin twee processen-verbaal werden behandeld. De kennisgeving van de opstart van de bestuurlijke beboetingsprocedure gebeurde op verschillende data waardoor in het ene geval wel tijdig een beslissing werd genomen en in het andere geval de termijn werd overschreden met 332 dagen. Ondanks de overschrijding van de beslissingstermijn na de eerste kennisgeving, verlaagde de AMMC de geldboete niet met één vijfde.⁴⁰³

154. In een ander dossier waarin eveneens twee processen-verbaal werden behandeld, hield de AMMC slechts gedeeltelijk rekening met het overschrijden van de beslissingstermijn. De kennisgeving gebeurde opnieuw op twee verschillende data, maar ditmaal werd in beide gevallen de beslissingstermijn overschreden met respectievelijk 793 dagen en 205 dagen. De AMMC was van oordeel dat de beslissingstermijn na de tweede

⁴⁰⁰ Interview met DRIES WOUTERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving) en TINE RENDERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving), 18 april 2017.

⁴⁰¹ *Ibid.*

⁴⁰² Interview met DRIES WOUTERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving) en TINE RENDERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving), 18 april 2017.

⁴⁰³ Beslissing 13/AMMC/1098-M/SM – 14/AMMC/1300-M/SM, 31 maart 2015.

kennisgeving weliswaar overschreden was, maar dat dit niet gold voor de redelijke termijn. Ze hield bijgevolg enkel rekening met het verstrijken van de beslissingstermijn na de eerste kennisgeving.⁴⁰⁴

155. In alle andere gevallen overschreed de AMMC de termijn met ten minste 548 dagen. Ze was telkens van oordeel dat de feiten voldoende ernstig waren om alsnog een bestuurlijke geldboete op te leggen. Rekening houdend met de termijn die verstreken was sedert de start van de bestuurlijke boeteprocedure, verlaagde ze de boetebedragen met één vijfde.

5. Het onderling verband

156. Een eerste overtreder kreeg een geldboete van 660 euro. De verbalisant had vastgesteld dat de betrokkene zich met een jachtwapen op een jachtkansel bevond, dat op minder dan 100 meter lag van een terrein waarvan het jachtrecht aan een derde toebehoorde. Bovendien werd in een tweede proces-verbaal vastgesteld dat de overtreder aan het jagen was op het jachtterrein van diezelfde derde, zonder diens toestemming. Bij het bepalen van de hoogte van het boetebedrag hield de afdeling rekening met het gerealiseerde herstel door het verwijderen van de jachtkansels.⁴⁰⁵

157. In een ander dossier legde de AMMC een geldboete van 396 euro op. De beboete overtreder had een trechtersval vangklaar opgesteld met dode houtduiven en brood als lokaas. De val werd niet dagelijks gecontroleerd en bovendien werden de door het Soortenbesluit vereiste meldingsvoorwaarden niet nageleefd. De melding van de exacte locatie van de trechtersval, alsook het verstrijken van de beslissingstermijn gaven uiteindelijk aanleiding tot een lagere geldboete.⁴⁰⁶

158. Het boetebedrag was hoger voor de overtreder die gebruik had gemaakt van een Larsen-kooi die 4 dode eksters bevatte en twee kastvallen die niet voorzien waren van een vrije opening en een ondoorzichtige bovenkant. De afdeling legde een geldboete van 576 euro op, na verlaging met één vijfde als gevolg van het verstrijken van de beslissingstermijn.⁴⁰⁷

⁴⁰⁴ Beslissing 13-AMMC-380-M, 18 februari 2016.

⁴⁰⁵ Beslissing 13/AMMC/1098-M/SM – 14/AMMC/1300-M/SM, 31 maart 2015.

⁴⁰⁶ Beslissing 13/AMMC/1127-M/JA/il, 25 november 2015.

⁴⁰⁷ Beslissing 13/AMMC/701-M/SM, 24 augustus 2015.

159. Een andere overtreder was in het bezit van een klapnet, een vogelklem, een veerklem en giftige stoffen. Bovendien maakte hij gebruik van caïdolie. De AMMC beboette de overtreder met 612 euro. In het voordeel van de overtreder hield de afdeling rekening met het feit dat niet werd vastgesteld dat de middelen recent werden gebruikt. Verder gaven de vrijwillige toestemming tot huiszoeking en het verstrijken van de beslissingstermijn aanleiding tot een lagere geldboete.⁴⁰⁸

160. Nog een andere overtreder was in het bezit van 12 beschermde vogels, waarvan 2 zonder pootring en 10 met een gemanipuleerde pootring.⁴⁰⁹ Daarnaast had hij een mistnet opgehangen met de bedoeling distelvinken te vangen. De overtreder werd beboet met 1.020 euro. Bepalend waren het gebruik van het mistnet, het frauderen met de pootringen, het aantal beschermde vogels dat de overtreder onder zich hield, de slechte overlevingsstatus van goudvinken en kneuen, de vrijwillige toestemming tot huiszoeking en het verstrijken van de beslissingstermijn.⁴¹⁰

161. In een gelijkaardig dossier legde de AMMC een geldboete van 1.182 euro op. De overtreder was in het bezit van 5 lokkooien, 2 mistnetten, 2 molenkooien en 1 klapnet. De lokkooien, 1 mistnet, 1 molenkooi en 1 klapnet stonden bovendien vangklaar opgesteld. Daarnaast was de overtreder in het bezit van 12 ongeringde beschermde vogels.⁴¹¹ De overtreder erkende ook dat hij aan illegale vogelvangst deed. Bij het bepalen van de hoogte van het boetebedrag hield de afdeling rekening met het aantal verboden middelen en illegale vogels dat de overtreder onder zich hield⁴¹², de slechte overlevingsstatus van kneuen⁴¹³, het feit dat 8 verboden middelen vangklaar stonden opgesteld⁴¹⁴ en de aanwezigheid van lokvogels in de lokkooien. In verband met de 2 andere verboden middelen werd in het voordeel van de overtreder aangenomen dat deze niet (recent) werden

⁴⁰⁸ Beslissing 13-AMMC-604-M, 30 maart 2016.

⁴⁰⁹ Zonder pootring: 2 goudvinken; gemanipuleerde pootring: 2 sijzen, 4 barmsijzen, 2 distelvinken, 1 kneu en 1 Europese kanarie.

⁴¹⁰ Beslissing 14-AMMC-38-M, 27 mei 2016.

⁴¹¹ 3 kneuen, 4 sijzen, 3 putters, 1 Europese kanarie en 1 barmsijs.

⁴¹² 12 ongeringde vogels (€444).

⁴¹³ 3 vogels met extra beschermd statuut, nl. SPEC 2 (3 x €72 = €216).

⁴¹⁴ 1 gebruikt mistnet (€96), 5 gebruikte lokkooien (5 x €48 = € 240), 1 gebruikte molenkooi (€48) en 1 gebruikt klapnet (€72).

gebruikt.⁴¹⁵ Tot slot hadden de vrijwillige toestemming tot huiszoeking⁴¹⁶ en het verstrijken van de beslissingstermijn⁴¹⁷ een boeteverlagend effect.⁴¹⁸

162. Een andere overtreder had maar liefst 42 beschermde vogels in zijn bezit, waarvan 25 vogels een gemanipuleerde pootring droegen en de overige ongeringd waren.⁴¹⁹ Verder erkende de overtreder dat hij een vogelvangstplaats had ingericht voor het vangen van spreeuwen. Bovendien bezat hij 7 lokkooien, 6 mistnetten en 2 slagnetjes. De overtreder kreeg een geldboete van 3.492 euro. Dit bedrag ligt hoger dan in het bovenvermelde dossier, voornamelijk doordat er een ingerichte vogelvangstplaats werd aangetroffen, doordat er gefraudeerd werd met de pootringen, door het groot aantal beschermde vogels dat de overtreder onder zich hield en doordat de overtreder reeds driemaal geverbaliseerd werd wegens dezelfde feiten. Daarnaast leidden ook de slechte overlevingsstatus van de kneuen, geelgorzen en goudvinken en het aantal verboden middelen tot een hogere geldboete. De afdeling hield wel rekening met het feit dat de mistnetten en slagnetjes niet (recent) werden gebruikt. Ook nam ze de vrijwillige toestemming tot huiszoeking en het verstrijken van de beslissingstermijn mee bij het opleggen van de bestuurlijke geldboete.⁴²⁰

163. De afdeling legde verder nog een geldboete van 4.254 euro op. In het desbetreffende dossier werden drie processen-verbaal opgesteld jegens de overtreder wegens het gebruik van meerdere vangconstructies. Twee processen-verbaal meldden tevens het gebruik van levende lokdieren. Uit het verweerschrift en het verhoor bleek dat de vangconstructies bedoeld waren om de door de overtreder uitgezette fazanten terug te vangen. Verder was de overtreder in het bezit van veerklemmen. De afdeling hield rekening met het bezit van minstens 7 vangconstructies en een inloopconstructie, het gebruik van levende lokvogels, alsook met het feit dat de overtreder 3 veerklemmen onder zich hield en gebruik had gemaakt van levende lokdieren. Het criterium frequentie gaf eveneens aanleiding tot een hogere geldboete. Met betrekking tot de vangconstructies en de veerklemmen hield de AMMC er evenwel rekening mee dat drie vangconstructies en de drie veerklemmen niet

⁴¹⁵ 1 niet gebruikt mistnet (€24) en 1 niet gebruikte molenkooi (€24).

⁴¹⁶ 10% van 1.644 basisbedrag na ernst = €1.480.

⁴¹⁷ 20% van 1.480 = €1.184.

⁴¹⁸ Beslissing 13/AMMC/1409-M/JA/il, 20 november 2015.

⁴¹⁹ 2 vinken, 21 putters, 2 geelgorzen, 3 groenvinken, 6 barmstijzen, 5 sijzen, 1 goudvink, 1 kneu en 1 Europese kanarie; het proces-verbaal maakt geen melding van welke vogels ongeringd waren en welke een gemanipuleerde pootring droegen.

⁴²⁰ Beslissing 13-AMMC-1416-M, 18 december 2015.

vangklaar stonden opgesteld. Tot slot werd de overschrijding van de beslissingstermijn slechts gedeeltelijk in aanmerking genomen.⁴²¹

164. In een ander dossier werden eveneens twee processen-verbaal samen behandeld. Wat het eerste proces-verbaal betreft, stelde de AMMC vast dat een alternatieve bestuurlijke geldboete kon worden opgelegd wegens het bezit van 3 veerklemmen, 7 stroppen en caïdolie. Op basis van het tweede proces-verbaal oordeelde de AMMC dat het vervoeren van levende fazanten, het in bezit hebben van 140 ongeringde fazanten en het oprichten van een volière in het bos vaststaat in hoofde van de overtreder. Voor deze milieumisdrijven werd de overtreder beboet met 4.626 euro. De afdeling hield daarbij rekening met het grote aantal fazanten en het bezit van verboden jachtmiddelen. In het voordeel van de overtreder werd rekening gehouden met het feit dat niet werd vastgesteld of deze middelen ook effectief gebruikt werden. Het afbreken en verwijderen van de fazantenvolière hadden eveneens een boetemilderend effect. Het boetebedrag werd verder met één vijfde verlaagd, rekening houdend met het verstrijken van de beslissingstermijn. Het criterium frequentie gaf geen aanleiding tot een hogere geldboete aangezien de vaststellingen in de twee onderscheiden processen-verbaal eenmalige schendingen betroffen.⁴²²

165. Een andere overtreder was in het bezit van 35 illegale vogels⁴²³, 4 vangkooien, 7 veerklemmen en 5 slagnetten. Verder stelde hij de door hem aangevraagde pootringen ter beschikking van derden. Zo zou hij naar eigen zeggen 210 persoonlijke ringen aan een derde hebben afgegeven. De AMMC besliste om een bestuurlijke geldboete op te leggen ten bedrage van 3.576 euro. Verzwarende factoren waren het aantal beschermde vogels dat de overtreder onder zich hield, het frauderen met ringen, de slechte overlevingsstatus van kneuen en goudvinken en het aantal verboden middelen dat de overtreder in zijn bezit had. Wel werd rekening gehouden met het feit dat deze middelen niet (recent) gebruikt werden. Het criterium frequentie gaf aanleiding tot een hogere geldboete aangezien de overtreder reeds enkele jaren ringen bestelde met oog op het doorgeven ervan aan derden. De afdeling verlaagde de geldboete met één vijfde, rekening houdend met het verstrijken van de beslissingstermijn.⁴²⁴

⁴²¹ Beslissing 13-AMMC-380-M, 19 februari 2016.

⁴²² Beslissing 13/AMMC/278-M/PC/TR – 13/AMMC/1509-M/PC/TR, 2 december 2015.

⁴²³ Zonder pootring: 1 vink; gemanipuleerde pootring: 3 vinken, 26 putters (waarvan 5 dood), 1 Europese kanarie, 2 kneuen en 2 goudvinken.

⁴²⁴ Beslissing 14-AMMC-15-M, 24 mei 2016.

166. Tot slot steeg de opgelegde geldboete tot 7.614 euro voor de overtreder die in het bezit was van 16 beschermde vogels met een gemanipuleerde pootring⁴²⁵ en die op frauduleuze wijze ringen aanvraag door vervalsing van de bestelformulieren. In totaal zou de overtreder 570 pootringen (inclusief 220 ringen met eigen stamnummer) hebben verkregen over twee jaar tijd. Daarnaast was hij in het bezit van 2 vogelvangstnetten, 1 veerklem en 2 beugelklemmen. Bij het bepalen van de hoogte van het boetebedrag werd meegenomen dat de overtreder fraudeerde met de pootringen, dat kneuen en goudvinken een slechte overlevingsstatus hebben en dat de overtreder in het bezit was van beschermde vogelsoorten en verboden middelen. Wel werd, in het voordeel van de overtreder, rekening gehouden met het feit dat deze middelen niet meer gebruikt werden. Het criterium frequentie gaf aanleiding tot een hogere geldboete aangezien de overtreder zelf verklaarde dat hij vaak en gedurende geruime tijd overging tot het wederrechtelijk afleveren van ringen. Rekening houdend met het verstrijken van de beslissingstermijn, verlaagde de afdeling het boetebedrag met één vijfde.⁴²⁶

C. Visvangst

167. In de periode 1 januari 2015 – 30 juni 2016 nam de afdeling 10 boetebeslissingen op grond van 9 prioritaire processen-verbaal betreffende de riviervisserij. Twee beslissingen waren gebaseerd op eenzelfde proces-verbaal, dat ten laste van twee verschillende overtreders werd opgesteld. Aan 7 overtreders deed de AMMC eerst een voorstel tot betaling van een geldsom. Omdat de overtreders de voorgestelde geldsom niet (volledig of tijdig) hadden betaald, werd de procedure tot het opleggen van een bestuurlijke geldboete voortgezet.

1. De ernst van de feiten

168. In alle onderzochte boetedossiers overweegt de AMMC dat het een gedeelde verantwoordelijkheid is van zowel de overheid als de hengelaars om tot een duurzaam visserijbeleid te komen waardoor de visfauna en het hengelplezier voor de komende generaties kan gevrijwaard worden. Verder brengt ze in herinnering dat de wet Riviervisserij tot stand is gekomen om het verdwijnen van het visbestand tegen te gaan en de herbepoting van de rivieren te verzekeren. Ze is van oordeel dat het systeem van de

⁴²⁵ 3 barmsijzen, 3 Europese kanaries, 6 distelvinken, 2 goudvinken, 1 kneu en 1 sijs.

⁴²⁶ Beslissing 14-AMMC-16-M, 20 juli 2016.

visverloven en de specifieke beperkingen zoals het maximumaantal hengels en de verbodstijden hiertoe bijdragen.

169. Verder nam de afdeling geen elementen mee bij de beoordeling van de ernst van de feiten. Inzake riviervisserij zijn de processen-verbaal en bijgevolg ook de boetebeslissingen zeer kort aangezien de feiten doorgaans relatief eenvoudig vast te stellen zijn. De AMMC handelt de meeste visdossiers af met een bestuurlijke transactie. De dossiers waarin de overtreder de bestuurlijke transactie niet (tijdig of volledig) betaalde, hadden betrekking op (nacht)vissen zonder (groot) visverlof of vissen met meer dan 2 hengels. De vereiste om over een (groot) visverlof te beschikken, betreft een puur administratieve formaliteit. Iedereen kan een visverlof bekomen zonder er enige verantwoording voor af te leggen. Verder is ook de impact op het leefmilieu relatief. Zo mag een visser niet met 3 hengels vissen, maar de situatie waarin twee vissers naast elkaar met twee hengels vissen is dan weer wel toegelaten.⁴²⁷

170. Als het dossier betrekking heeft op vissen waarvoor een openingstijd geldt, zal dit aan bod komen in de bespreking van de ernst van de feiten. Ook het gebruik van tuigen die minder selectief zijn, zoals fuiken of visnetten, en het bezit van een grote hoeveelheid vissen (bijvoorbeeld tijdens het nachtvissen of bepaalde soorten/afmetingen) zijn ernstiger en zullen aanleiding geven tot een hogere geldboete.⁴²⁸

2. De frequentie

171. In twee dossiers gaf het criterium frequentie aanleiding tot een verhoging van het boetebedrag. Uit onderzoek van het eerste dossier bleek dat de overtreder voor gelijkaardige feiten reeds bestuurlijk werd beboet.⁴²⁹ In het tweede dossier had de overtreder al een voorgestelde geldsom van 50 euro betaald wegens het schenden van de regelgeving inzake de riviervisserij.⁴³⁰ In deze dossiers deed de AMMC dan ook geen voorstel tot betaling van een geldsom.

3. De omstandigheden

172. In de onderzochte visdossiers waren er geen bijzondere omstandigheden die in rekening werden gebracht bij het bepalen van de hoogte van de boete. In een arrest van 6

⁴²⁷Interview met DRIES WOUTERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving) en TINE RENDERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving), 18 april 2017.

⁴²⁸ *Ibid.*

⁴²⁹ Beslissing 14-AMMC-642-M, 24 mei 2016.

⁴³⁰ Beslissing 15-AMMC-1144-M, 17 juni 2016.

november 2012 heeft het Milieuhandavingscollege geoordeeld dat de inbeslagname van hengels dient te worden meegenomen bij de boetebepaling.⁴³¹ Vroeger werden visdossiers vaak geseponeerd, met als gevolg dat de toezichthouders hengels in beslag namen om een stok achter de deur te hebben. Intussen legt de afdeling effectief bestuurlijke geldboetes op. De toezichthouders hebben hun beleid inzake inbeslagname van hengels hieraan aangepast en de afdeling dient er dus ook geen rekening meer mee te houden.⁴³²

4. De beslissingstermijn

173. In 6 dossiers nam de afdeling een beslissing na het verstrijken van de beslissingstermijn. De termijn werd twee keer met 1 dag⁴³³ en verder met 32⁴³⁴, 130⁴³⁵, 324⁴³⁶ en 518⁴³⁷ dagen overschreden. Enkel in de laatste twee gevallen verlaagde de afdeling het boetebedrag met één vijfde, rekening houdend met de verstreken termijn.

5. Het onderling verband

174. Drie overtreders maakten zich schuldig aan het milieumisdrijf vissen zonder (geldig) visverlof. Zij werden beboet met 96 euro en een voordeelontneming, die naargelang het geval gelijk was aan de prijs van een klein (11,16 euro)⁴³⁸ of een groot (45,86 euro)⁴³⁹ visverlof. De AMMC had aan elk van de overtreders in eerste instantie een voorstel tot bestuurlijke transactie gedaan. Door het betalen van de voorgestelde som van 50 euro⁴⁴⁰, hadden de overtreders de bestuurlijke boeteprocedure kunnen vermijden.

175. Twee andere overtreders visten met meer dan twee hengels. Eén van beiden deed dit 's nachts en maakte bovendien gebruik van aasvisjes waardoor de boete van 78⁴⁴¹ naar 162⁴⁴² euro steeg. Ook hier had de AMMC de overtreders een voorstel tot bestuurlijke

⁴³¹ Arrest MHHC-12/52-VK, 6 november 2012.

⁴³² Interview met DRIES WOUTERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving) en TINE RENDERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving), 18 april 2017.

⁴³³ Beslissing 15-AMMC-1605-M, 8 juni 2016; beslissing 15-AMMC-1448-M, 8 juni 2016.

⁴³⁴ Beslissing 15/AMMC/61-M/DDS/II, 4 september 2015.

⁴³⁵ Beslissing 15-AMMC-1144-M, 17 juni 2016.

⁴³⁶ Beslissing 14-AMMC-1657-M, 30 mei 2016.

⁴³⁷ Beslissing 14-AMMC-642-M, 24 mei 2016.

⁴³⁸ Beslissing 15/AMMC/56-M/DDS/il, 6 augustus 2015.

⁴³⁹ Beslissing 14/AMMC/861-M/DDS/lb, 6 februari 2015; Beslissing 15-AMMC-1448-M, 8 juni 2016.

⁴⁴⁰ Zie bijvoorbeeld beslissing 15/AMMC/507-M/SM/tv, 18 mei 2015.

⁴⁴¹ Beslissing 15/AMMC/64-M/DDS/il, 6 augustus 2015.

⁴⁴² Beslissing 14/-AMMC-1657-M, 30 mei 2016.

transactie gedaan waardoor ze er met een geldsom van respectievelijk 50⁴⁴³ en 80⁴⁴⁴ euro vanaf konden zijn.

176. Nachtvissen op een plaats waar dit niet mag, werd beboet met 72 euro.⁴⁴⁵ De twee overtreders hadden nochtans de kans gekregen om een voorgestelde geldsom van 50⁴⁴⁶ euro te betalen, maar hebben dit niet (tijdig of volledig) gedaan. Voor nachtvissen zonder (geldig) visverlof en het gebruik van aas groter dan 2 cm legde de AMMC een boete van 168 euro op met een voordeelontneming, die gelijk was aan het verschil tussen een klein en een groot visverlof (34,70 euro).⁴⁴⁷ Ook hier had de overtreder deze geldboete kunnen vermijden door het betalen van de voorgestelde geldsom van 100 euro.⁴⁴⁸ Een andere overtreder die voor het nachtvissen evenmin over het vereiste groot visverlof beschikte, werd beboet met 156 euro.⁴⁴⁹ De AMMC legde geen voordeelontneming op aangezien de overtreder onmiddellijk na het opstellen van het proces-verbaal een groot visverlof had aangekocht. De hoogte van het boetebedrag is te wijten aan recidive. In dit dossier stelde de AMMC omwille van die reden dan ook geen bestuurlijke transactie voor.

177. Tot slot legde de AMMC een geldboete van 354 euro op aan de overtreder die gevestigd had op snoek en snoekbaars in gesloten tijd.⁴⁵⁰ Dit boetebedrag ligt hoger dan de andere bedragen aangezien de overtreder reeds geverbaliseerd werd voor verboden nachtvisserij waarvoor hij een bestuurlijke transactie heeft betaald. De betrokkene kreeg dan ook niet opnieuw de kans om in te gaan op een voorstel tot betaling van een geldsom.

D. Bos

178. In de periode 1 januari 2015 – 30 juni 2016 nam de afdeling 19 beslissingen gebaseerd op 17 prioritair processen-verbaal die schendingen van het Bosdecreet en/of het Toegankelijkheidsbesluit vaststelden.⁴⁵¹ In één van de dossiers beboette de afdeling drie overtreders in een zelfde beslissing aangezien ze alle drie een rol hadden gespeeld bij de totstandkoming van het in het proces-verbaal vastgestelde milieumisdrijf. Twee andere

⁴⁴³ Zie bijvoorbeeld beslissing 15/AMMC/57-M/SM/lb, 3 februari 2015.

⁴⁴⁴ Zie bijvoorbeeld beslissing 15/AMMC/62-M/SM, 9 februari 2015.

⁴⁴⁵ Beslissing 15-AMMC-1605-M/1, 7 juni 2016; Beslissing 15-AMMC-1605-M, 8 juni 2016.

⁴⁴⁶ Interview met DRIES WOUTERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving) en TINE RENDERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving), 18 april 2017.

⁴⁴⁷ Beslissing 15/AMMC/61-M/DDS/il, 4 september 2015.

⁴⁴⁸ Zie bijvoorbeeld beslissing 15/AMMC/60-M/SM/lb, 9 februari 2015.

⁴⁴⁹ Beslissing 14-AMMC-642-M, 24 mei 2016.

⁴⁵⁰ Beslissing 15-AMMC-1144-M, 17 juni 2016.

⁴⁵¹ Drie dossiers hadden eveneens betrekking op natuurschendingen waardoor we deze dossiers zowel onder de bosschendingen als onder de natuurschendingen bespreken.

processen-verbaal werden ook opgesteld ten laste van telkens twee verschillende overtreders, maar deze gaven wel aanleiding tot een afzonderlijke boetebeslissing per overtreder. Dit verschil in behandeling heeft te maken met een wijziging in de dossieropvolging. Vroeger werd per beslissingsfiche van de procureur des Konings die een proces-verbaal doorstuurde, een dossier geopend en beboette de afdeling de betrokken overtreders in één enkele boetebeslissing. Intussen wordt per overtreder een afzonderlijke boetebeslissing genomen.⁴⁵² Tot slot, besloot de afdeling in vier dossiers om geen bestuurlijke geldboete op te leggen.⁴⁵³

1. De ernst van de feiten

179. Ook in de bosdossiers verwijst de afdeling telkens naar de doelstelling van de regelgeving om te motiveren dat de feiten voldoende ernstig zijn om te worden gesanctioneerd met een alternatieve bestuurlijke geldboete.

In alle onderzochte dossiers overweegt de AMMC dat *“het Bosdecreet tot doel heeft het behoud, de bescherming, het beheer, het herstel van de bossen en hun natuurlijk milieu”*. Daarnaast verwijst ze in het merendeel van de boetebeslissingen naar de ecologische functie van bossen. Ze neemt in overweging dat *“bossen een duidelijk ecologische functie hebben, de groei van autochtone boom- en struikvegetaties kunnen bevorderen en ten goede kunnen komen aan het behoud, de ontwikkeling of het herstel van de biologische diversiteit van populaties van zeldzame soorten door instandhouding, ontwikkeling of herstel van habitats en natuurlijke ecosystemen”*. In een aantal dossiers neemt de AMMC ook mee dat er een ontbossingsverbod werd uitgevaardigd om de achteruitgang van de oppervlakte in Vlaanderen te stoppen. Tot slot benadrukt de afdeling in vier dossiers dat de reglementering inzake de toegankelijkheid van bossen bedoeld is om misbruik, vandalisme, vervuilingen, ... die het gevolg zijn van misplaatst gebruik, zo veel mogelijk te beperken.

Verder is ook de (potentiële) schadelijkheid voor het leefmilieu bepalend voor de ernst van de feiten. Zo stelt de afdeling dat begrazing in bossen tot bosdegradatie en bosvernietiging en uiteindelijk tot nivellering en verarming van de bosflora kan leiden⁴⁵⁴ en dat de

⁴⁵² Interview met DRIES WOUTERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving) en TINE RENDERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving), 18 april 2017.

⁴⁵³ Zie *infra*, randnrs. 256 en 258-259.

⁴⁵⁴ Beslissing 13/AMMC/834-M/DDS, 7 augustus 2015; beslissing 13-AMMC-1303-M, 30 juni 2016.

biodiversiteit mogelijks verloren gaat door het verdwijnen van strooisel-, kruid-, struik- en boomlaag als gevolg van begrazing⁴⁵⁵ of als gevolg van paintballactiviteiten⁴⁵⁶.

180. Inzake bosschendingen heeft de afdeling verschillende beslissingsbomen uitgewerkt. Een eerste beslissingsboom betreft ontbossingen (artikel 90*bis* Bosdecreet). Voor de basiswetsschending rekent de afdeling een forfait en bijkomend een vast bedrag per m², dat hoger ligt voor bossen gelegen in ruimtelijk kwetsbare gebieden. Bij de eerste vierkante meters stijgt de boete redelijk snel, maar vanaf een bepaalde oppervlakte neemt de stijging af. Naast oppervlakte en ligging, is ook de boomsoort⁴⁵⁷ bepalend voor de hoogte van de geldboete.⁴⁵⁸

181. Een tweede beslissingsboom heeft betrekking op kappingen zonder kapmachtiging of kappingen die niet in overeenstemming zijn met de kapmachtiging (artikel 81 Bosdecreet). Deze categorie van milieumisdrijven (intussen milieu-inbreuken)⁴⁵⁹ wordt minder zwaar beboet dan de ontbossingen, maar de afdeling houdt ook hier rekening met de gekapte oppervlakte, de ligging van het bos en de soort bomen.⁴⁶⁰

182. De eerste twee beslissingsbomen zijn dus opgebouwd rond ontbossing, enerzijds, en kapping, anderzijds. In beide beslissingsbomen houdt de afdeling rekening met de ontboste of gekapte oppervlakte, de ligging van het bos en de boomsoort. Deze elementen kwamen ook aan bod in de onderzochte dossiers. De afdeling overweegt onder meer dat het milieumisdrijf werd gepleegd in natuurgebied⁴⁶¹, landschappelijk waardevol agrarisch gebied⁴⁶², bosgebied⁴⁶³, gebied gekarteerd als aanplant van grove den met laag struikgewas⁴⁶⁴, Vogel- en/of Habitatrictlijngebied⁴⁶⁵, perceel gekarteerd als biologisch

⁴⁵⁵ *Ibid.*

⁴⁵⁶ Beslissing 13/AMMC/979-M/BDW/TR, 10 november 2015.

⁴⁵⁷ Bosschendingen i.v.m. inheemse boomsoorten worden strenger beboet dan bij uitheemse boomsoorten.

⁴⁵⁸ Interview met DRIES WOUTERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving) en TINE RENDERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving), 18 april 2017.

⁴⁵⁹ Art. 36 BVR 3 juli 2015 tot wijziging van diverse bepalingen van het besluit van de Vlaamse regering van 12 december 2008 tot uitvoering van titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid en tot wijziging van het besluit van de Vlaamse regering van 17 oktober 2014 betreffende de aanstelling van de leden van de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu, *BS* 26 augustus 2015.

⁴⁶⁰ Interview met DRIES WOUTERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving) en TINE RENDERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving), 18 april 2017.

⁴⁶¹ Beslissing 13/AMMC/834-M/DDS, 7 augustus 2015.

⁴⁶² Beslissing 13/AMMC/834-M/DDS, 7 augustus 2015; beslissing 14/AMMC/463-M/TR, 20 november 2015; beslissing 13/AMMC/1375-M/TR, 26 november 2015; beslissing 14-AMMC-601-M, 1 april 2016; beslissing 13-AMMC-549-M/1, 13 april 2016.

⁴⁶³ Beslissing 13/AMMC/979-M/BDW/TR, 10 november 2015; beslissing 21064, 20 juni 2016.

⁴⁶⁴ Beslissing 13/AMMC/979-M/BDW/TR, 10 november 2015.

⁴⁶⁵ Beslissing 14-AMMC-601-M, 1 april 2016; beslissing 14-AMMC-547-M, 24 mei 2016.

waardevol⁴⁶⁶ en agrarisch gebied⁴⁶⁷. Daarnaast motiveerde de afdeling met betrekking tot de oppervlakte dat de begrazing plaatsvond over een oppervlakte van 15-16 are⁴⁶⁸, dat circa 60 centiare werd ontbost en gebruikt als parking⁴⁶⁹, dat circa 75 are wederrechtelijk werd ontbost en gebruikt als paardenweide⁴⁷⁰, dat de ontboste oppervlakte 1 ha bedroeg⁴⁷¹, dat de begrazing gebeurde in een bos met een oppervlakte van 18 are⁴⁷² en dat de ontboste oppervlakte 160 m² bedroeg⁴⁷³. Tot slot maakt de AMMC melding van het feit dat het bos grotendeels uit inheemse boomsoorten⁴⁷⁴ of beuken bestond⁴⁷⁵ of dat het een naaldboombos betrof⁴⁷⁶.

183. Een derde beslissingsboom heeft betrekking op rij- en laanbomen en solitaire bomen (kleine landschapselementen). De afdeling maakt bijvoorbeeld gebruik van deze beslissingsboom bij het kappen of beschadigen van een oude eik of een knotwilg, die niet in bosverband staat. In dergelijke gevallen bekijkt ze de boom in kwestie. Bepalend voor de hoogte van het boetebedrag zijn de ouderdom, de stamomtrek, de boomsoort⁴⁷⁷, de grootte en de positie⁴⁷⁸. Voor het kappen van een solitaire boom kan de boete hoger liggen dan voor het kappen van een groter aantal bomen in een bos.⁴⁷⁹ Kleine landschapselementen, zoals de houtkant, zijn immers belangrijk voor fauna als broedplaats, dekking en foerageerplaats.

184. Een vierde beslissingsboom betreft de verboden handelingen in het bos (artikelen 95, 96 en 97 Bosdecreet). Binnen deze categorie wordt er een onderscheid gemaakt tussen de verschillende verbodsbepalingen. Het verstoren van de rust in het bos wordt bijvoorbeeld minder zwaar beboet dan het oprichten van constructies in een bos.⁴⁸⁰

⁴⁶⁶ Beslissing 14-AMMC-601-M, 1 april 2016; beslissing 13-AMMC-549-M/1, 13 april 2016.

⁴⁶⁷ Beslissing 13-AMMC-1303-M, 30 juni 2016.

⁴⁶⁸ Beslissing 13/AMMC/834-M/DDS, 7 augustus 2015.

⁴⁶⁹ Beslissing 14/AMMC/463-M/TR, 20 november 2015.

⁴⁷⁰ Beslissing 13/AMMC/1375-M/TR, 26 november 2015.

⁴⁷¹ Beslissing 14-AMMC-601-M, 1 april 2016.

⁴⁷² Beslissing 13-AMMC-1303-M, 30 juni 2016.

⁴⁷³ Beslissing 14-AMMC-1334-M, 30 juni 2016.

⁴⁷⁴ Beslissing 13/AMMC/834-M/DDS, 7 augustus 2015.

⁴⁷⁵ Beslissing 13-AMMC-1303-M, 30 juni 2016.

⁴⁷⁶ Beslissing 14-AMMC-601-M, 1 april 2016.

⁴⁷⁷ Een eik is waardevoller dan een populier of een fruikboom.

⁴⁷⁸ Rijboom of solitaire boom. Een solitaire boom is zeer belangrijk voor de biodiversiteit en als schuilplaats voor kleine dieren.

⁴⁷⁹ Interview met DRIES WOUTERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving) en TINE RENDERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving), 18 april 2017.

⁴⁸⁰ *Ibid.*

2. De frequentie

185. In twee dossiers gaf het criterium frequentie aanleiding tot een hogere geldboete. De eerste overtreder werd reeds geverbaliseerd wegens het niet naleven van een verleende kapmachtiging.⁴⁸¹ In het tweede dossier was de overtreder al strafrechtelijk veroordeeld geweest wegens gelijkaardige feiten en had hij ook al een bestuurlijke geldboete moeten betalen.⁴⁸²

186. In het dossier waarin de verbalisant had vastgesteld dat er zich reeds vergelijkbare feiten hadden voorgedaan met de familie van de vermoedelijke overtreder, gaf het criterium frequentie geen aanleiding tot een hogere geldboete. Het was immers onduidelijk en onzeker of deze eerdere feiten gepleegd werden door de vermoedelijke overtreder.⁴⁸³

3. De omstandigheden

187. Het feit dat de overtreder bereid was herstel uit te voeren en dat ook effectief deed, wordt meegenomen als verzachtende omstandigheid en geeft bijgevolg aanleiding tot een lagere geldboete. De AMMC neemt onder meer in overweging dat 150 stuks van de boomsoort Zomereik werden aangeplant en dat er een afrastering werd geplaatst waardoor een einde kwam aan de bosbegrazing door de paarden⁴⁸⁴; dat de toiletten werden afgebakend met een werflint om zeker te zijn dat er geen tenten meer werden geplaatst op dat deel van het perceel en dat alles snel werd opgeruimd⁴⁸⁵; dat door de overtreder constructief werd ingegaan op de bestuurlijke maatregel⁴⁸⁶; dat alle herstelmaatregelen werden uitgevoerd⁴⁸⁷; dat de heraanplanting is uitgevoerd⁴⁸⁸ en dat de bijkomende aanplant van bomen werd gerealiseerd⁴⁸⁹.

188. Verder wordt ook de regularisatie door het bekomen van een ontheffing op het verbod van ontbossing of een machtiging of een vergunning, als verzachtende omstandigheid in aanmerking genomen. Zo houdt de AMMC rekening met de opstart van de procedure tot het bekomen van een ontheffing op het verbod tot het verlenen van een

⁴⁸¹ Beslissing 13/AMMC/1375-M/TR, 26 november 2015.

⁴⁸² Beslissing 13-AMMC-746-M/1, 24 mei 2016; zie ook *infra* randnr. 202.

⁴⁸³ Beslissing 14-AMMC-547-M, 24 mei 2016.

⁴⁸⁴ Beslissing 13/AMMC/834-M/DDS, 7 augustus 2015.

⁴⁸⁵ Beslissing 13/AMMC/1377-M/BDW/TR, 30 oktober 2015.

⁴⁸⁶ Beslissing 13/AMMC/979-M/BDW/TR, 10 november 2015; beslissing 14/AMMC/463-M/TR, 20 november 2015.

⁴⁸⁷ Beslissing 13/AMMC/979-M/BDW/TR, 10 november 2015.

⁴⁸⁸ Beslissing 14/AMMC/463-M/TR, 20 november 2015.

⁴⁸⁹ Beslissing 14-AMMC-1334-M, 30 juni 2016.

stedenbouwkundige vergunning⁴⁹⁰ en met het feit dat de overtreder een stedenbouwkundige vergunning tot ontbossing heeft aangevraagd en verkregen⁴⁹¹. De aanvraag tot het verkrijgen van een vergunning of een ontheffing wordt maar meegenomen als verzachtende omstandigheid indien ze kans heeft op slagen. Het regulariseren van de illegale toestand kan aanleiding geven tot een vermindering van het boetebedrag met 35%.⁴⁹²

189. Ook de gezondheidstoestand van de overtreder en de impact daarvan op de mogelijkheid om de natuur te herstellen, kan een verzachtende omstandigheid zijn.⁴⁹³ Indien de betrokkene daar evenwel geen bewijs van levert, houdt de AMMC er ook geen rekening mee.⁴⁹⁴ Hierrond bestaan geen algemene beleidslijnen. Als de gezondheidstoestand van de overtreder in rechtstreeks verband staat met het plegen van de feiten of met het laattijdig herstel, dan beschouwt de afdeling dit niet als overmacht maar mogelijks wel als een verzachtende omstandigheid. Er zij opgemerkt dat dit eerder uitzonderlijk is. De afdeling houdt in principe geen rekening met gezondheidsproblemen.⁴⁹⁵

190. Tot slot komt de leeftijd van de overtreder niet in aanmerking voor een lagere geldboete. De AMMC is immers van oordeel dat het voor eenieder, ongeacht diens leeftijd, mogelijk is om van de van toepassing zijnde reglementering kennis te nemen.⁴⁹⁶

4. De beslissingstermijn

191. In 13 van de 15 dossiers waarin de AMMC een geldboete oplegde wegens het schenden van de bepalingen inzake bos, overschreed ze de beslissingstermijn van 180 dagen. De laagste overschrijding bedroeg 124 dagen⁴⁹⁷ en de hoogste 883 dagen⁴⁹⁸. De AMMC verlaagde de boete telkens met één vijfde, rekening houdend met de termijn die verstreken was sedert de start van de bestuurlijke boeteprocedure. In de twee dossiers

⁴⁹⁰ Beslissing 14/AMMC/463-M/TR, 20 november 2015.

⁴⁹¹ Beslissing 13-AMMC-1303-M, 30 juni 2016.

⁴⁹² Interview met DRIES WOUTERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving) en TINE RENDERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving), 18 april 2017.

⁴⁹³ Beslissing 14-AMMC-601-M, 1 april 2016; *in casu* was de overtreder reeds begonnen met een heraanplant van bomen, maar werd hij tijdens deze werkzaamheden zwaar ziek en diende hij gehospitaliseerd te worden.

⁴⁹⁴ Beslissing 14/AMMC/463-M/TR, 20 november 2015.

⁴⁹⁵ Interview met DRIES WOUTERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving) en TINE RENDERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving), 18 april 2017.

⁴⁹⁶ Beslissing 14-AMMC-601-M, 1 april 2016.

⁴⁹⁷ Beslissing 14/AMMC/463-M/TR, 20 november 2015.

⁴⁹⁸ Beslissing 13-AMMC-746-M/1, 24 mei 2016.

waarin ze wel tijdig een beslissing nam, deed ze dat binnen 151 dagen na de kennisgeving van de opstart van de boeteprocEDURE.⁴⁹⁹

5. Het onderling verband

192. Drie overtreders hadden paintballactiviteiten uitgeoefend in privébos, gelegen in bosgebied. Daarbij hadden ze wederrechtelijk naaldbomen geveld, een kuil gegraven, vegetatie gemaaid, verschansingen opgericht, de rust verstoord en risicovolle activiteiten uitgeoefend zonder machtiging. Daarenboven hadden ze her en der afval achtergelaten en bomen beschadigd. Rekening houdend met de ligging in bosgebied, de kartering als aanplant van grove den met laag struikgewas, de bereidheid om maatregelen te treffen en het verstrijken van de beslissingstermijn, legde de AMMC een alternatieve bestuurlijke geldboete van 342 euro op aan elk van de overtreders. Zij deed dit in één enkele beslissing.⁵⁰⁰

193. In vier verschillende dossiers hadden de overtreders gehandeld in strijd met de hun verleende kapmachtiging. In se kwam het telkens neer op een ontbossing. Een eerste overtreder die een deel van het gekapt bosperceel als gazon had ingezaaid om als tuin te gebruiken, werd beboet met 234 euro. Deze gebruikswijziging hield immers een ontbossing in, waarvoor een stedenbouwkundige vergunning vereist is. Bij het bepalen van de hoogte van de geldboete hield de AMMC rekening met de ontboste oppervlakte van 160 m², het uitvoeren van de bestuurlijke maatregel en het verstrijken van de beslissingstermijn.⁵⁰¹

Een tweede overtreder had geen herbebossing uitgevoerd, zoals nochtans voorzien was in de kapmachtiging, en had daarenboven een parking aangelegd. Voor een deel van het perceel was er dus sprake van een ontbossing gezien de gewijzigde bestemming. De AMMC legde een boete van 1.458 euro op. Ze hield daarbij rekening met de ligging in landschappelijk waardevol agrarisch gebied, de ontboste oppervlakte van circa 60 centiare, de bereidheid van de overtreder om maatregelen te nemen, de opstart van de procedure tot het bekomen van een ontheffing op het verbod tot het verlenen van een stedenbouwkundige vergunning en het verstrijken van de beslissingstermijn.⁵⁰²

In een derde dossier was er naast de niet-naleving van de voorwaarden in de kapmachtiging, eveneens sprake van een ontbossing van een deel van het perceel door het frezen van het

⁴⁹⁹ Beslissing 21064, 20 juni 2016; beslissing 21065, 20 juni 2016.

⁵⁰⁰ Beslissing 13/AMMC/979-M/BDW/TR, 10 november 2015.

⁵⁰¹ Beslissing 14-AMMC-1334-M, 30 juni 2016.

⁵⁰² Beslissing 14/AMMC/463-M/TR, 20 november 2015.

perceel en het omvormen tot paardenweide. De betrokkene had hiertoe geen ontheffing verkregen. De AMMC besloot om de overtreder te beboeten met een geldsom van 9.036 euro rekening houdend met de ligging in landschappelijk waardevol agrarisch gebied, met de ontboste oppervlakte van circa 75 are, met een eerder proces-verbaal wegens het niet naleven van een eerder verleende kapmachtiging en met het verstrijken van de beslissingstermijn.⁵⁰³

In het vierde en laatste dossier had de overtreder, in strijd met de voorwaarden van de kapmachtiging, het perceel omgevormd naar een akker. Dit hield tevens een verboden ontbossing in aangezien de betrokkene niet over de vereiste ontheffing beschikte. De overtreder werd beboet met 4.422 euro. Bepalend was de ligging in landschappelijk waardevol agrarisch gebied en in Vogelrichtlijngebied, alsook de kartering als biologisch waardevol, de oppervlakte van 1 hectare en het feit dat het een naaldboombos betrof. De overtreder was reeds begonnen met een heraanplant van bomen, maar werd tijdens deze werkzaamheden zwaar ziek en diende gehospitaliseerd te worden. Dit werd meegenomen als verzachtende omstandigheid. Ook het verstrijken van de beslissingstermijn gaf aanleiding tot een lagere geldboete.⁵⁰⁴

194. De AMMC heeft in twee dossiers een geldboete opgelegd wegens het schenden van bepalingen van het Bosdecreet en het beschadigen van kleine landschapselementen. Een eerste overtreder had een aanzienlijke hoeveelheid bosvreemde materialen in het bos gestockeerd, de bosbodem omgeploegd en opschot van bomen afgezaagd. Bovendien had hij 12 bomen gekapt in de houtkant zonder hiervoor over de vereiste vergunning te beschikken. De ligging in landschappelijk waardevol agrarisch gebied en de kartering als biologisch waardevol waren bepalend voor de hoogte van het boetebedrag. Het treffen van maatregelen en het verstrijken van de beslissingstermijn gaven aanleiding tot een mildering van de opgelegde geldboete. De overtreder werd beboet met 1.524 euro.⁵⁰⁵

In het tweede dossier had de verbalisant vastgesteld dat allerhande afval werd achtergelaten in een openbaar bos, dat meerdere bomen recent werden gekapt en dat andere bomen recente snoeiwonden en recente beschadigingen vertoonden. Verder was er sprake van verspreide stukken beton op de maïsakker en werd op een ander perceel loofhoutkant beschadigd. Meer concreet was 1 dikke inlandse eik volledig afgezet en vertoonden

⁵⁰³ Beslissing 13/AMMC/1375-M/TR, 26 november 2015.

⁵⁰⁴ Beslissing 14-AMMC-601-M, 1 april 2016.

⁵⁰⁵ Beslissing 13-AMMC-549-M/1, 13 april 2016; zie ook *infra*, randnr. 208 (2^e al.).

meerdere bomen recente snoeiwonden en recente beschadigingen. Het criterium frequentie gaf aanleiding tot een hogere geldboete. Het uitvoeren van de opgelegde bestuurlijke maatregelen en het verstrijken van de beslissingstermijn hadden dan weer een mildering van het boetebedrag tot gevolg. De afdeling beboette de overtreder met 2.172 euro.⁵⁰⁶

195. Twee dossiers hadden betrekking op het houden van paarden in privébos. De eerste overtreder werd beboet met 1.332 euro. De afdeling hield daarbij rekening met de ontboste oppervlakte van 15-16 are, met de gedeeltelijke ligging in natuurgebied en landschappelijk waardevol agrarisch gebied en met het feit dat het bos grotendeels uit inheemse boomsoorten bestond. Bij het bepalen van de hoogte van de geldboete werd meegenomen dat de overtreder de bestuurlijke maatregel had uitgevoerd en dat de beslissingstermijn verstreken was.⁵⁰⁷

In het tweede dossier lag de gelboete veel lager. Bij het bepalen van de hoogte van het boetebedrag hield de afdeling rekening met de ontboste oppervlakte van 18 are, met de ligging in agrarisch gebied en met het feit dat het bos voornamelijk uit beuken bestond. Het aanvragen en verkrijgen van een stedenbouwkundige vergunning tot ontbossing werd meegenomen als verzachtende omstandigheid. Tot slot gaf het verstrijken van de beslissingstermijn aanleiding tot een vermindering van het boetebedrag met één vijfde. De afdeling beboette de overtreder met 318 euro.⁵⁰⁸

196. Daarnaast waren een reeks boetebeslissingen gebaseerd op processen-verbaal die schendingen van de verbodsbepalingen in de artikelen 90, 95, 96 en 97 van het Bosdecreet en het Toegankelijkheidsbesluit vaststelden. Zo legde de afdeling een geldboete van 90 euro op voor het laten loslopen van een niet aangeliijnde hond in de beboste percelen van een militair domein. De AMMC hield rekening met de ligging in Vogel- en Habitatrichtlijngebied en het verstrijken van de beslissingstermijn.⁵⁰⁹

Een tweede overtreder werd beboet met een geldboete van 228 euro voor het vissen in een openbaar bos, zonder vereiste machtiging. Hoewel het bos in Vogelrichtlijngebied lag, hield de AMMC hier geen rekening mee.⁵¹⁰ Dit heeft te maken met het feit dat de afdeling

⁵⁰⁶ Beslissing 13-AMMC-746-M/1, 24 mei 2016; zie ook *infra*, randnr. 208 (3^e al.).

⁵⁰⁷ Beslissing 13/AMMC/834-M/DDS, 7 augustus 2015.

⁵⁰⁸ Beslissing 13-AMMC-1303-M, 30 juni 2016.

⁵⁰⁹ Beslissing 14-AMMC-547-M, 24 mei 2016.

⁵¹⁰ Beslissing 14-AMMC-303-M, 24 mei 2016.

het dossier heeft afgehandeld als een visdossier. Enkel het verstrijken van de beslissingstermijn werd meegenomen bij het bepalen van de hoogte van het boetebedrag.

Twee andere overtreders kregen een geldboete van 558 euro omdat ze in een bos hadden gevist en met een bestelwagen tot het ven waren gereden. De AMMC had hen nochtans een bestuurlijke transactie voorgesteld, maar wegens het niet (tijdig of volledig) betalen van de voorgestelde geldsom werd de procedure tot het opleggen van een bestuurlijke geldboete voortgezet. Enkel het feit dat het milieumisdrijf in militair domein/bosgebied was gepleegd, gaf aanleiding tot een hogere geldboete.⁵¹¹

In een vijfde dossier betreffende de schending van de verbodsbepalingen, had een overtreder zich onrechtmatig een deel van een openbaar bos toegeëigend door het plaatsen van sanitaire voorzieningen, die gebruikt werden door de campinggasten. De AMMC legde een geldboete van 684 euro op, rekening houdend met het feit dat een lint werd gespannen, dat de overtreder snel alles weer opruimde en het verstrijken van de beslissingstermijn.⁵¹²

Tot slot had een overtreder afval achtergelaten in een privébos en de vegetatie met herbiciden behandeld. Bij het bepalen van de hoogte van het boetebedrag hield de afdeling rekening met de ligging in GEN-gebied en het gebruik van pesticiden. Het feit dat de overtreder de bestuurlijke maatregel had uitgevoerd, werd meegenomen als verzachtende omstandigheid. Ook het verstrijken van de beslissingstermijn gaf aanleiding tot een vermindering van het boetebedrag met één vijfde. Dit alles resulteerde in een geldboete van 2.622 euro.⁵¹³

E. Natuur

197. In de periode 1 januari 2015 – 30 juni 2016 nam de afdeling 13 beslissingen betreffende natuurschendingen, op grond van 12 prioritaire processen-verbaal.⁵¹⁴ Twee beslissingen hadden betrekking op eenzelfde proces-verbaal. In één van deze beslissingen besloot de afdeling de vermoedelijke overtreder niet te beboeten.⁵¹⁵

⁵¹¹ Beslissing 21064, 20 juni 2016; beslissing 21065, 20 juni 2016.

⁵¹² Beslissing 13/AMMC/1377-M/BDW/TR, 30 oktober 2015.

⁵¹³ Beslissing 13-AMMC-833-M, 9 maart 2016; zie ook *infra*, randnr. 210 (1e al.).

⁵¹⁴ Drie dossiers hadden eveneens betrekking op bosschendingen waardoor we deze dossiers zowel onder de bosschendingen als onder de natuurschendingen bespreken.

⁵¹⁵ Zie *infra*, randnr. 255.

1. De ernst van de feiten

198. Voor de beoordeling van de ernst van de feiten, brengt de AMMC in eerste instantie in herinnering dat “de regelgeving inzake natuurbehoud en de vrijwaring van het natuurlijk milieu gericht is op de bescherming, de ontwikkeling, het beheer en het herstel van de natuur en het natuurlijk milieu en op de handhaving of het herstel van de daartoe vereiste milieukwaliteit”. Daarnaast neemt ze in overweging dat “het beleid gericht is op het nemen van alle maatregelen die nodig zijn voor de uitvoering van internationale overeenkomsten of verdragen betreffende het natuurbehoud of van akten betreffende het natuurbehoud, met inbegrip van Europese richtlijnen, vastgesteld op grond van internationale verdragen”. Tot slot verwijst ze naar artikel 13, §1 van het Natuurdecreet door te stellen dat “de Vlaamse regering alle nodige maatregelen neemt ter aanvulling van de bestaande regelgeving om over het gehele grondgebied van het Vlaamse Gewest de milieukwaliteit te vrijwaren die vereist is voor het behoud van de natuur en om het standstill-beginsel toe te passen zowel wat de kwaliteit als de kwantiteit van de natuur betreft”.

Daarnaast is ook de (potentiële) schadelijkheid voor mens en leefmilieu bepalend voor de ernst van de feiten. Te denken valt aan het (mogelijks) verlies van natuurwaarde of vegetatie⁵¹⁶, het (mogelijks) verlies van biodiversiteit door het wijzigen van kleine landschapselementen⁵¹⁷, de schadelijkheid van pesticiden voor de gezondheid en voor de natuur⁵¹⁸, en de steenslag, het zand of de perceelsvreemde grond als potentiële verontreinigingsbron⁵¹⁹.

199. Voor de schending van artikel 7 en 8 van het Natuurbesluit hanteert de afdeling een forfaitair bedrag dat verschilt naargelang het gaat om een verboden dan wel een vergunningsplichtige handeling. Het is vanzelfsprekend dat de afdeling strenger optreedt ten aanzien van de eerste categorie van wetsschendingen. Bovenop het basisbedrag komt een forfait per m², dat opnieuw verschilt volgens de ligging van het perceel. Voor de gebieden vermeld in artikel 13, §4 Natuurdecreet hanteert de afdeling een hoger forfait dan voor de gebieden opgenomen in artikel 13, §5 Natuurdecreet. Tot slot treedt de afdeling

⁵¹⁶ Beslissing 13-AMMC-687-M/2, 19 februari 2016; beslissing 15-AMMC-621-M, 29 maart 2016; beslissing 14-AMMC-1632-M, 2 juni 2016; beslissing 14-AMMC-1057-M, 3 juni 2016; beslissing 14-AMMC-617-M, 17 juni 2016.

⁵¹⁷ Beslissing 13/AMMC/1010-M/TR, 21 oktober 2015; beslissing 13-AMMC-535-M, 29 februari 2016; beslissing 13-AMMC-549-M/1, 13 april 2016; beslissing 13-AMMC-746-M/1, 24 mei 2016.

⁵¹⁸ Beslissing 13-AMMC-833-M, 9 maart 2016; beslissing 14-AMMC-1057-M, 3 juni 2016.

⁵¹⁹ Beslissing 13-AMMC-833-M, 9 maart 2016; beslissing 14-AMMC-927-M, 25 mei 2016; beslissing 14-AMMC-1057-M, 3 juni 2016.

zeer streng op tegen het gebruik van pesticiden door het voor 50% van de basisschending in rekening te brengen.⁵²⁰

200. Deze elementen komen ook aan bod in de onderzochte dossiers. Vooreerst verwijst de afdeling naar de ligging in natuurgebied⁵²¹, VEN-gebied⁵²², Vogel- of Habitatrictlijngebied⁵²³, landschappelijk waardevol agrarisch gebied⁵²⁴, vlakbij een waterloop⁵²⁵, zone gekarteerd als biologisch (zeer) waardevol⁵²⁶, perceel gecatalogeerd als zijnde een ‘Hpr+’, k(mr)’ en ‘k(da)’⁵²⁷, beschermd landschap⁵²⁸ en/of natuurgebied met wetenschappelijke waarde of natuurreservaat⁵²⁹.

201. Ook inzake de oppervlakte benadrukt de afdeling bijvoorbeeld dat de holle weg over een lengte van 85 meter werd verbreed⁵³⁰; dat de historisch permanente graslanden werden gescheurd over een (zeer) grote oppervlakte⁵³¹, over een oppervlakte van 1.915 m²⁵³² of over een oppervlakte van ongeveer 0,5 hectare⁵³³; dat de bodem werd opgehoogd over een oppervlakte van 2 are⁵³⁴ en dat de percelen met herbiciden werden behandeld over een oppervlakte van 3 hectare⁵³⁵.

2. De frequentie

202. In het enige dossier waarin het criterium frequentie aanleiding gaf tot een hogere geldboete, stelde de AMMC vast dat de overtreder reeds strafrechtelijk veroordeeld is geweest én (op grond van een ander proces-verbaal) een alternatieve geldboete heeft

⁵²⁰ Interview met DRIES WOUTERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving) en TINE RENDERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving), 18 april 2017.

⁵²¹ Beslissing 13/AMMC/1010-M/TR, 21 oktober 2015; beslissing 13-AMMC-687-M/2, 19 februari 2016; beslissing 13-AMMC-469-M, 14 maart 2016; beslissing 14-AMMC-927-M, 25 mei 2016.

⁵²² Beslissing 13-AMMC-687-M/2, 19 februari 2016; beslissing 13-AMMC-833-M, 9 maart 2016; beslissing 13-AMMC-469-M, 14 maart 2016; beslissing 15-AMMC-621-M, 29 maart 2016; beslissing 14-AMMC-1057-M, 3 juni 2016.

⁵²³ Beslissing 13-AMMC-687-M/2, 19 februari 2016; beslissing 13-AMMC-535-M, 29 februari 2016; beslissing 15-AMMC-621-M, 29 maart 2016; beslissing 14-AMMC-1632-M, 2 juni 2016.

⁵²⁴ Beslissing 13-AMMC-535-M, 29 februari 2016; beslissing 13-AMMC-549-M/1, 13 april 2016; beslissing 14-AMMC-1632-M, 2 juni 2016; beslissing 14-AMMC-617-M, 17 juni 2016.

⁵²⁵ Beslissing 13-AMMC-833-M, 9 maart 2016.

⁵²⁶ Beslissing 13-AMMC-549-M/1, 13 april 2016; beslissing 14-AMMC-927-M, 25 mei 2016.

⁵²⁷ Beslissing 14-AMMC-617-M, 17 juni 2016.

⁵²⁸ *Ibid.*

⁵²⁹ Beslissing 15-AMMC-621-M, 29 maart 2016.

⁵³⁰ Beslissing 13/AMMC/1010-M/TR, 21 oktober 2015.

⁵³¹ Beslissing 13-AMMC-687-M/2, 19 februari 2016 (respectievelijk 3ha 00a 4ca en 2ha 85a 00ca); beslissing 14-AMMC-1632-M, 2 juni 2016 (0,92ha).

⁵³² Beslissing 13-AMMC-469, 14 maart 2016.

⁵³³ Beslissing 14-AMMC-617-M, 17 juni 2016.

⁵³⁴ Beslissing 14-AMMC-927-M, 25 mei 2016.

⁵³⁵ Beslissing 14-AMMC-1057-M, 3 juni 2016.

moeten betalen wegens het plegen van gelijkaardige feiten.⁵³⁶ In alle andere dossiers betroffen het eenmalige schendingen.

3. De omstandigheden

203. De afdeling houdt bij het bepalen van de hoogte van de boete rekening met de mate waarin herstel werd gerealiseerd. Zo hadden volgende elementen een verlaging van het boetebedrag tot gevolg: het feit dat er geen werken meer werden uitgevoerd waardoor de holle weg, het talud en de meidoorn zich op een natuurlijke manier herstelden⁵³⁷; het onmiddellijk stopzetten van de werken en het herstel van de historisch permanente graslanden⁵³⁸; de heraanplant van zomereik⁵³⁹; het verwijderen van afvalstoffen, het stopzetten van het gebruik van herbiciden, het verwijderen van de ophoging en de herbebossing⁵⁴⁰; het terug omzetten van het perceel naar weiland⁵⁴¹; het verwijderen van de stabilisatie⁵⁴²; het verwijderen van bosvreemd materiaal en het feit dat de houtkant zich spontaan heeft hersteld⁵⁴³; het opruimen van sluikestort en het herstel van de loofhoutkant⁵⁴⁴; het herstel van het perceel in oorspronkelijke staat⁵⁴⁵; het afvoeren van perceelsvreemde aarde⁵⁴⁶; het herinzaaien van het perceel met gras en het herstel van een laantje⁵⁴⁷.

204. In het dossier waarin de overtreder de hem opgelegde bestuurlijke maatregel niet volledig had uitgevoerd, werd slechts het gedeeltelijk herstel als verzachtende omstandigheid meegenomen bij de bepaling van het boetebedrag.⁵⁴⁸

205. Tot slot beschouwt de afdeling de vermeende overeenkomst (opgeworpen in het schriftelijk verweer) tussen de overtreder en Natuurpunt vzw om tot een oplossing te komen niet als een verzachtende omstandigheid.⁵⁴⁹

⁵³⁶ Beslissing 13-AMMC-746-M/1, 24 mei 2016; zie ook *supra*, randnr. 185.

⁵³⁷ Beslissing 13/AMMC/1010-M/TR, 21 oktober 2015.

⁵³⁸ Beslissing 13-AMMC-687-M/2, 19 februari 2016.

⁵³⁹ Beslissing 13-AMMC-535-M, 29 februari 2016.

⁵⁴⁰ Beslissing 13-AMMC-833-M, 9 maart 2016.

⁵⁴¹ Beslissing 13-AMMC-469-M, 14 maart 2016.

⁵⁴² Beslissing 15-AMMC-621-M, 29 maart 2016.

⁵⁴³ Beslissing 13-AMMC-549-M/1, 13 april 2016.

⁵⁴⁴ Beslissing 13-AMMC-746-M/1, 24 mei 2016.

⁵⁴⁵ Beslissing 14-AMMC-1632-M, 2 juni 2016; beslissing 14-AMMC-1057-M, 3 juni 2016.

⁵⁴⁶ Beslissing 14-AMMC-1057-M, 3 juni 2016.

⁵⁴⁷ Beslissing 14-AMMC-617-M, 17 juni 2016.

⁵⁴⁸ Beslissing 15-AMMC-621-M, 29 maart 2016.

⁵⁴⁹ *Ibid.*

4. De beslissingstermijn

206. De afdeling nam in alle dossiers een beslissing na het verstrijken van de beslissingstermijn. Zij deed dit ten vroegste met een overschrijding van 112 dagen⁵⁵⁰ en ten laatste met een overschrijding van 883 dagen⁵⁵¹. In 10 dossiers hield ze rekening met het verstrijken van de termijn, maar was ze van oordeel dat de feiten voldoende ernstig waren om alsnog een bestuurlijke geldboete op te leggen. Ze verlaagde het boetebedrag evenwel met één vijfde. In de dossiers waarin ze geen rekening hield met het overschrijden van de termijn, was de afdeling van mening dat de redelijke termijn niet werd overschreden. Het ging om een overschrijding met 112⁵⁵² en 311⁵⁵³ dagen.

5. Het onderling verband

207. De onderzochte dossiers kunnen worden ingedeeld in vier groepen, volgens de geschonden regelgeving. Een eerste groep milieumisdrijven bestaat uit *vergunningplichtige vegetatiewijzigingen in een gebied bepaald in art. 13, §4, 1° van het Natuurdecreet zonder over de vereiste vergunning te beschikken*. De overtreder die zich schuldig had gemaakt aan het wijzigen van het reliëf (ophoging door grond met steenslag) en het schenden van het Materialendecreet, werd beboet met een geldboete van 1.398 euro. Bepalend voor de hoogte van het boetebedrag waren de ophoging over een oppervlakte van 2 are en de ligging van het perceel in natuurgebied. De afdeling verlaagde de geldboete met één vijfde, rekening houdend met de termijn die verstreken was sedert de start van de boeteprocedure.⁵⁵⁴ Voor het wijzigen (scheuren) van historisch permanent grasland legde de AMMC een boete van 1.888 euro op. Ze hield daarbij rekening met de oppervlakte van 0,92 hectare die gescheurd werd en de ligging in landschappelijk waardevol agrarisch gebied en Vogelrichtlijngebied.⁵⁵⁵

208. Een tweede groep milieumisdrijven heeft betrekking op *vergunningplichtige wijzigingen van kleine landschapselementen in een gebied bepaald in art. 13, §5, 1° van het Natuurdecreet zonder over de vereiste vergunning te beschikken*. In de drie dossiers waarin de verbalisanten deze schending hadden vastgesteld, had de overtreder een houtkant geroid. De laagste alternatieve bestuurlijke geldboete bedroeg 534 euro. De afdeling hield

⁵⁵⁰ Beslissing 15-AMMC-621-M, 29 maart 2016.

⁵⁵¹ Beslissing 13-AMMC-746-M/1, 24 mei 2016.

⁵⁵² Beslissing 15-AMMC-621-M, 29 maart 2016.

⁵⁵³ Beslissing 14-AMMC-1632-M, 2 juni 2016.

⁵⁵⁴ Beslissing 14-AMMC-927-M, 25 mei 2016.

⁵⁵⁵ Beslissing 14-AMMC-1632-M, 2 juni 2016.

daarbij rekening met de ligging in landschappelijk waardevol agrarisch gebied en in de speciale beschermingszone Vogelrichtlijngebied. De heraanplant met zomereik en het verstrijken van de beslissingstermijn hadden een boetemilderende invloed.⁵⁵⁶

Wanneer tevens tal van bepalingen van het Bosdecreet werden geschonden, steeg het boetebedrag naar 1.524 euro. De afdeling hield daarbij rekening met de ligging in landschappelijk waardevol agrarisch gebied en de kartering als biologisch waardevol. Het verwijderen van het bosvreemde materiaal uit het bos, het spontane herstel van de houtkant en het verstrijken van de beslissingstermijn gaven aanleiding tot een vermindering van de geldboete.⁵⁵⁷

De overtreder die naast het rooien van de houtkant zowel bepalingen van het Bosdecreet als van het Materialendecreet had geschonden, werd beboet met een geldboete van 2.172 euro. De verbalisant had vastgesteld dat allerhande afval werd achtergelaten in een openbaar bos, dat meerdere bomen recent werden gekapt en dat andere bomen recente snoeiwonden en recente beschadigingen vertoonden. Verder was er sprake van verspreide stukken beton op de maïsakker en werd op een ander perceel loofhoutkant beschadigd. Meer concreet was 1 dikke inlandse eik volledig afgezet en vertoonden meerdere bomen recente snoeiwonden en recente beschadigingen. Het criterium frequentie gaf aanleiding tot een hogere geldboete. Het uitvoeren van de opgelegde bestuurlijke maatregelen en het verstrijken van de beslissingstermijn hadden dan weer een mildering van het boetebedrag tot gevolg.⁵⁵⁸

209. Een derde groep milieumisdrijven handelt over *verboden vegetatiewijzigingen of wijzigingen van kleine landschapselementen*. Voor het wijzigen van kleine landschapselementen (verbreden holle weg en rooien van bomen en struiken op talud), beboette de AMMC de overtreder met 954 euro. Ze hield daarbij rekening met de verbreding over een lengte van 85 meter en met de ligging in natuurgebied. Het feit dat de overtreder geen werken meer had uitgevoerd, werd meegenomen als verzachtende omstandigheid. Ook het verstrijken van de beslissingstermijn had een verlaging van het boetebedrag tot gevolg.⁵⁵⁹

⁵⁵⁶ Beslissing 13-AMMC-535-M, 29 februari 2016.

⁵⁵⁷ Beslissing 13-AMMC-549-M/1, 13 april 2016; zie ook *supra*, randnr. 194 (1^e al.).

⁵⁵⁸ Beslissing 13-AMMC-746-M/1, 24 mei 2016; zie ook *supra*, randnr. 194 (2^e al.).

⁵⁵⁹ Beslissing 13/AMMC/1010-M/TR, 21 oktober 2015.

Een tweede overtreder had historisch permanent grasland gescheurd in VEN- en natuurgebied. Het ging over een oppervlakte van 1.915 m². De afdeling beboette de overtreder met 1.116 euro. Ze hield daarbij rekening met het feit dat het perceel terug werd omgezet naar grasland en met het verstrijken van de beslissingstermijn.⁵⁶⁰

Een derde overtreder had op twee percelen eveneens historisch permanent grasland gescheurd en omgeploegd. De zeer grote oppervlakte (respectievelijk 3ha 00a 4ca en 2ha 85a) en de ligging in natuurgebied, VEN-gebied en Habitatrichtlijngebied hadden een verhoging van het boetebedrag tot gevolg. De afdeling hield evenwel rekening met het onmiddellijk stopzetten van de werken en het gerealiseerde herstel, alsook met het verstrijken van de beslissingstermijn. De overtreder werd beboet met een geldboete van 2.958 euro.⁵⁶¹

Ook een andere overtreder had historisch permanent grasland gescheurd. De herkwalificatie van het perceel naar niet-HPG na het plegen van de feiten, deed geen afbreuk aan het bestaan van het milieumisdrijf. De overtreder werd beboet met 1.458 euro. Bij het bepalen van de hoogte van het boetebedrag hield de afdeling rekening met de oppervlakte van ongeveer 0,5 hectare en de ligging van het perceel in landschappelijk waardevol agrarisch gebied en in beschermd landschap.⁵⁶²

210. Een vierde en laatste groep milieumisdrijven bestaat uit *verboden activiteiten binnen GEN/natuurreserveaat (andere dan loutere vegetatiewijzigingen of wijzigingen van kleine landschapselementen)*. Een overtreder werd beboet met 2.622 euro wegens het gebruik van herbiciden en het wijzigen van het reliëf (ophogen van de grond) in GEN-gebied. Daarnaast hadden ook de schendingen van het Materialendecreet, het Bosdecreet en de Oppervlaktewaterenwet een invloed op het boetebedrag. Het gebruik van pesticiden en de ligging in GEN-gebied gaven aanleiding tot een hogere geldboete. De afdeling hield evenwel rekening met het feit dat het gebruik van de pesticiden werd stopgezet, dat de afvalstoffen werden verwijderd, dat de ophoging hersteld was en dat een herbebossing had plaatsgevonden. Ook het verstrijken van de beslissingstermijn had een vermindering van het boetebedrag tot gevolg.⁵⁶³

⁵⁶⁰ Beslissing 13-AMMC-469-M, 14 maart 2016.

⁵⁶¹ Beslissing 13-AMMC-687-M/2, 19 februari 2016; zie ook *infra* randnr. 255.

⁵⁶² Beslissing 14-AMMC-617-M, 17 juni 2016.

⁵⁶³ Beslissing 13-AMMC-833-M, 9 maart 2016; zie ook *supra*, randnr. 196 (5e al.).

Een andere overtreder kreeg een geldboete van 2.628 euro opgelegd voor het wijzigen van de vegetatie (beschadigen rietvegetatie, verwijderen bomen en bijhorende struiklaag) en het reliëf van de bodem (storten stabilisé), het uitvoeren van werkzaamheden die rechtstreeks of onrechtstreeks het grondwaterpeil verlagen, het nemen van maatregelen die de bestaande ont- en afwatering versterken en het wijzigen van de structuur van waterlopen (plaatsen van schanskorven, herprofilering van vijvers en laten uitmonden van een PVC-buis in een waterloop). De betrokken percelen lagen in natuurgebied met wetenschappelijke waarde of natuurreservaat, VEN-gebied en Habitatrichtlijngebied. De ligging van de percelen had een boeteverhogend effect. In het voordeel van de overtreder werd het gedeeltelijk herstel meegenomen als verzachtende omstandigheid.⁵⁶⁴

De hoogste geldboete in prioritaire dossiers betreffende schendingen van het natuurbehoud bedroeg 3.510 euro en werd opgelegd voor het gebruik van bestrijdingsmiddelen (herbiciden) en het wijzigen van de vegetatie en de bodem (ophoging met perceelsvreemde aarde, sleuven) over een zeer grote oppervlakte. Bij het bepalen van de hoogte van het boetebedrag hield de afdeling rekening met het gebruik van pesticiden, de behandelde oppervlakte van 3 hectare en de ligging in GEN-gebied. Het afvoeren van de perceelsvreemde aarde en het herstel van de weide in de oorspronkelijke staat werden als verzachtende omstandigheden meegenomen. Ook het verstrijken van de beslissingstermijn gaf aanleiding tot een vermindering van het boetebedrag.⁵⁶⁵

F. Niet naleven opgelegde bestuurlijke maatregel

211. In de periode 1 januari 2015 – 30 juni 2016 nam de afdeling 4 beslissingen op basis van 3 processen-verbaal inzake het niet uitvoeren van de bestuurlijke maatregelen, opgelegd naar aanleiding van prioritaire milieubeheermisdrijven. Het niet uitvoeren van een opgelegde bestuurlijke maatregel met betrekking tot een milieuschending wordt op zich ook als een prioritair dossier beschouwd. Twee dossiers hadden betrekking op dezelfde feiten, maar de overtreders werden afzonderlijk beboet. In tegenstelling tot hierboven, bespreken we onder deze titel eveneens de toerekenbaarheid aan de overtreder omdat hier een aantal interessante opmerkingen kunnen worden gemaakt.

⁵⁶⁴ Beslissing 15-AMMC-621-M, 29 maart 2016.

⁵⁶⁵ Beslissing 14-AMMC-1057-M, 3 juni 2016.

1. De toerekenbaarheid aan de overtreder

212. De afdeling overweegt telkens dat door de verbalisant werd vastgesteld dat de overtreder de opgelegde bestuurlijke maatregel(en) niet (volledig) heeft uitgevoerd, en dit zonder enige motivering. Het opzettelijk niet uitvoeren van opgelegde bestuurlijke maatregelen is een milieumisdrijf waarvoor een alternatieve bestuurlijke geldboete kan worden opgelegd.

213. Voor de toerekenbaarheid aan de overtreder houdt de afdeling geen rekening met het bestaan van een burgerrechtelijke procedure aangezien deze losstaat van de bestuurlijke boeteprocedure. De procedure voor de AMMC heeft immers een punitief karakter terwijl een burgerrechtelijke procedure gericht is op het vergoeden van de schade voor de hinder die veroorzaakt werd door het gepleegde misdrijf. Wel kan de impact van een dergelijke procedure als verzachtende omstandigheid worden meegenomen.⁵⁶⁶

214. Ook de betwisting van de kwalificatie van de feiten waarvoor een bestuurlijke maatregel werd opgelegd, is irrelevant. In de boetebeslissing betreffende het niet uitvoeren van een bestuurlijke maatregel die oplegt dat het afval en de constructies in het bos moeten worden verwijderd en dat het bos ontoegankelijk moet worden gemaakt voor dieren, is het argument van de overtreder dat het perceel niet als bos kan worden gekwalificeerd niet relevant. Dit dossier had immers betrekking op het onvolledig uitvoeren van de bestuurlijke maatregel. Er werd vermoedelijke overtreder aldus geen schending van het Bosdecreet toegerekend. Het niet uitvoeren van bestuurlijke maatregelen is op zich een milieumisdrijf waarvoor een alternatieve bestuurlijke geldboete kan worden opgelegd.⁵⁶⁷ Hier kan ook worden opgemerkt dat het oorspronkelijk dossier doorgaans reeds behandeld is geweest (als boetedossier of in het kader van een beroep tegen de bestuurlijke maatregel), waardoor de feiten waarvoor de bestuurlijke maatregel werd opgelegd ook al beoordeeld zijn geweest.

2. De ernst van de feiten

215. Bestuurlijke maatregelen zijn erop gericht een einde te stellen aan milieuschendingen, de gevolgen geheel of gedeeltelijk ongedaan te maken en herhaling ervan te voorkomen. De naleving van deze maatregelen is bijgevolg essentieel om de negatieve impact van de milieuschending te remediëren en naar de toekomst toe te

⁵⁶⁶ Beslissing 13-AMMC-1236-M, 10 mei 2016; beslissing 13-AMMC-1236-M/1, 10 mei 2016.

⁵⁶⁷ *Ibid.*

vermijden. De afdeling is dan ook van oordeel dat het niet uitvoeren van een bestuurlijke maatregel voldoende zwaar dient te worden gesanctioneerd om te vermijden dat het voor overtreders “voordeliger” uitvalt de opgelegde bestuurlijke maatregelen systematisch niet uit te voeren.

216. Voor het niet naleven van een bestuurlijke maatregel legt de afdeling een geldboete op die overeenstemt met het forfaitair bedrag voor de schending waarvoor de verbalisant de bestuurlijke maatregel heeft opgelegd. Het boetebedrag staat dus in verhouding met de ernst van de basisschending en de impact ervan op het leefmilieu. Volgens de afdeling is het niet aangeraden om een vast bedrag te voorzien, waarbij geen onderscheid wordt gemaakt naargelang de opgelegde bestuurlijke maatregel. Immers, de ene bestuurlijke maatregel is de andere niet. Zo kunnen de verbalisanten de vernietiging van de inlooptkooien bevelen, maar even goed kunnen ze het bevel opleggen om het bos opnieuw aan te planten.⁵⁶⁸

3. De frequentie

217. In geen van de onderzochte dossiers gaf het criterium frequentie aanleiding tot een hogere geldboete. Er waren immers geen indicaties die erop wezen dat bij de overtreders reeds eerder vergelijkbare feiten werden vastgesteld.

4. De omstandigheden

218. In de vier onderzochte dossiers gingen de overtreders alsnog over tot het uitvoeren van de hun opgelegde bestuurlijke maatregel. De afdeling beschouwde dit als een verzachtende omstandigheid.

219. Ook het feit dat een burgerlijke procedure hangende was en dat dit een psychologisch zware impact had op de overtreder, gaf aanleiding tot een lagere geldboete.⁵⁶⁹

220. Tot slot hield de afdeling rekening met het agressief gedrag en het weigeren om de identiteit kenbaar te maken. Deze omstandigheden hadden een hogere geldboete tot gevolg.⁵⁷⁰

⁵⁶⁸ Interview met DRIES WOUTERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving) en TINE RENDERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving), 18 april 2017.

⁵⁶⁹ Beslissing 13-AMMC-1236-M, 10 mei 2016; beslissing 13-AMMC-1236-M/1, 10 mei 2016.

⁵⁷⁰ *Ibid.*

5. De beslissingstermijn

221. De afdeling overschreed de beslissingstermijn met 538⁵⁷¹, 539⁵⁷² en 723⁵⁷³ dagen. Ze verlaagde de geldboete telkens met één vijfde, rekening houdend met de termijn die verstreken was sedert de start van de bestuurlijke boeteprocedure.

6. Het onderling verband

222. Aan een eerste overtreder werd een bestuurlijke maatregel opgelegd tot heraanplant van de gerooide houtkant. Na het verstrijken van de uitvoeringstermijn stelden de verbalisanten vast dat de maatregel onvolledig werd uitgevoerd. Hiervoor moest de overtreder een bestuurlijke geldboete van 486 euro betalen. Bij het bepalen van de hoogte van het boetebedrag hield de afdeling rekening met het feit dat de overtreder de bestuurlijke maatregel alsnog had uitgevoerd en met de termijn die verstreken was sedert de start van de bestuurlijke boeteprocedure.⁵⁷⁴

223. In een ander dossier legde de afdeling een geldboete van 504 euro op. De verbalisant had vastgesteld dat er in een laaggelegen populierenbos grond gestort was. Aan het proces-verbaal werd een bestuurlijke maatregel gekoppeld die het bevel gaf om het perceel in zijn oorspronkelijke staat te herstellen. Na het verstrijken van de uitvoeringstermijn bleek dat de overtreder deze bestuurlijke maatregel niet had uitgevoerd. Bij het bepalen van de hoogte van het boetebedrag hield de afdeling rekening met het feit dat het herstel alsnog gerealiseerd werd. Ook het verstrijken van de beslissingstermijn gaf aanleiding tot een lager boetebedrag.⁵⁷⁵

224. In de laatste twee dossiers hadden de verbalisanten een bestuurlijke maatregel opgelegd die het bevel gaf om het bos ontoegankelijk te maken voor neerhofdieren en alle constructies en afval uit het bos te verwijderen. Bij het bepalen van de hoogte van het boetebedrag hield de afdeling rekening met het agressief gedrag en het weigeren om de identiteit bekend te maken. De psychologische impact van een hangende burgerrechtelijke procedure, de bereidheid om maatregelen te nemen en het verstrijken van de beslissingstermijn gaven aanleiding tot een lagere geldboete. Aangezien het dossier geen elementen bevatte om te besluiten dat één van de overtreders meer verantwoordelijkheid

⁵⁷¹ Beslissing 14-AMMC-657-M, 24 mei 2016.

⁵⁷² Beslissing 13/AMMC/1500-M/SM, 25 november 2015.

⁵⁷³ Beslissing 13-AMMC-1236-M, 10 mei 2016; beslissing 13-AMMC-1236-M/1, 10 mei 2016.

⁵⁷⁴ Beslissing 14-AMMC-657-M, 24 mei 2016.

⁵⁷⁵ Beslissing 13/AMMC/1500-M/SM, 25 november 2015.

zou dragen dan de ander, werd de geldboete gelijk verdeeld. Elke overtreder moest dus 336 euro betalen.⁵⁷⁶

G. Voordeelontneming

225. In de onderzochte dossiers hadden de 4 opgelegde voordeelontnemingen uitsluitend betrekking op prioritaire milieumisdrijven inzake riviervisserij. In deze dossiers is het berekenen van het vermogensvoordeel eenvoudig. De opgelegde voordeelontneming is gelijk aan de prijs van een klein of een groot visverlof of het verschil tussen beiden.

226. Hoewel dat in de dossiers niet aan bod kwam, is het goed mogelijk dat de afdeling voordeelontnemingen oplegt in het kader van schendingen van de regelgeving inzake bos en natuurbehoud. Voor het niet uitvoeren van de herstelmaatregel na het storten van aarde en bouwafval, raamde de afdeling het vermogensvoordeel van de overtreder op 40.000 euro. Het Milieuhandhavingscollege oordeelde echter dat het voordeel niet permanent verworven was en dat de afdeling op dit punt een nieuwe beslissing diende te nemen. Uiteindelijk besloot ze een voordeelontneming op te leggen ter waarde van de interesten die de overtreder had genoten gedurende de periode dat hij de herstellordering niet had uitgevoerd.⁵⁷⁷ Voor het scheuren van percelen legt de afdeling geen voordeelontnemingen op omdat in het verleden is gebleken dat de boer in dergelijke dossiers verlies kan lijden en geen winst heeft gerealiseerd door het scheuren.⁵⁷⁸

227. In vogeldossiers is de raming van het vermogensvoordeel heel wat minder eenvoudig aangezien er veelal geen harde vaststellingen zijn voor de verkoop van de vogels. De meeste dossiers betreffende grote fraudeurs die economisch geldgewin nastreven, worden ook strafrechtelijk afgehandeld.⁵⁷⁹

228. Besluitend kan worden gesteld dat de afdeling zich bij het ramen van het vermogensvoordeel en het opleggen van de voordeelontneming in grote mate baseert op de vaststellingen van de verbalisanten.⁵⁸⁰

⁵⁷⁶ Beslissing 13-AMMC-1236-M, 10 mei 2016; beslissing 13-AMMC-1236-M/1, 10 mei 2016.

⁵⁷⁷ Zie *supra*, randnr. 132.

⁵⁷⁸ Interview met DRIES WOUTERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving) en TINE RENDERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving), 18 april 2017.

⁵⁷⁹ *Ibid.*

⁵⁸⁰ *Ibid.*

H. Conclusie

229. In 49 van de 89 dossiers beboette de afdeling de overtreder met een alternatieve bestuurlijke geldboete. Slechts in één dossier werden meerdere overtreders tezamen beboet. Door een wijziging in de dossieropvolging wordt voortaan voor elke overtreder een afzonderlijke beslissing genomen.

Hier kan ook nog worden opgemerkt dat als de afdeling meerdere processen-verbaal lastens eenzelfde overtreder ontvangt, ze deze zoveel als mogelijk samen behandelt. Als de processen-verbaal uiteenlopende milieumisdrijven vaststellen, zal de afdeling ze toch afzonderlijk behandelen. Hetzelfde geldt voor het geval waarin de processen-verbaal zich in een verschillend stadium van de procedure bevinden.⁵⁸¹

1. De ernst van de feiten

230. Om aan te geven dat de gepleegde milieumisdrijven voldoende ernstig zijn om te worden gesanctioneerd met een alternatieve bestuurlijke geldboete, verwijst de afdeling in eerste instantie naar de doelstelling van de geschonden regelgeving. Daarnaast verantwoordt ook de (potentiële) schadelijkheid van de feiten voor de mens en het leefmilieu het opleggen van een alternatieve bestuurlijke geldboete. Te denken valt aan de potentiële verstoring van een goed wildbeheer en natuurbehoud, het feit dat de veiligheid mogelijks in gevaar wordt gebracht, de potentiële bosdegradatie en bosvernietiging, het mogelijks verlies van biodiversiteit, het mogelijks verlies van natuurwaarde of vegetatie en de schadelijkheid van pesticiden.

231. Bij het bepalen van de hoogte van het boetebedrag volgt de afdeling de door haar uitgewerkte beslissingsbomen. Aan de hand van nieuwe dossiers, gesprekken met de toezichthouders en rechtspraak van het Milieuhandhavingscollege werden deze structuren alsmaar verfijnd. Intussen zijn de beslissingsbomen al enkele jaren stabiel. Ze zijn zodanig opgesteld dat aan elk element in het dossier een bedrag kan worden gekoppeld. De beslissingsbomen bieden dus een objectief kader waardoor er binnen de afdeling een betrekkelijk hoge uniformiteit bestaat.

232. Voor de basiswetschending hanteert de afdeling telkens een forfait, dat wordt aangevuld met de forfaitaire bedragen voor de concrete elementen in het dossier. Het aldus

⁵⁸¹ Interview met DRIES WOUTERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving) en TINE RENDERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving), 18 april 2017.

bekomen bedrag vormt het basisbedrag waarop de frequentie en de omstandigheden worden berekend.

233. Onder invloed van de rechtspraak van het Milieuhandhavingscollege⁵⁸² duidt de afdeling sinds april 2017 aan van welk basisbedrag ze vertrekt na beoordeling van de ernst van de feiten. Ook onder de bespreking van de frequentie en de omstandigheden geeft ze telkens weer met welk bedrag het basisbedrag verlaagd of verhoogd wordt.

2. De frequentie

234. Het criterium frequentie geeft aanleiding tot een hoger boetebedrag indien er eerdere schendingen werden vastgesteld, die aan de overtreder kunnen worden toegerekend en die bovendien al strafbaar waren op het ogenblik dat de overtreder ze stelde.

Pas als er voldoende aanwijzingen zijn dat bij de overtreder reeds eerder vergelijkbare toerekenbare feiten werden vastgesteld, kan de afdeling het criterium frequentie meenemen bij de boetebepaling. In de praktijk is dit niet vaak het geval. Ook in de onderzochte periode gaf het criterium frequentie slechts in 8 van de 49 dossiers waarin de afdeling een alternatieve bestuurlijke geldboete oplegde, aanleiding tot een hogere geldboete. In deze dossiers werd de overtreder al strafrechtelijk veroordeeld en/of had hij al een bestuurlijke geldboete of bestuurlijke transactie betaald wegens het plegen van gelijkaardige feiten. Ook als het proces-verbaal verwees naar een eerder opgesteld proces-verbaal of naar verklaringen van de overtreder waaruit bleek dat de wederrechtelijke activiteiten al geruime tijd aan de gang waren, gaf het criterium frequentie aanleiding tot een verhoging van het boetebedrag.

235. Inzake milieubeheer is het voldoende dat vaststaat dat de overtreder al schendingen heeft begaan betreffende de regelgeving inzake jacht, soorten, vis, natuur of bos opdat het criterium frequentie kan worden meegenomen. Ten aanzien van andere thema's is de afdeling soms milder en is vereist dat exact dezelfde norm wordt overschreden. In de gevallen waarin de afdeling het criterium meeneemt bij de boetebepaling, verhoogt ze het basisbedrag met 25%. Voor recidive en chronische en structurele problemen⁵⁸³ ligt het percentage hoger.

⁵⁸² Zie *supra*, randnr. 32 (2^e al.).

⁵⁸³ Inzake water wordt bijvoorbeeld vaker eenzelfde norm overschreden. Dit wijst op een structureel probleem. Dergelijke chronische en structurele problemen komen niet voor in milieubeheerdossiers.

236. In 41 dossiers waren er in het proces-verbaal geen indicaties dat er bij de overtreder reeds eerder vergelijkbare feiten werden vastgesteld. De afdeling besloot dat de factor frequentie bijgevolg geen aanleiding gaf tot een hogere geldboete.

3. De omstandigheden

237. Bij het bepalen van de hoogte van de geldboete, houdt de afdeling steeds rekening met verzachtende en verzwarende omstandigheden. Deze omstandigheden vertegenwoordigen een percent dat naargelang het geval van het boetebedrag wordt afgehouden dan wel bijgeteld.

238. Vooreerst wordt meegenomen dat de overtreder voor de vastgestelde schendingen maatregelen heeft genomen. Concreet valt te denken aan het afbreken van illegale constructies, het bekomen van de vereiste vergunning/machtiging/ontheffing, heraanplant of herstel van de illegale situatie. De afdeling maakt geen onderscheid tussen het vrijwillig treffen van maatregelen en het uitvoeren van een bestuurlijke maatregel. Alleen het resultaat telt. Het uitvoeren van een bestuurlijke maatregel staat het opleggen van een bestuurlijke geldboete trouwens niet in de weg. Wel zal de afdeling er rekening mee houden door het boetebedrag te verminderen met maximaal 35%, afhankelijk van het gerealiseerde herstel.

239. Verder heeft de medewerking door de overtreder bij het onderzoek een positieve invloed op het boetebedrag. In het kader van de soorten- en jachtdossiers geeft de vrijwillige toestemming tot huiszoeking bijvoorbeeld aanleiding tot een vermindering van de geldboete met 10%.

240. Ook de beperkte financiële draagkracht heeft een invloed op de hoogte van het boetebedrag. Hiertoe moet de overtreder wel een aanslagbiljet of een leefloonattest indienen. Als blijkt dat de overtreder onder de door de afdeling gehanteerde armoedegrens valt, zal de geldboete met 25% worden verminderd. Indien de overtreder echter geen documenten als bewijs indient, houdt de afdeling geen rekening met de beweerde beperkte financiële draagkracht.

241. In zeer uitzonderlijke gevallen houdt de afdeling rekening met de gezondheidstoestand van de overtreder. Een onverwachte hospitalisatie die het herstel bemoeilijkt of in rechtstreeks verband staat met het plegen van het milieumisdrijf, kan worden meegenomen als verzachtende omstandigheid. Medische redenen worden niet als overmacht beschouwd en kunnen hoogstens aanleiding geven tot een lagere geldboete.

242. Verder kan ook de psychologische impact als gevolg van een hangende burgerrechtelijke procedure worden meegenomen als een verzachtende omstandigheid. De leeftijd van de overtreder komt dan weer niet in aanmerking voor een lagere geldboete. De afdeling is immers van oordeel dat het voor eenieder, ongeacht diens leeftijd, mogelijk is om van de van toepassing zijnde reglementering kennis te nemen en deze ook na te leven.

243. Verzachtende omstandigheden kunnen aanleiding geven tot een vermindering van het boetebedrag met 10 tot 60%, afhankelijk van het aantal omstandigheden en het gerealiseerde herstel.

244. Tot slot neemt de afdeling, naast verzachtende omstandigheden, ook verzwarende omstandigheden mee bij het bepalen van de hoogte van het boetebedrag. Te denken valt aan het agressief gedrag ten aanzien van de verbalisanten of het weigeren om de identiteit kenbaar te maken. Inzake soorten, jacht en visvangst heeft ook de slechte conditie van beschermde soorten een boeteverzwarend effect. De afdeling verhoogt het basisbedrag met een percent van het gehanteerde forfait voor de soort.

4. De beslissingstermijn

245. In 43 van de 49 boetebeslissingen overschreed de afdeling de beslissingstermijn van 180 dagen. Zij deed dit minimaal met 1 dag, maximaal met 883 dagen en gemiddeld met 522 dagen. Op 8 dossiers na, verlaagde de AMMC het boetebedrag telkens met één vijfde, rekening houdend met de termijn die verstreken was sedert de start van de bestuurlijke boeteprocedure. In één van deze uitzonderingsgevallen hadden twee kennisgevingen plaatsgevonden op basis van twee processen-verbaal en hield de afdeling slechts gedeeltelijk rekening met het overschrijden van de termijn, hoewel beide beslissingstermijnen werden overschreden.

246. Het herhaaldelijk overschrijden van de beslissingstermijn van 180 dagen is het gevolg van de historische achterstand van de afdeling. In haar beginjaren heeft het opmaken van de beslissingsbomen veel tijd en energie gekost. Intussen staan deze beslissingsbomen grotendeels op punt, maar blijft de dossierinstroom stijgen.

247. Tot voor kort hanteerde de afdeling bij overschrijding van de redelijke termijn een vast verminderingspercentage van één vijfde, zonder een onderscheid te maken naargelang het aantal dagen waarmee de beslissingstermijn werd overschreden. Onder invloed van de rechtspraak van het Milieuhandhavingcollege werd de beoordeling rond de redelijke

termijn aangepast.⁵⁸⁴ Sinds de tweede helft van 2016 verlaagt de afdeling bij overschrijding van de redelijke termijn de geldboete met 10 tot 30%, afhankelijk van het aantal dagen waarmee de beslissingstermijn werd overschreden en de concrete elementen in het dossier. Er wordt duidelijk aangegeven hoeveel de boete bedraagt zonder de overschrijding van de beslissingstermijn, met hoeveel procent dit bedrag wordt verminderd en hoeveel het uiteindelijke boetebedrag bedraagt.

5. Het onderling verband

248. Na verrekening van de frequentie en de omstandigheden op het basisbedrag, bekommt de afdeling het bedrag waarmee ze de overtreder zal beboeten. Als de dossierbehandelaar, het diensthoofd of het afdelingshoofd vindt dat het aldus bekomen boetebedrag niet passend is, kan er van de gehanteerde beslissingsboom worden afgeweken.

249. De opgelegde geldboeten benaderen het decretale maximumbedrag van 250.000 euro – zelfs nog te vermeerderen met de opdecimen die van toepassing zijn voor de strafrechtelijke geldboeten – nooit. Echter, ook de strafrechters leggen geen dergelijke bedragen op. Aangezien de dossiers die naar de afdeling worden doorgestuurd met oog op bestuurlijke beboeting normaal gesproken minder zwaar zijn, zullen ook de bestuurlijke geldboeten niet zo hoog oplopen.

§3. Beslissing houdt geen geldboete in

250. Onder deze paragraaf bespreken we de 11 beslissingen die geen geldboete inhielden. Ook hier overlopen we de structuur van de beslissingen. Vervolgens maken we een onderscheid tussen de dossiers waarin de afdeling geen geldboete oplegde omdat er geen milieumisdrijf werd vastgesteld en de dossiers waarin de vastgestelde milieumisdrijven niet konden worden toegerekend aan de vermoedelijke overtreder. Verder overlopen we de andere redenen waarom de afdeling beslist om geen bestuurlijke geldboete op te leggen. We ronden af met een tussentijdse conclusie.

A. Structuur

251. Wat de procedurele antecedenten en de feiten betreft, kan worden verwezen naar de bespreking inzake de beslissingen die een geldboete inhouden.⁵⁸⁵

⁵⁸⁴ Zie *supra*, randnr. 35.

⁵⁸⁵ Zie *supra*, randnr. 134.

252. In het derde deel van de beslissing, dat betrekking heeft op de beoordeling van de feiten, overloopt de afdeling de beoordelingscriteria (ernst, frequentie en omstandigheden) niet. Dit is logisch aangezien ze beslist om de vermoedelijke overtreder niet te beboeten en er dus ook geen geldboete is waarvan de hoogte, overeenkomstig artikel 16.4.29 DABM, kan worden afgestemd op voormelde beoordelingscriteria.

B. Geen misdrijf

253. Vooraleer er sprake kan zijn van bestuurlijke beboeting door de AMMC dient vast te staan dat een milieumisdrijf is gepleegd. Indien het onvoldoende zeker is, kan de afdeling niet anders dan geen bestuurlijke geldboete op te leggen: geen straf zonder misdrijf. In een eerste dossier had de vermoedelijke overtreder met een luchtdrukkarabijn naar kraaien en/of kauwen geschoten. De AMMC was van oordeel dat het verjagen van deze vogels niet afdoende beschouwd kan worden als een handeling die verboden wordt gesteld door artikel 10 van het Soortenbesluit.⁵⁸⁶ Twee andere dossiers waren gebaseerd op een zelfde proces-verbaal van inlichting. Dit proces-verbaal was louter informatief en stelde geen nieuwe milieumisdrijven vast.⁵⁸⁷

C. Geen toerekenbaarheid van het misdrijf

254. Naast de basisvoorwaarde van het bestaan van een milieumisdrijf, is eveneens vereist dat het misdrijf aan de vermoedelijke overtreder kan worden toegerekend. Ook hier zal de AMMC besluiten om geen bestuurlijke geldboete op te leggen als het daderschap niet voldoende vaststaat.

255. In een eerste dossier besloot de AMMC om geen geldboete op te leggen aan de eigenaar van een gescheurd perceel. Deze had immers een pachtovereenkomst gesloten met een vennootschap, die opdracht had gegeven tot het scheuren van de historisch permanente graslanden. De eigenaar kon dus niet als uitvoerder, noch als opdrachtgever worden beschouwd waardoor het milieumisdrijf hem niet kon worden toegerekend.⁵⁸⁸

256. In twee andere dossiers had de verbalisant een proces-verbaal opgesteld naar aanleiding van een melding door een anonieme getuige die 2 terreinwagens had zien rondcrossen in een bos- en natuurcomplex. Het milieumisdrijf werd echter niet vastgesteld door de verbalisant, noch door de tussenkomende boswachter. De vermoedelijke

⁵⁸⁶ Beslissing 13/AMMC/963-M/TR/ib, 23 oktober 2015.

⁵⁸⁷ Beslissing 14-AMMC-137-M, 31 mei 2016; beslissing 14-AMMC-137-M/1, 30 mei 2016.

⁵⁸⁸ Beslissing 13-AMMC-687-M, 19 februari 2016; zie *supra*, randnr. 209 (3^e al.).

overtreders ontkenden de feiten. Het daderschap van de eerste vermoedelijke overtreder zou moeten worden afgeleid door de modder en specifieke vegetatierestanten op diens wagen. Daarnaast zouden de bandenprofielen in het traject overeenkomen met die van de banden op het voertuig. De afdeling acht het mogelijk dat de restanten op de wagen ook van elders voortkwamen en bovendien overweegt ze dat er naar alle waarschijnlijkheid meerdere wagens circuleren met hetzelfde type banden. De overeenkomst tussen de sporen en de profielen van de banden kan een indicatie zijn van betrokkenheid bij het misdrijf, maar in dit geval overtuigt het niet. Het daderschap van de tweede vermoedelijke overtreder zou moeten worden afgeleid uit de bewering van de anonieme getuige dat hij de tweede wagen 3 maand later zou herkend hebben op de openbare weg. Ook hier overweegt de afdeling dat er waarschijnlijk meerdere voertuigen circuleren met hetzelfde type banden en dat de overeenkomst tussen de sporen en de profielen van de banden niet volstaat. Tot slot argumenteert de afdeling dat zelfs als het zou vaststaan dat het misdrijf met voormelde wagens werd gepleegd, het onvoldoende vaststaat dat de vermoedelijke overtreder de wagens op dat moment bestuurden. Wegens gebrek aan feitelijke vaststellingen op het moment van het plegen van het milieumisdrijf, besloot de afdeling om geen bestuurlijke geldboete op te leggen.⁵⁸⁹

257. Drie vermoedelijke overtreder werden geverbaliseerd omdat er twee dode krakeenden werden aangetroffen op de dag waarop zij aan het jagen waren. Eén van de vermoedelijke overtreder verklaarde twee schoten te hebben gelost, waarvan één schot niks had geraakt en het tweede schot een (wilde) eend. Bovendien vereist het verbod uit artikel 10 van het Soortenbesluit dat het doden opzettelijk gebeurt. Indien toch een krakeend zou gedood geweest zijn door randhagel bij het opvliegen van een groep eenden, kan bezwaarlijk worden geoordeeld dat vermoedelijke overtreder deze beschermde soort opzettelijk doodde. De twee andere vermoedelijke overtreder verklaarden dat ze niet aanwezig waren op de plaats waar het incident zich zou hebben voorgedaan. De AMMC oordeelde dat het milieumisdrijf onvoldoende vaststond in hoofde van de drie vermoedelijke overtreder.⁵⁹⁰

258. In het vierde dossier had de verbalisant vastgesteld dat verschillende bomen werden gekapt zonder machtiging waarna het hout op een onrechtmatige wijze werd toegeëigend.

⁵⁸⁹ Beslissing 13-AMMC-1487-M/1, 3 maart 2016; beslissing 13-AMMC-1487-M, 7 maart 2016.

⁵⁹⁰ Beslissing 13-AMMC-1262-M, 31 maart 2016; beslissing 13-AMMC-1262-M/1, 31 maart 2016; beslissing 13-AMMC-1262-M/2, 31 maart 2016.

Verder was er sprake van beschadiging van bomen en van een houtkant. Daarnaast werd afval achtergelaten op een maïsakker en in een openbaar bos. De vrouw van de vermoedelijke overtreder verklaarde dat deze handelingen werden uitgevoerd in overleg met haar man. De AMMC was echter van oordeel dat het niet duidelijk was of de vermoedelijke overtreder een rol had in de vastgestelde schendingen. Evenmin was het zeker dat hij als opdrachtgever kon worden beschouwd.⁵⁹¹

259. Een laatste overtreder had een niet-aangelijnde hond laten loslopen op de bospaden en in de bosbestanden. De AMMC oordeelde dat het misdrijf niet aan de overtreder kon worden toegerekend aangezien deze op het moment van de feiten nog minderjarig was en het Milieuhandhavingsdecreet niet voorziet in de mogelijkheid om minderjarigen te beboeten.⁵⁹²

D. Andere reden

260. De bevoegdheid tot het opleggen van een alternatieve bestuurlijke geldboete vervalt vijf jaar na de datum van afsluiting van het proces-verbaal dat over het milieumisdrijf werd opgesteld. De afdeling zal dus geen geldboete opleggen in de gevallen waarin het proces-verbaal meer dan vijf jaar eerder werd afgesloten.⁵⁹³

Verder kan de afdeling geen geldboete opleggen voor feiten gepleegd vóór 1 mei 2009 en voor feiten die niet onder het toepassingsgebied van Titel XVI DABM vallen. Hoewel de Sorteernota 2012 vooropstelt dat dossiers betreffende feiten gepleegd vóór 1 mei 2009 niet in aanmerking komen om te worden doorgestuurd naar de afdeling, gebeurde dat aanvankelijk toch. In deze dossiers besloot de AMMC dan ook om geen bestuurlijke geldboete op te leggen. Intussen is dit echter niet langer aan de orde aangezien dergelijke feiten sowieso verjaard zijn.⁵⁹⁴

Tot slot besluit de afdeling om geen geldboete op te leggen als de vermoedelijke overtreder overleden is, aangezien de straf persoonlijk is.⁵⁹⁵

⁵⁹¹ Beslissing 13-AMMC-746-M, 24 mei 2016.

⁵⁹² Beslissing 14-AMMC-547-M/1, 24 mei 2016.

⁵⁹³ Interview met DRIES WOUTERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving) en TINE RENDERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving), 18 april 2017.

⁵⁹⁴ *Ibid.*

⁵⁹⁵ *Ibid.*

E. Conclusie

261. De afdeling zal geen bestuurlijke geldboete opleggen als onvoldoende vaststaat dat een milieumisdrijf werd gepleegd of als het vastgestelde milieumisdrijf niet kan worden toegerekend aan de vermoedelijke overtreder. Dit laatste is het geval indien de vermoedelijke overtreder noch als uitvoerder, noch als opdrachtgever kan worden beschouwd. Ook bij gebrek aan feitelijke vaststellingen of bij minderjarigheid van de vermoedelijke overtreder, kan het vastgestelde misdrijf niet worden toegerekend.

Verder hebben ook het verval van de beboetingsbevoegdheid, het feit dat het misdrijf niet binnen het toepassingsgebied van Titel XVI DABM valt en het overlijden van de overtreder tot gevolg dat de afdeling beslist om geen bestuurlijke geldboete op te leggen.

§4. Beslissing houdt een nulboete in

262. De nulboetes onderscheiden zich van de beslissingen waarin geen geldboete wordt opgelegd. Bij nulboetes staan misdrijf en daderschap immers vast, maar besluit de afdeling om de overtreder met 0 euro te beboeten omdat de feiten slechts een beperkte impact hebben op het leefmilieu. Aangezien de afdeling sinds 2012 de mogelijkheid heeft om dergelijke dossiers met een bestuurlijke transactie af te handelen, legt ze geen nulboetes meer op.⁵⁹⁶

§5. Voorstel tot bestuurlijke transactie

263. In 2012 deed de afdeling slechts in een beperkt aantal gevallen een voorstel tot betaling van een geldsom. Dit aantal vertoont uiteraard een verband met de inwerkingtreding van deze nieuwe afhandelingsmogelijkheid in de tweede helft van 2012. Mondjesmaat werd het beleid rond de bestuurlijke transacties uitgebreid, mede gelet op de achterstand van de afdeling bij de behandeling van de vele dossiers maar vooral omdat de betalingsgraad zeer hoog is. Voor sommige thema's betaalt 85% van de overtreiders de voorgestelde geldsom.⁵⁹⁷

Onder deze paragraaf bestuderen we de 29 voorgestelde en betaalde bestuurlijke transacties. Zoals bij de bespreking van de boetebeslissingen, overlopen we ook hier eerst de structuur van de transactievoorstellen. Vervolgens gaan we per thema na in welke mate

⁵⁹⁶ *Ibid.*

⁵⁹⁷ *Ibid.*

de afdeling overgaat tot het voorstellen van een bestuurlijke transactie. We sluiten af met een tussentijds besluit.

A. Structuur

264. De overtreder wordt in eerste instantie herinnerd aan het proces-verbaal en het geschonden wetsartikel. Vervolgens geeft de afdeling Milieuhandhaving aan dat de procureur des Konings beslist heeft om het milieumisdrijf niet strafrechtelijk te vervolgen en dat ze de procedure tot het opleggen van een bestuurlijke geldboete opstart. Verder brengt ze de overtreder op de hoogte van het feit dat het dossier overeenkomstig artikel 16.4.36, §3 DABM in aanmerking komt voor een bestuurlijke transactie. Ze verduidelijkt dat het gaat om een vereenvoudigde procedure waarbij een voorstel tot betaling van een geldsom wordt gedaan teneinde de uitgebreide bestuurlijke beboetingsprocedure en de bestraffing door middel van een bestuurlijke geldboete te vermijden. Vervolgens wordt het concrete bedrag voorgesteld. Ten slotte volgt een samenvatting en de verduidelijking dat de tijdige en volledige betaling de bestuurlijke boeteprocedure automatisch en definitief beëindigt. De afdeling waarschuwt de overtreder dat de boeteprocedure zal worden voortgezet bij laattijdige of onvolledige betaling. Bij de kennisgeving van de opstart van de boeteprocedure en het voorstel tot bestuurlijke transactie wordt een overschrijvingsformulier gevoegd en informatie betreffende de bestuurlijke boeteprocedure.

B. Soorten en jacht

265. In de onderzochte periode deed de afdeling geen voorstellen tot betaling van een geldsom voor prioritaire milieumisdrijven betreffende soorten en jacht. Algemeen kan worden gesteld dat deze dossiers tot nu toe niet vaak met een bestuurlijke transactie werden afgehandeld. Recentelijk heeft de afdeling echter beslist om ook in dit kader voor bepaalde dossiers een voorstel tot betaling van een geldsom te voorzien.⁵⁹⁸

266. Beleidsmatig wordt ervan uitgegaan dat de meeste dossiers handelend over een schending van het Soortenbesluit in aanmerking komen voor een bestuurlijke transactie, met uitzondering van de fraudegevallen en de dossiers waarvoor de bestuurlijke geldboete te hoog zou oplopen. Voor transactievoorstellen heeft de afdeling immers ook een beslissingsboom opgesteld, die afgestemd is op de beslissingsboom voor bestuurlijke

⁵⁹⁸ Interview met DRIES WOUTERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving) en TINE RENDERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving), 18 april 2017.

geldboeten. Als de (potentiële) bestuurlijke geldboete 2.000 euro overstijgt, komt het dossier niet meer in aanmerking voor een bestuurlijke transactie aangezien het wettelijk maximum van de bestuurlijke transactie 2.000 euro bedraagt. Dossiers waarin er sprake is van fraude kunnen in principe wel aanleiding geven tot een geldboete die onder dit maximumbedrag valt, maar de afdeling heeft beleidsmatig besloten dat fraudedossiers sowieso niet worden afgehandeld met een transactievoorstel.⁵⁹⁹

C. Visvangst

267. In 23 van de 29 transactievoorstellen ging het om een inbreuk op de regelgeving inzake de riviervisserij.

De laagste bestuurlijke transactie bedroeg 50 euro en werd voorgesteld aan de overtreeders die gevestigd hadden (op open water) zonder (geldig) visverlof⁶⁰⁰ en aan de overtreeders die gevestigd hadden met meer dan twee hengels.⁶⁰¹ De voorgestelde geldsom varieerde niet naargelang het aantal vishengels dat te veel was.

De AMMC stelde een geldsom van 75 euro voor wegens het bewaren van 5 levende vissen in een leefnet⁶⁰², wegens het niet terugzetten van gevangen snoek⁶⁰³ en wegens het nachtvissen zonder geldig visverlof⁶⁰⁴. Voor nachtvissen met meer dan twee hengels en het gebruik van aas groter dan 2 cm, stelde de AMMC een geldsom van 80 euro voor.⁶⁰⁵ De bestuurlijke transactie steeg naar 100 euro voor het nachtvissen zonder geldig visverlof met gebruik van aas groter dan 2 cm.⁶⁰⁶ Ook voor het nachtvissen op een plaats waar dit niet is toegelaten en het niet onmiddellijk vrijlaten van gevangen vis⁶⁰⁷, voor het nachtvissen zonder regelmatig visverlof en verboden aasvis⁶⁰⁸ en voor het nachtvissen op een verboden plaats met levende vissen in het bezit⁶⁰⁹, kregen de overtreeders een voorstel tot betaling van een geldsom van 100 euro.

⁵⁹⁹ *Ibid.*

⁶⁰⁰ Beslissing 15/AMMC/507-M/SM/tv, 18 mei 2015; Beslissing 15/AMMC/1481-M/il, 27 oktober 2015; 15/AMMC/1447-M/il, 27 oktober 2015.

⁶⁰¹ Beslissing 15/AMMC/1446-M/DDS/il, 10 december 2015; beslissing 14/AMMC/1655-M/SM/lb, 16 februari 2015; beslissing 15/AMMC/57-M/SM/lb, 3 februari 2015.

⁶⁰² Beslissing 14/AMMC/1658-M/SM/lb, 3 februari 2015.

⁶⁰³ Beslissing 14/AMMC/1659-M/DDS/lb, 16 februari 2015.

⁶⁰⁴ Beslissing 15/AMMC/63-M/KO/lb, 9 februari 2015.

⁶⁰⁵ Beslissing 15/AMMC/59-M/DDS/lb, 4 maart 2015; beslissing 15/AMMC/62-M/SM, 9 februari 2015.

⁶⁰⁶ Beslissing 15/AMMC/60-M/SM/lb, 9 februari 2015.

⁶⁰⁷ Beslissing 15/AMMC/1604-M/DDS/il, 22 december 2015.

⁶⁰⁸ Beslissing 15/AMMC/58-M/KO/lb, 3 februari 2015.

⁶⁰⁹ Beslissing 14/AMMC/1656-M/KO/lb, 3 februari 2015.

De overtreder die aan het nachtvissen was met meer dan twee hengels met gebruik van aas groter dan 2 cm en die de gevangen snoek niet onmiddellijk terugzette, kon een bestuurlijke boeteprocedure vermijden door een bestuurlijke transactie van 125 euro te betalen.⁶¹⁰ Hetzelfde gold voor de overtreiders die zich schuldig hadden gemaakt aan het vissen in gesloten tijd (op onbevaarbare waterloop).⁶¹¹

D. Natuur en bos

268. Voor het gemotoriseerd verkeer in bossen en op boswegen stelde de AMMC een geldsom van 200 euro voor.⁶¹² De drie overtreiders die daarenboven wijzigingen hadden aangebracht aan een holle weg en de vegetatie, kregen elk een transactievoorstel van 275 euro.⁶¹³ In één van de dossiers deed de AMMC een voorstel tot betaling van een geldsom aan de overtreder die als examiner tijdens een helikoptervlucht geland was in een natuureservaat. De voorgestelde geldsom bedroeg eveneens 275 euro.⁶¹⁴

269. Hoewel dat in de onderzochte dossiers niet aan bod kwam, doet de afdeling ook een voorstel tot betaling van een geldsom voor het laten loslopen van een niet-aangelijnde hond, voor het beschadigen van een boom en voor het fietsen in een bos.⁶¹⁵

E. Conclusie

270. Besluitend kan worden vastgesteld dat de afdeling per milieuthema een beslissingsboom voor de bestuurlijke transacties heeft opgesteld, die afgestemd is op de beslissingsboom voor bestuurlijke geldboeten. Ze heeft de wettelijke bepalingen vertaald naar een intern kader, waarin wordt opgenomen dat in principe alle milieu(beheer)schendingen in aanmerking kunnen komen voor een bestuurlijke transactie, met uitzondering van de dossiers met een fraudeaspect en de dossiers waarvoor de (potentiële) geldboete 2.000 euro overstijgt (wat in het algemeen duidt op een verhoogde ernst). Een bestuurlijke transactie ligt over het algemeen lager dan een bestuurlijke

⁶¹⁰ Beslissing 15/AMMC/59-M/DDS, 4 maart 2015.

⁶¹¹ Beslissing 15/AMMC/647-M/SM/tv, 11 juni 2015; beslissing 15/AMMC/1286/SM/il, 30 september 2015; beslissing 15/AMMC/1285-M/DDS/il, 27 oktober 2015.

⁶¹² Beslissing 15/AMMC/1329-M/KO/tv, 8 oktober 2015; beslissing 15/AMMC/1124-M/DDS/il, 14 oktober 2015.

⁶¹³ Beslissing 15/AMMC/1123-M/KO/il, 25 augustus 2015.

⁶¹⁴ Beslissing 21027, 7 januari 2016.

⁶¹⁵ Interview met DRIES WOUTERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving) en TINE RENDERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving), 18 april 2017.

geldboete, tenzij achteraf bij het opleggen van een bestuurlijke geldboete nog elementen in rekening zouden worden gebracht waardoor het boetebedrag daalt.⁶¹⁶

271. Bestuurlijke transacties vormen een nuttig sanctioneringsinstrument. Tussen 70 en 80% van de overtreders gaat spontaan in op de voorgestelde geldsom. Bovendien vereisen bestuurlijke transacties een minder uitgebreide motivatie dan bestuurlijke geldboetes waardoor het de afdeling heel wat tijd kan besparen in dossiers waarin feiten en daderschap duidelijk vaststaan. Bestuurlijke transacties stellen de afdeling aldus in staat om kort op de bal te spelen.

⁶¹⁶ *Ibid.*

IV. CONCLUSIE

272. In deze masterproef hebben we getracht een licht te werpen op het beboetingsbeleid van de afdeling Milieuhandhaving, Milieuschade en Crisisbeheer met betrekking tot de prioritaire dossiers inzake milieubeheerrecht. Daartoe hebben we 89 onuitgegeven boetebeslissingen en transactievoorstellen bestudeerd. De resultaten van deze studie hebben we naderhand kunnen toetsen tijdens een interview met DRIES WOUTERS en TINE RENDERS.

273. Om de hoogte van de op te leggen bestuurlijke geldboeten te kunnen bepalen, heeft de afdeling per categorie van milieumisdrijven beslissingsbomen uitgewerkt. Deze zijn organisch gegroeid op basis van nieuwe dossiers, feedback van de verbalisanten en rechtspraak van het Milieuhandhavingscollege. Aanvankelijk waren deze beslissingsbomen nog flexibel. Intussen staan ze min of meer vast en kan aan elk element in het dossier een bedrag worden gekoppeld. Deze beslissingsbomen vormen een objectief kader dat ervoor zorgt dat eenzelfde soort dossier eenzelfde uitkomst krijgt, ongeacht de dossierbehandelaar. Echter, als de afdeling van mening is dat het bekomen boetebedrag niet passend is, kan er van de gehanteerde beslissingsboom worden afgeweken. Binnen het vast objectief kader is er dus ook ruimte voor flexibiliteit.

Voor de basiswetsschending hanteert de afdeling telkens een forfaitair bedrag, waarvan de hoogte afhankelijk is van de ernst van het milieumisdrijf. Dit bedrag wordt verder verhoogd met de forfaitaire bedragen voor de concrete elementen in het dossier. De toepassing van de frequentie en de omstandigheden geeft aanleiding tot een percentage dat naargelang het geval van het basisbedrag wordt afgehouden of erbij wordt geteld.

De dossierstudie bevestigt het beperkt praktijkbelang van de bestuurlijke voordeelontnemingen. De afdeling legt enkel voordeelontnemingen op in de dossiers waarin het berekenen van het vermogensvoordeel eenvoudig is en indien er in het proces-verbaal indicaties zijn van een dergelijk vermogensvoordeel.

274. De afdeling besluit om geen bestuurlijke geldboete op te leggen indien er geen milieumisdrijf werd vastgesteld of indien het vastgestelde milieumisdrijf niet kan worden toegerekend. Ook het verval van de beboetingsbevoegdheid, het feit dat het misdrijf niet binnen het toepassingsgebied van Titel XVI DABM valt en het overlijden van de overtreder hebben tot gevolg dat de afdeling beslist om geen bestuurlijke geldboete op te leggen.

275. Voor bestuurlijke transacties heeft de afdeling eveneens in beslissingsbomen voorzien, die afgestemd zijn op de beslissingsbomen die ze hanteert voor bestuurlijke geldboeten. Tot nu toe deed de afdeling voornamelijk voorstellen tot betaling van een geldsom in het kader van visdossiers. Recentelijk heeft ze echter besloten om ook iets “zwaardere” milieubeheermisdrijven af te handelen met een transactievoorstel. In principe kunnen alle milieu(beheer)schendingen in aanmerking komen voor een bestuurlijke transactie, met uitzondering van de fraudegevallen en de gevallen waarin de (potentiële) geldboete 2.000 euro overstijgt.

276. We kunnen ook concluderen dat het beboetingsbeleid van de afdeling onder invloed staat van de rechtspraak van het Milieuhandhavingscollege. Dit is reeds gebleken in het verleden met betrekking tot de financiële draagkracht van de overtreder, maar ook meer recent werden enkele boetebeslissingen van de afdeling bijgestuurd. Onder invloed van de rechtspraak van het Milieuhandhavingscollege, wijzigde de afdeling haar beleid rond de redelijke termijn. Sinds de tweede helft van 2016 verlaagt ze bij overschrijding van de redelijke termijn het boetebedrag met 10 tot 30%, afhankelijk van het aantal dagen waarmee de beslissingstermijn werd overschreden. Ook de transparantie in boetebedragen en percentages kwam er als gevolg van de rechtspraak van het College. Sinds april 2017 duidt de afdeling aan van welk basisbedrag ze vertrekt en met welk bedrag ze dit basisbedrag verlaagt of verhoogt als gevolg van de toepassing van de frequentie en de omstandigheden. Doorheen de jaren heeft het Milieuhandhavingscollege echter ook veel boetebeslissingen van de afdeling bevestigd, hetgeen aantoont dat ze op de goede weg is.

277. Tot slot, kunnen we stellen dat het beboetingsbeleid van de afdeling in de prioritaire milieubeheerdossiers efficiënt blijkt te zijn. Inzake soorten en jacht merken de verbalisanten bijvoorbeeld dat de kleine overtreders afgeschrikt worden door de boetebedragen waardoor minder schendingen worden vastgesteld. Het mooi uitgewerkte beboetingsbeleid van de afdeling werpt zijn vruchten af.

BIBLIOGRAFIE

I. WETGEVING

1. Internationale en Europese regelgeving

Verdrag 4 november 1950 tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, *BS* 19 augustus 1955.

Internationaal verdrag 19 december 1966 inzake burgerrechten en politieke rechten, *BS* 6 juli 1983.

2. Interne normen

Wet 19 december 1854 betreffende de bossen, *BS* 22 december 1854.

Wet 1 juli 1954 op de riviervisserij, *BS* 29 juli 1954.

Wet 12 juli 1973 op het natuurbehoud, *BS* 11 september 1973.

Wet 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen, *BS* 12 september 1991.

Decr.VI. 13 juni 1990 Bosdecreet, *BS* 28 september 1990.

Decr.VI. 24 juli 1991 Jachtdecreet, *BS* 7 september 1991.

Decr.VI. van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, *BS* 10 januari 1998.

Decr.VI. 21 december 2007 tot aanvulling van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid met een titel XVI “Toezicht, handhaving en veiligheidsmaatregelen”, *BS* 29 februari 2008.

Decr.VI. 20 april 2012 houdende diverse bepalingen inzake leefmilieu en natuur, *BS* 20 mei 2012.

Decr.VI. 22 november 2013 tot wijziging van titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, *BS* 21 januari 2014.

Decr.VI. 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges, *BS* 1 oktober 2014.

BVR 5 december 2008 betreffende de toegankelijkheid van de bossen en de natuurreservaten, *BS* 4 februari 2009.

BVR 12 december 2008 tot uitvoering van titel XVI van het Decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, *BS* 10 februari 2009.

BVR 15 mei 2009 met betrekking tot soortenbescherming en soortenbeheer (citeeropschrift: “het Soortenbesluit”), *BS* 13 augustus 2009.

BVR 1 februari 2013 tot uitvoering van de wet van 1 juli 1954 op de riviervisserij, *BS* 5 maart 2013.

BVR 28 juni 2013 betreffende de jachtopeningstijden in het Vlaamse Gewest (citeeropschrift: “het jachtopeningsbesluit”), *BS* 3 juli 2013.

BVR 25 april 2014 houdende vaststelling van de voorwaarden waaronder de jacht kan worden uitgeoefend (citeeropschrift: “het jachtvoorwaardenbesluit van 25 april 2014”), *BS* 12 juni 2014.

BVR 3 juli 2015 tot wijziging van diverse bepalingen van het besluit van de Vlaamse regering van 12 december 2008 tot uitvoering van titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid en tot wijziging van het besluit van de Vlaamse regering van 17 oktober 2014 betreffende de aanstelling van de leden van de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu, *BS* 26 augustus 2015.

BVR 24 februari 2017 tot wijziging van diverse besluiten, wat betreft het beleidsdomein Omgeving, *BS* 28 maart 2017.

MB 7 mei 2011 tot vaststelling van de voorwaarden voor de kenmerken en de kwaliteit van pootringen voor vogels, *BS* 14 juni 2011.

3. Voorbereidende documenten

Parl.St. VI.Parl. 2006-07, nr. 1249/1.

Parl.St. VI.Parl. 2011-12, nr. 1492/1.

II. RECHTSPRAAK

1. Arresten Raad van State

RvS 27 mei 2004, nr. 131.827.

RvS 7 november 2013, nr. 225.367.

RvS 27 september 2016, nr. 235.845.

2. Arresten Milieuhandhavingscollege

Arrest MHHC/M/1516/0044, 21 januari 2016.

Arrest MHHC/M/1516/0048, 21 januari 2016.

Arrest MHHC/M/1516/0050, 21 januari 2016.

Arrest MHHC/M/1516/0051, 21 januari 2016.

Arrest MHHC/M/1516/0052, 21 januari 2016.

Arrest MHHC/M/1516/0054, 21 januari 2016.

Arrest MHHC/M/1516/0056, 28 januari 2016.

Arrest MHHC/M/1516/0062, 18 februari 2016.

Arrest MHHC/M/1516/0063, 18 februari 2016.

Arrest MHHC/M/1516/0065, 3 maart 2016.

Arrest MHHC/M/1516/0068, 3 maart 2016.

Arrest MHHC/M/1516/0073, 10 maart 2016.

Arrest MHHC/M/1516/0076, 10 maart 2016.

Arrest MHHC/M/1516/0077, 10 maart 2016.

Arrest MHHC/M/1516/0086, 31 maart 2016.

Arrest MHHC/M/1516/0087, 31 maart 2016.

Arrest MHHC/M/1516/0089, 31 maart 2016.

Arrest MHHC/M/1516/0110, 21 april 2016.

Arrest MHHC/M/1516/0111, 26 april 2016.

Arrest MHHC/M/1516/0112, 26 april 2016.

Arrest MHHC/M/1516/0114, 26 april 2016.

Arrest MHHC/M/1516/0115, 26 april 2016.

Arrest MHHC/M/1516/0117, 26 april 2016.

Arrest MHHC/M/1516/0118, 12 mei 2016.

Arrest MHHC/M/1516/0124, 12 mei 2016.

Arrest MHHC/M/1516/0125, 12 mei 2016.

Arrest MHHC/M/1516/0126, 12 mei 2016.
Arrest MHHC/M/1516/0127, 26 mei 2016.
Arrest MHHC/M/1516/0128, 26 mei 2016.
Arrest MHHC/M/1516/0134, 9 juni 2016.
Arrest MHHC/M/1516/0141, 30 juni 2016.
Arrest MHHC/M/1516/0142, 30 juni 2016.
Arrest MHHC/M/1516/0143, 5 juli 2016.
Arrest MHHC/M/1516/0144, 5 juli 2016.
Arrest MHHC/M/1516/0147, 12 juli 2016.
Arrest MHHC/M/1516/0148, 12 juli 2016.
Arrest MHHC/M/1516/0149, 12 juli 2016.
Arrest MHHC/M/1516/0152, 26 juli 2016.
Arrest MHHC/M/1516/0154, 26 juli 2016.
Arrest MHHC/M/1516/0155, 9 augustus 2016.
Arrest MHHC/M/1516/0156, 9 augustus 2016.
Arrest MHHC/M/1516/0157, 23 augustus 2016.
Arrest MHHC/M/1516/0159, 30 augustus 2016.
Arrest MHHC/M/1617/0005, 20 december 2016.
Arrest MHHC/M/1617/0006, 20 december 2016.
Arrest MHHC/M/1617/0010, 31 januari 2017.
Arrest MHHC/M/1617/0011, 31 januari 2017.
Arrest MHHC/M/1617/0013, 31 januari 2017.
Arrest MHHC/M/1617/0014, 31 januari 2017.
Arrest MHHC/M/1617/0015, 31 januari 2017.
Arrest MHHC/M/1617/0016, 31 januari 2017.
Arrest MHHC/M/1617/0018, 14 februari 2017.
Arrest MHHC/M/1617/0019, 14 februari 2017.
Arrest MHHC/M/1617/0020, 14 februari 2017.
Arrest MHHC/M/1617/0023, 21 februari 2017.
Arrest MHHC/M/1617/0024, 21 februari 2017.
Arrest MHHC/M/1617/0025, 21 februari 2017.
Arrest MHHC/M/1617/0027, 21 februari 2017.
Arrest MHHC/M/1617/0030, 7 maart 2017.
Arrest MHHC/M/1617/0031, 7 maart 2017.

Arrest MHHC/M/1617/0032, 7 maart 2017.
Arrest MHHC/M/1617/0033, 7 maart 2017.
Arrest MHHC/M/1617/0034, 9 maart 2017.
Arrest MHHC/M/1617/0035, 9 maart 2017.
Arrest MHHC/M/1617/0036, 14 maart 2017.
Arrest MHHC/M/1617/0037, 14 maart 2017.
Arrest MHHC/M/1617/0038, 14 maart 2017.
Arrest MHHC/M/1617/0039, 14 maart 2017.
Arrest MHHC/M/1617/0043, 21 maart 2017.
Arrest MHHC/M/1617/0046, 28 maart 2017.
Arrest MHHC/M/1617/0049, 28 maart 2017.
Arrest MHHC/M/1617/0050, 28 maart 2017.
Arrest MHHC/M/1617/0051, 28 maart 2017.

III. RECHTSLEER

1. Boeken en bijdragen in boeken

BILLIET, C.M., *Bestuurlijke sanctionering van milieurecht*, Antwerpen/Oxford, Intersentia, 2008, 763-773.

BILLIET, C.M., “Bestuurlijke geldboeten en de toets van de rechter: brede schets met klemtoon op omgevingsrecht” in *Rechtsbescherming in het publiekrecht: kan er nog gebouwd worden in Vlaanderen?*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2016, 43-94.

BILLIET, C.M. en LAVRYSEN, L. (eds.), *In de roos: doeltreffende sanctionering van omgevingsrecht*, Brugge, die Keure, 2015, 330 p.

DECLERCQ, R., *Beginselen van Strafrechtspleging*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2014, 1892 p.

DE PUE E., LAVRYSEN L. en STRYCKERS P., *Milieuzakboekje*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2016, 1368 p.

DE STAERCKE, J. en MARTENS, I., “Algemene beginselen van behoorlijk bestuur” in DEKETELAERE, K., *Handboek milieu- en Energierecht*, Brugge, die Keure, 2006, 370- 389.

LAVRYSEN, L. (ed.), *Het milieuhandhavingsdecreet in de praktijk*”, Brugge, die Keure, 2010, 338 p.

OPDEBEEK, I., COOLSAET, A., CHARLIER, F., DEBERSAQUES, G., DECOCK, D., DERIDDER, J., DE SOMER, S., DUJARDIN, J., PEETERS, B., RYCKASEYS, M., VAN DE VELDE, E., VAN GARSSE, S., VAN REGENMORTEL, A., VERBIST, S. en VERCRUYSSSEN, R., *Formele motivering van bestuurshandelingen*, Brugge, die Keure, 569 p.

OPDEBEEK, I. en VAN DAMME, M., *Beginselen van behoorlijk bestuur*, Brugge, die Keure, 2006, 491 p.

SOMERS, W. (ed.), ANNAERT, L. en VANCLEYNENBREUGEL, W., *Milieurecht voor beginners*, Brugge, die Keure, 2011, 172.

VANHEUSDEN B. en VAN HOORICK G., *Milieurecht in kort bestek*, Antwerpen/Cambridge, Intersentia, 2011, 304 p.

2. Bijdragen in tijdschriften

BILLIET, C.M., “Kroniek van bestuursrechtspraak inzake bestuurlijke beboeting: de rechtspraak van het Milieuhandhavingscollege in de jaren 2013-2015”, *RW* 2016, 1163-1186.

BILLIET, C.M., “Punitieve handhaving in de bestuursrechtspraak: recente rechtspraak van het Milieuhandhavingscollege”, *TMR* 2013, 117-140.

BILLIET, C.M., DE SMEDT, P., VAN LANDEGHEM, H., “Vlaamse milieuhandhaving nieuwe stijl”, *TMR* 2009, 326-374.

BILLIET, C.M. en MEEUS, R., “Europese verordeningen en de handhaver. De sanctieregelingen van milieuverordeningen in het licht van de handhavingspraktijk”, *TMR* 2010, 164-202.

HEYMAN, J., “Is er een Copernicaanse wending op til in het Vlaamse milieuhandhavingsbeleid?”, *Nullum Crimen* 2008, 303-326.

MEEUS, R., “De minnelijke schikking voor milieucriminaliteit na het Vlaamse Milieuhandhavingsdecreet: tussen bestuurlijke beboeting en penale vervolging”, *T.Strafr.* 2011, 244-257.

MEEUS, R., “Het Milieuhandhavingscollege past het financiële draagkrachtcriterium toe bij de bestuurlijke beboeting van milieumisdrijven” (noot onder MHHC 22 maart 2012, MHHC-12/12-VK), *MER* 2012, 188-193.

STAS, A. en RENDERS, T., “Het milieuhandhavingsdecreet: een analyse van de Vlaamse Hoge Raad voor de Milieuhandhaving, het systeem van toezichthouders en de bestuurlijke handhaving (deel I)”, *MER* 2011, 93-101.

STAS, A. en RENDERS, T., “Het milieuhandhavingsdecreet: een analyse van de Vlaamse Hoge Raad voor de Milieuhandhaving, het systeem van toezichthouders en de bestuurlijke handhaving (deel II)”, *MER* 2011, 160-171.

IV. PROGRAMMA'S, RAPPORTEN EN JAARVERSLAGEN

VLAAMSE HOGE RAAD VOOR DE MILIEUHANDHAVING, *Milieuhandhavingsprogramma 2010*, Brussel, VHRM, 2010, 106 p.

VLAAMSE HOGE RAAD VOOR DE MILIEUHANDHAVING, *Milieuhandhavingsprogramma 2015-2019*, Brussel, VHRM, 2015, 114 p.

VLAAMSE HOGE RAAD VOOR DE MILIEUHANDHAVING, *Milieuhandhavingsrapport 2013*, Brussel, VHRM, 2013, 229 p.

VLAAMSE HOGE RAAD VOOR DE MILIEUHANDHAVING, *Milieuhandhavingsrapport 2014*, Brussel, VHRM, 2014, 150 p.

VLAAMSE HOGE RAAD VOOR DE MILIEUHANDHAVING, *Milieuhandhavingsrapport 2015*, Brussel, VHRM, 2015, 167 p.

MILIEUHANDHAVINGSCOLLEGE, *Werkingsverslag 2009*, Brussel, MHHC, 2009, 21 p.

MILIEUHANDHAVINGSCOLLEGE, *Werkingsverslag 2010*, Brussel, MHHC, 2010, 27 p.

MILIEUHANDHAVINGSCOLLEGE, *Werkingsverslag 2011*, Brussel, MHHC, 2011, 46 p.

MILIEUHANDHAVINGSCOLLEGE, *Werkingsverslag 2012*, Brussel, MHHC, 2012, 58 p.

MILIEUHANDHAVINGSCOLLEGE, *Werkingsverslag 2013*, Brussel, MHHC, 2013, 68 p.

DIENST VAN DE BESTUURSRECHTSCOLLEGES, *Jaarverslag 2014-2015*, Brussel, DBRC, 2015, 115 p.

AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS, *Handhavingsrapport 2013*, Brussel, ANB, 2013, 48 p.

AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS, *Handhavingsrapport 2014*, Brussel, ANB, 2014, 33 p.

AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS, *Handhavingsrapport 2015*, Brussel, ANB, 2015, 32 p.

V. INTERVIEW

Interview met DRIES WOUTERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving) en TINE RENDERS (diensthoofd afdeling Handhaving van het Departement Omgeving), 18 april 2017.

VI. INTERNETBRONNEN

www.dbrc.be.

www.lne.be.

BIJLAGEN

BIJLAGE I: BOETEBESLISSINGEN AMMC

1. Boetebeslissingen inzake soorten en jacht

- Beslissing 13/AMMC/1098-M/SM – 14/AMMC/1300-M/SM, 31 maart 2015.
- Beslissing 13/AMMC/701-M/SM, 24 augustus 2015.
- Beslissing 13/AMMC/963-M/TR/ib, 23 oktober 2015.
- Beslissing 13/AMMC/1409-M/JA/il, 20 november 2015.
- Beslissing 13/AMMC/1127-M/JA/il, 25 november 2015.
- Beslissing 13/AMMC/278-M/PC/TR – 13/AMMC/1509-M/PC/TR, 2 december 2015.
- Beslissing 13-AMMC-1416-M, 18 december 2015.
- Beslissing 13-AMMC-380-M, 18 februari 2016.
- Beslissing 13-AMMC-604-M, 30 maart 2016.
- Beslissing 13-AMMC-1262-M, 31 maart 2016.
- Beslissing 13-AMMC-1262-M/1, 31 maart 2016.
- Beslissing 13-AMMC-1262-M/2, 31 maart 2016.
- Beslissing 14-AMMC-15-M, 24 mei 2016.
- Beslissing 14-AMMC-38-M, 27 mei 2016.
- Beslissing 14-AMMC-16-M, 20 juli 2016.

2. Boetebeslissingen inzake riviervisserij

- Beslissing 14/AMMC/861-M/DDS/lb, 6 februari 2015.
- Beslissing 15/AMMC/56-M/DDS/il, 6 augustus 2015.
- Beslissing 15/AMMC/64-M/DDS/il, 6 augustus 2015.
- Beslissing 15/AMMC/61-M/DDS/il, 4 september 2015.
- Beslissing 14-AMMC-642-M, 24 mei 2016.
- Beslissing 14-AMMC-1657-M, 30 mei 2016.
- Beslissing 15-AMMC-1605-M/1, 7 juni 2016.
- Beslissing 15-AMMC-1448-M, 8 juni 2016.
- Beslissing 15-AMMC-1605-M, 8 juni 2016.
- Beslissing 15-AMMC-1144-M, 17 juni 2016.

3. Boetebeslissingen inzake natuur en bos

- Beslissing 13/AMMC/834-M/DDS, 7 augustus 2015.
- Beslissing 13/AMMC/1377-M/BDW/TR, 30 oktober 2015.
- Beslissing 13/AMMC/979-M/BDW/TR, 10 november 2015.
- Beslissing 13/AMMC/1010-M/TR, 21 oktober 2015.
- Beslissing 14/AMMC/463-M/TR, 20 november 2015.
- Beslissing 13/AMMC/1375-M/TR, 26 november 2015.
- Beslissing 13-AMMC-687-M, 19 februari 2016.
- Beslissing 13-AMMC-687-M/2, 19 februari 2016.
- Beslissing 13-AMMC-535-M, 29 februari 2016.
- Beslissing 13-AMMC-1487-M/1, 3 maart 2016.
- Beslissing 13-AMMC-1487-M, 7 maart 2016.
- Beslissing 13-AMMC-833-M, 9 maart 2016.
- Beslissing 13-AMMC-469-M, 14 maart 2016.
- Beslissing 15-AMMC-621-M, 29 maart 2016.
- Beslissing 14-AMMC-601-M, 1 april 2016.
- Beslissing 13-AMMC-549-M/1, 13 april 2016.
- Beslissing 13-AMMC-746-M, 24 mei 2016.
- Beslissing 13-AMMC-746-M/1, 24 mei 2016.
- Beslissing 14-AMMC-303-M, 24 mei 2016.
- Beslissing 14-AMMC-547-M, 24 mei 2016.
- Beslissing 14-AMMC-547-M/1, 24 mei 2016.
- Beslissing 14-AMMC-927-M, 25 mei 2016.
- Beslissing 14-AMMC-1632-M, 2 juni 2016.
- Beslissing 14-AMMC-1057-M, 3 juni 2016.
- Beslissing 14-AMMC-617-M, 17 juni 2016.
- Beslissing 21064, 20 juni 2016.
- Beslissing 21065, 20 juni 2016.
- Beslissing 13-AMMC-1303-M, 30 juni 2016.
- Beslissing 14-AMMC-1334-M, 30 juni 2016.

4. Boetebeslissingen inzake bestuurlijke maatregelen

Beslissing 13/AMMC/1500-M/SM, 25 november 2015.

Beslissing 13-AMMC-1236-M, 10 mei 2016.

Beslissing 13-AMMC-1236-M/1, 10 mei 2016.

Beslissing 14-AMMC-657-M, 24 mei 2016.

BIJLAGE II: TRANSACTIEVOORSTELLEN AMMC

Beslissing 14/AMMC/1656-M/KO/lb, 3 februari 2015.

Beslissing 14/AMMC/1658-M/SM/lb, 3 februari 2015.

Beslissing 15/AMMC/57-M/SM/lb, 3 februari 2015.

Beslissing 15/AMMC/58-M/KO/lb, 3 februari 2015.

Beslissing 15/AMMC/60-M/SM/lb, 9 februari 2015.

Beslissing 15/AMMC/62-M/SM, 9 februari 2015.

Beslissing 15/AMMC/63-M/KO/lb, 9 februari 2015.

Beslissing 14/AMMC/1655-M/SM/lb, 16 februari 2015.

Beslissing 14/AMMC/1659-M/DDS/lb, 16 februari 2015.

Beslissing 15/AMMC/59-M/DDS, 4 maart 2015.

Beslissing 15/AMMC/59-M/DDS/lb, 4 maart 2015.

Beslissing 15/AMMC/507-M/SM/tv, 18 mei 2015.

Beslissing 15/AMMC/647-M/SM/tv, 11 juni 2015.

Beslissing 15/AMMC/1123-M/KO/il, 25 augustus 2015.

Beslissing 15/AMMC/1286-M/SM/il, 30 september 2015.

Beslissing 15/AMMC/1329-M/KO/tv, 8 oktober 2015.

Beslissing 15/AMMC/1124-M/DDS/il, 14 oktober 2015.

Beslissing 15/AMMC/1285-M/DDS/il, 27 oktober 2015.

Beslissing 15/AMMC/1447-M/SM/il, 27 oktober 2015.

Beslissing 15/AMMC/1481-M/SM/il, 27 oktober 2015.

Beslissing 15/AMMC/1446-M/DDS/il, 10 december 2015.

Beslissing 15/AMMC/1604-M/DDS/il, 22 december 2015.

Beslissing 21027, 7 januari 2016.

BIJLAGE III: VOORGESTELDE EN BETAALDE BESTUURLIJKE TRANSACTIES IN PERIODE 01/01/15 – 30/06/16

Geschonden regelgeving	Milieumisdrijf	BT
Art. 4 W. Riviervisserij + 13, 6° B. Riviervisserij	Vissen met > 2 hengels	50
Art. 7 W. Riviervisserij	Vissen zonder visverlof	50
Art. 15, §2, 2° B. Riviervisserij	Niet terugzetten gevangen snoek in water van herkomst	75
Art. 15, §3 B. Riviervisserij	Meer dan 5 levende vissen in een leefnet	75
Art. 7 W. Riviervisserij	Nachtvissen zonder geldig Vlaams visverlof	75
Art. 12, §4 en 13, 6° B. Riviervisserij	Nachtvissen met > 2 hengels + gebruik aas > 2 cm	80
Art. 7, 9 en 12 W. Riviervisserij + 12, §1 en 4 B. Riviervisserij	Nachtvissen zonder geldig visverlof met aas > 2 cm	100
Art. 7 W. Riviervisserij + art. 12 B. Riviervisserij	Nachtvissen zonder geldig Vlaams visverlof en met verboden aasvis	100
Art. 12, §2 en §3 B. Riviervisserij	Nachtvissen op een verboden plaats en met levende vissen in het bezit	100
Art. 12, §3 en §4 B. Riviervisserij	Nachtvissen op plaats waar dit niet is toegelaten + niet onmiddellijk vrijlaten van gevangen vis	100
Art. 12, 1° W. Riviervisserij + 13, 4° B. Riviervisserij	Vissen in gesloten tijd	125
Art. 12, 1° W. Riviervisserij + 12, §2, 2°, b) B. Riviervisserij	Vissen in gesloten tijd	125
Art. 12, §4; 13, 6° en 15, §2, 2° B. Riviervisserij	Nachtvissen met > 2 hengels + gebruik aas > 2 cm + niet onmiddellijk terugzetten gevangen snoek	125
Art. 10 of 14 Bosdecreet	Verboden gemotoriseerd verkeer	200
Art. 14 Bosdecreet + 7 Natuurbesluit	Verboden gemotoriseerd verkeer en verboden wijziging van een holle weg en de vegetatie	275
Art. 35, §2, 2° Natuurdecreet	Als examiner tijdens helikoptervlucht geland in natuurreservaat	275